

Jaarverslag 2007

Optimaal balanceren

Optimaal balanceren

Op een bouwplaats werken tientallen, soms honderden, mensen samen. Iedereen op de bouwplaats is verantwoordelijk voor een deel van het bouwproces. Alle processen moeten perfect op elkaar zijn afgestemd. In balans zijn. Pas dan kan er een optimaal resultaat worden neergezet.

Een pensioenfonds is vergelijkbaar met een bouwplaats. Ook bij een pensioenfonds moeten alle processen honderd procent in balans zijn om een optimaal resultaat te behalen. Denk bijvoorbeeld aan de balans tussen rendement en risico. Tussen een gedegen premiebeleid en een goede indexatie. Tussen transparantie en deskundigheid. Tussen heldere communicatie en complexe materie.

Jaarverslag 2007

Inhoudsopgave

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid

Jaarverslag 2007

Organisatie	5
Voorwoord	7
Kerncijfers 2003-2007	8
Algemeen	11
Twee grote ontwikkelingen in 2007	12
Overige ontwikkelingen	14
Communicatie naar deelnemers en gepensioneerden	15
Samenwerking met werkgevers	16
Inspraak en klachten	17
Premie en indexatie	19
Fondsreserves en dekkingsgraad	23
Toereikendheid	24
Beheersing van de risico's	27
Uitvoering van de regeling	32
Beleggingsbeleid	34
Wijzigingen statuten, verplichtstelling en reglementen	41
Verslag van de Raad van Toezicht	42
Rapportage Verantwoordingsorgaan	43

Jaarrekening 2007

Geconsolideerde balans per 31 december 2007	46
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2007	47
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2007	48
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	49
Toelichting op de geconsolideerde balans 2007	54
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2007	68
Enkelvoudige balans per 31 december 2007	72
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2007	73
Toelichting op enkelvoudige balans over 2007	74

Overige gegevens

Statutaire bestemming van het saldo van baten en lasten	76
Accountantsverklaring	77
Actuariële verklaring	78

Bijlagen

Bijlage 1 Structuur en organisaties	80
Bijlage 2 Gebruikte begrippen en afkortingen	83

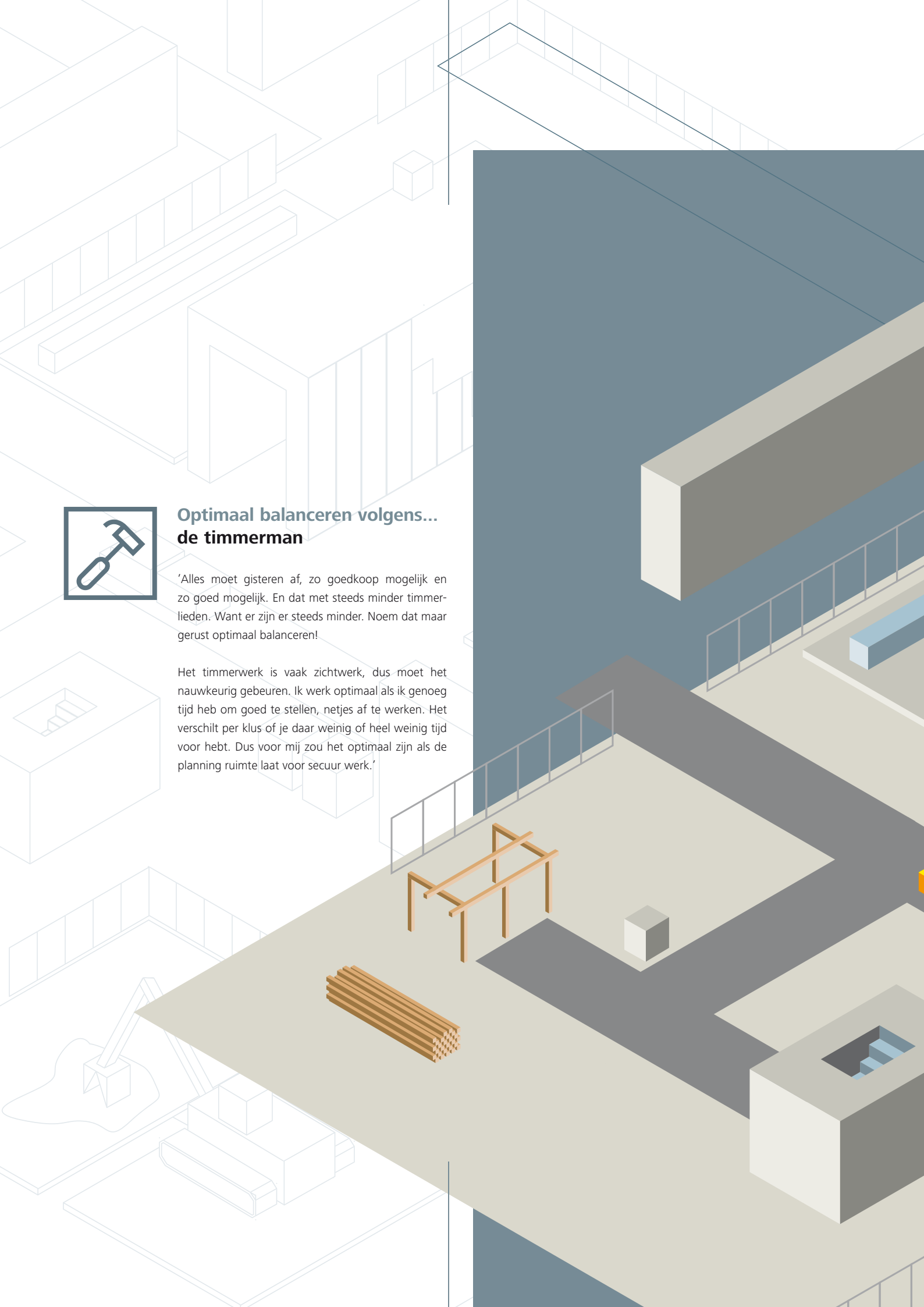
Colofon

Optimaal balanceren volgens... de timmerman

'Alles moet gisteren af, zo goedkoop mogelijk en zo goed mogelijk. En dat met steeds minder timmerlieden. Want er zijn er steeds minder. Noem dat maar gerust optimaal balanceren!

Het timmerwerk is vaak zichtwerk, dus moet het nauwkeurig gebeuren. Ik werk optimaal als ik genoeg tijd heb om goed te stellen, netjes af te werken. Het verschilt per klus of je daar weinig of heel weinig tijd voor hebt. Dus voor mij zou het optimaal zijn als de planning ruimte laat voor secuur werk.'

Organisatie

De Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (BPF Bouw) kent verschillende organen:

- bestuur
- deelnemersraad
- raad van toezicht
- verantwoordingsorgaan
- beleggingsadviescommissie

BPF Bouw heeft de volgende taken uitbesteed:

- administratie en vermogensbeheer
- secretariaat

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (BPF Bouw) bestaat uit veertien leden: zeven van werkgeverszijde en zeven van werknemerszijde. De organisaties die het bedrijfstakpensioenfonds hebben opgericht, hebben deze leden voorgedragen. De leden zijn benoemd door het bestuur.

Samenstelling bestuur ultimo 2007

Werkgeversbestuursleden

Drs. H. Gelderloos, *voorzitter*
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)
Th.A.W.M. Jacobs RA, *fungerend secretaris*¹
(Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten)
Ing. G.J.P. Bot
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)
Ing. H. Klein Poelhuis
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)
G.F.M.B. Raessens MBA
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)
Mr. Drs. F.Th.M. Rohof
(Federatie van Ondernemersorganisaties in de Afbouw)
Drs. L.C.A. Scheepens
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)

Werknemersbestuursleden

T.J.M. van Haaster, *fungerend voorzitter*
(FNV Bouw)
L. Elzinga, *secretaris*
(FNV Bouw)
Mr. J.W.M. Kerstens
(FNV Bouw)
J.B. Keizer
(FNV Bouw)
G. Lokhorst
(CNV Hout en Bouw)
M.B. van Veldhuizen²
(FNV Bouw)
A.A. van Wijngaarden
(CNV Hout en Bouw)

Deelnemersraad

De deelnemersraad heeft twaalf leden. De leden van de deelnemersraad vertegenwoordigen op evenredige wijze de deelnemers en de gepensioneerden in de bouwnijverheid.

Samenstelling ultimo 2007

Leden namens gepensioneerden

W. Stoeltie, *voorzitter*
(FNV Bouw)
H. Boer, *secretaris*
(CNV Hout en Bouw)
E. Blaauw
(FNV Bouw)
P. Bogmans
(Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties)
P.G. Kuiper
(FNV Bouw)
M.H. Meijers
(FNV Bouw)

Leden namens deelnemers

Th. Andriessen
(FNV Bouw)
J.M. Camue
(CNV Hout en Bouw)
H.L.Th.A.C. van Ekert
(FNV Bouw)
L.J. Oomen
(FNV Bouw)
F. Sterks³
(FNV Bouw)
C.J. Vergalen
(FNV Bouw)

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft de verantwoordelijkheid toezicht te houden op het bestuur, op de besluitvormingsprocessen van het bestuur en op de wijze waarop het bestuur, in de termen van de pensioenwet, goed bestuur waarborgt.

Hiervoor adviseert de Raad van Toezicht het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over de beoordeling van:

- De beleids- en bestuursprocessen;
- De *checks & balances* binnen het fonds;
- De wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- De wijze waarop het bestuur omgaat met risico's, met name die op langere termijn.

¹ De heer Th.A.W.M. Jacobs RA is per 1 januari 2008 opgevolgd door de heer Mr. J.M. Douma.

² De heer Th.J. van Amersfoort is afgetreden en opgevolgd door mevrouw M.B. van Veldhuizen.

³ De heer F. Sterks is de heer A.C. Cuyten opgevolgd.

Samenstelling ultimo 2007

G. Goris, *voorzitter*
H.M. Geukers
H.J.P. Penders

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie. Het oordeel wordt, samen de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag van het fonds opgenomen. Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over:

- Vaststelling en wijziging van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- Wijziging van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- Vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht.

De leden vertegenwoordigen op evenredige wijze de werkgevers, werknemers en gepensioneerden.

Samenstelling ultimo 2007

Werkgeversleden

K. Bastiaansen, *voorzitter*
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)
J. Ariës
(Algemene Bond van Natuursteenbedrijven)
H. Bleker
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)
A. Boot
(Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven)

Werknemersleden

Th. Andriessen
(FNV Bouw)
H.L.Th.A.C. van Ekert
(FNV Bouw)
L.J. Oomen
(FNV Bouw)
C.J. Vergalen
(FNV Bouw)

Leden namens gepensioneerden

H. Boer
(CNV Hout en Bouw)
P. Bogmans
(Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties)
P.G. Kuiper
(FNV Bouw)
W. Stoeltie
(FNV Bouw)

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het in de toekomst gewenste beleggingsbeleid en de jaarlijkse beleggingsplannen van Cordares Vermogensbeheer en BPF Bouwinvest.

Samenstelling ultimo 2007

Jhr. drs. R.W.E. van Tets, *voorzitter*
Drs. ir. W. Borgdorff MRE
Drs. R. Buck
Prof. dr. R.A.H. van der Meer
J. Straatman MBA

Administratie en vermogensbeheer

De administratie van het fonds en het beheer van het vermogen (met uitzondering van vastgoed) zijn opgedragen aan Cordares. Eind 2007 waren voor deze taken verantwoordelijk:

Dr. A.W.I.M. van der Wurff, *voorzitter Raad van Bestuur* Cordares
Drs. J.M.C.B. van Bakel, *statutair directeur* Cordares Vermogensbeheer bv
M.J. Weerman, *statutair directeur* Cordares Pensioenen bv

Het beheer van het vermogen in vastgoed is opgedragen aan BPF Bouwinvest bv. BPF Bouwinvest bv is een 100% dochteronderneming van BPF Bouw. Eind 2007 waren voor deze taken verantwoordelijk:

Ing. A.J.L. Bodzinga, *statutair directeur*
Drs. R.A. Vroom, *statutair directeur*

Adviseurs

Adviserend Actuaris
R.M. Schoutsen, AAG
Cordares

Certificerend Actuaris

Hewitt Associates

Accountant

Ernst & Young Accountants

Secretariaat

Technisch Bureau Bouwnijverheid

Het Technisch Bureau Bouwnijverheid is een paritaire stichting.

Het Technisch Bureau Bouwnijverheid adviseert het bestuur, fungeert als ambtelijk secretariaat en bereidt contracten voor met opdrachtnemers.

Optimaal balanceren

In 2007 heeft het fonds gewerkt aan optimalisering. Op meerdere terreinen. Zo is de beleggingsmix *geoptimaliseerd*. Hebben deelnemers, gepensioneerden en werkgevers *optimaal* geprofiteerd van de goede resultaten van het jaar 2007. Is de aanzet naar een *optimale* schaalvergroting ingezet.

Hierbij is altijd gestreefd naar een optimale balans. Tussen risico en rendement. Tussen ambitie en draagvlak. En ten slotte tussen een gecontroleerd bestuur en deskundigheid.

Eigenlijk kunnen we zeggen dat het fonds in 2007 heeft gestreefd naar *optimaal* vertrouwen. Het bestuur is namelijk van mening dat een pensioenfonds gebouwd is op het vertrouwen van deelnemers en werkgevers.

Optimalisering van rendement en risico

Het toekomstige rendement wordt bepaald door de keuzes die we nu maken. Daarom hebben we dit jaar gewerkt aan het optimaliseren van het rendement en het risico. De aandacht van het bestuur ging daarbij uit naar de beleggingsportefeuille en het vermogensbeheer.

Het beleggingsresultaat wordt in belangrijke mate door de beleggingsmix bepaald. Zaak dus om een optimale balans in die mix te krijgen. We hebben goed gekeken naar de spreiding en hebben nieuwe elementen toegevoegd. Een uitvloeisel daarvan is dat de *assetmix* is gewijzigd.

Optimale schaalgrootte

Het bestuur organiseerde in 2007 een beleidsdag rondom het thema rendement en risico. We besloten onze beleggingen nog meer te spreiden. Om deze spreiding te realiseren, zochten we in het afgelopen jaar naar schaalvergroting.

Het voordeel van schaalvergroting? We kunnen meer spreiden én we halen meer deskundigheid op het gebied van vermogensbeheer in huis. Bovendien leidt het tot meer volume en een hogere kans op een goed rendement. Daarnaast leidt schaalvergroting ook tot een besparing van kosten. Dus: aan meerdere kanten winst.

In het kader van deze schaalvergroting heeft het bestuur in 2007 mede het fusieproces van Cordares en APG voorbereid. We staan dan ook positief tegenover de mogelijkheden die een fusie van deze partijen voor het fonds heeft en, in het bijzonder, ten aanzien van het vermogensbeheer.

Om misverstanden te voorkomen, vermelden wij dat het gaat om een fusie van de uitvoerders van de pensioenregeling en niet van de pensioenregelingen of de pensioenfondsen.

Optimale indexatie en optimaal premiebeleid

Een goed rendement is voor ons fonds van essentieel belang om onze ambities ten aanzien van de indexatie waar te kunnen maken. In 2007 konden we aan die ambities tegemoet komen. Het bestuur besloot om volledig indexatie toe te passen.

Daarnaast konden we door de goede resultaten de pensioenpremie voor de middelloonregeling verlagen. De ruimte die hierdoor ontstond is gebruikt om de premie voor de aanvullingsregelingen van de sector Bouwbedrijf te verhogen om daarmee de financiering van deze regelingen te versterken.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Begin 2007 ontstond er een felle discussie in Nederland rondom het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Het bestuur gebruikte die discussie als aanleiding om het eigen beleid verder te expliciteren, systematiseren en actualiseren.

Een voorbeeld hiervan is ons besluit om vanaf maart te investeren in India. Deze investeringen waren voorheen niet mogelijk, omdat wij niet in staat waren op voorhand sectoren uit te sluiten waar kinderarbeid plaatsvindt.

Pension Fund Governance

Het bestuur neemt Pension Fund Governance uitermate serieus.

Wij willen vooroplopen. En – met gepaste trots – durven wij te zeggen dat we ook daadwerkelijk in de kopgroep meelopen. Het fonds is een van de eerste grote fondsen dat op alle vlakken Pension Fund Governance heeft vormgegeven.

Wij vinden dit zo belangrijk omdat we er de meerwaarde van inzien. Wij geloven in de toegevoegde waarde van een transparant en goed gecontroleerd bestuur. Daarom hebben we in 2007 veel aandacht gegeven aan de vragen rondom Pension Fund Governance. Hoe geef je de *checks and balances* vorm? Hoe lopen de bestuurlijke processen? Hoe zorg je voor optimale deskundigheid binnen het bestuur? Zeker die laatste vraag is belangrijk. Wij streven naar een optimale structurering van de deskundigheid van het bestuur. En naar een objectieve meting van die deskundigheid. De Nederlandsche Bank vraagt bestuurders van pensioenfondsen zichzelf op zeven punten scores te geven. Wij doen dat ook, maar vragen de bestuurders de scores vervolgens wel te onderbouwen.

Uiteraard is het functioneren van het bestuur altijd verder te optimaliseren. Daarom blijven we dat dan ook kritisch volgen.

Volgend jaar

Het bestuur kijkt met tevredenheid terug op 2007. We willen dan ook iedereen bedanken die betrokken is geweest bij de totstandkoming van het resultaat. Een resultaat dat mede heeft bijgedragen aan een gezonde financiële positie van het fonds. Een positie die de ontwikkelingen op de financiële markten (met name ten aanzien van de kredietcrisis) goed kan opvangen. Verder kijken we met grote ambitie naar 2008. In dat jaar gaan we verder waar we nu zijn gebleven. Natuurlijk zal de op handen zijnde fusie van de uitvoeringsorganisaties APG en Cordares ook de aandacht van het bestuur vragen. Een proces dat meer tijd zal vergen dan één jaar, dat is zeker.

Daaruit vloeit automatisch voort dat we het vizier richten op een optimalisering van de uitvoeringsorganisatie. En natuurlijk blijven we een verhoogde aandacht houden voor de communicatie met onze deelnemers. Uit een benchmarkonderzoek blijkt overigens al dat we beter communiceren dan in het verleden. Transparante en begrijpelijke communicatie blijft ook in 2008 een speerpunt.

Een mooie, nieuwe uitdaging ligt voor ons...

Hoofddorp, 29 mei 2008
Het bestuur

Kerncijfers 2003-2007

(bedragen in miljoenen euro's)

	2007	2006	2005	2004	2003
Deelnemers					
- Deelnemers	213.664	208.967	196.794	197.038	203.302
- Arbeidsongeschikten	29.697	31.867	34.768	38.142	40.011
Gewezen deelnemers	463.070	470.694	475.738	478.773	480.778
Pensioengerechtigden	205.691	202.191	198.776	193.731	190.489
Totaal	912.122	913.719	906.076	907.684	914.580
Werkgevers	15.167	15.329	15.513	15.828	16.227
Premiepercentages					
Ouderdomspensioen	16,9%	18,9%	15,5%	13,5%	11,5%
Arbeidsongeschiktheidspensioen					
- Bouwnijverheid	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	1,0%
- Afbouw	nvt	nvt	0,3%	2,7%	3,1%
- Natuursteenbedrijf	0,0%	0,0%	0,5%	1,3%	0,8%
- Timmerfabrieken	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
Aanvullingen 55+ *					
- Bouwbedrijf	2,2%	2,2%	nvt	nvt	nvt
- UTA-Bouw	1,5%	1,2%	nvt	nvt	nvt
- UTA-Bouw-excedent	1,0%	1,0%	nvt	nvt	nvt
Aanvullingen 55- **					
- Bouwbedrijf	10,8%	8,8%	nvt	nvt	nvt
- UTA-Bouw	3,9%	2,4%	nvt	nvt	nvt
- Afbouw	8,3%	7,8%	nvt	nvt	nvt
- Natuursteenbedrijf	8,5%	8,0%	nvt	nvt	nvt
- Timmerfabrieken	2,4%	1,9%	nvt	nvt	nvt
Indexatie per 1 januari					
Ouderdomspensioen					
- Deelnemers	1,74%	nvt	nvt	nvt	nvt
- Pensioengerechtigden & gewezen deelnemers	1,74%	1,15%	0,00%	1,60%	3,96%
Arbeidsongeschiktheidspensioen					
- Bouwnijverheid	1,76%	1,25%	0,00%	2,86%	1,03%
- Afbouw	1,76%	0,50%	0,29%	1,30%	2,29%
- Natuursteenbedrijf	2,19%	0,73%	0,00%	1,59%	2,29%
- Timmerfabrieken	1,41%	0,40%	0,00%	2,52%	2,41%

* Deelnemers die op 1 januari 2005 reeds 55 jaar of ouder waren.

** Deelnemers die op 1 januari 2005 jonger waren dan 55 jaar.

	2007	2006	2005	2004	2003
Dekkingsgraad***	141%	140%	128%	123%	121%
Belegd vermogen****					
Vastrentende waarden	11.307	10.053	9.800	8.383	7.483
Aandelen	8.759	8.820	8.097	6.256	5.589
Vastgoed	5.863	5.718	5.075	4.915	4.837
Overige beleggingen	540	346	202	97	-
Totaal	26.469	24.937	23.174	19.651	17.909
Pensioenverplichtingen***					
Ouderdomspensioen	15.378	14.794	14.754	13.109	12.551
Arbeidsongeschiktheidspensioen	426	395	442	457	416
Vroegpensioen & aanvullingsregelingen	2.985	2.842	2.803	2.673	2.263
Totaal	18.789	18.031	17.999	16.239	15.230
Beleggingsopbrengsten	1.109	1.777	2.553	1.345	1.275
Rendement (in %)					
Vastrentende waarden	1,3%	./.	0,5%	4,9%	7,8%
Aandelen	1,7%	12,8%	26,3%	9,5%	12,8%
Vastgoed	9,2%	12,7%	7,5%	4,3%	7,9%
Overige beleggingen	12,8%	./.	2,9%	10,2%	0,0%
Totaal	5,2%	7,7%	12,4%	7,4%	7,7%
Premies					
OP/VP*****	703,2	671,3	747,8	708,8	669,2
Arbeidsongeschiktheidspensioen	./.	0,1	1	19,1	44,8
Aanvullingen	463,5	355,4	266,8	234,7	249,7
Totaal	1.166,6	1.026,8	1.015,6	962,6	963,7
Pensioenen					
Ouderdomspensioen	546,4	508,3	466,8	423,9	399,8
Arbeidsongeschiktheidspensioen	32,8	32,6	33,2	31,8	27,5
Vroegpensioen	382,2	362,0	335,1	318,2	295,0
Totaal	961,4	902,9	835,1	773,9	722,3

*** De dekkingsgraad en pensioenverplichtingen voor 2005, 2006 en 2007 op basis van rentetermijnstructuur. De dekkingsgraad en pensioenverplichtingen voor 2003 en 2004 op basis van een vaste rekenrente van 4%.

**** Door stelselwijzigingen (beleggingen op actuele waarde) zijn de cijfers voor 2006 en 2007 niet vergelijkbaar met de cijfers van 2003, 2004 en 2005. In dit overzicht zijn voor 2006 en 2007 de valutatermijncontracten toegerekend aan de rubrieken aandelen en vastgoed.

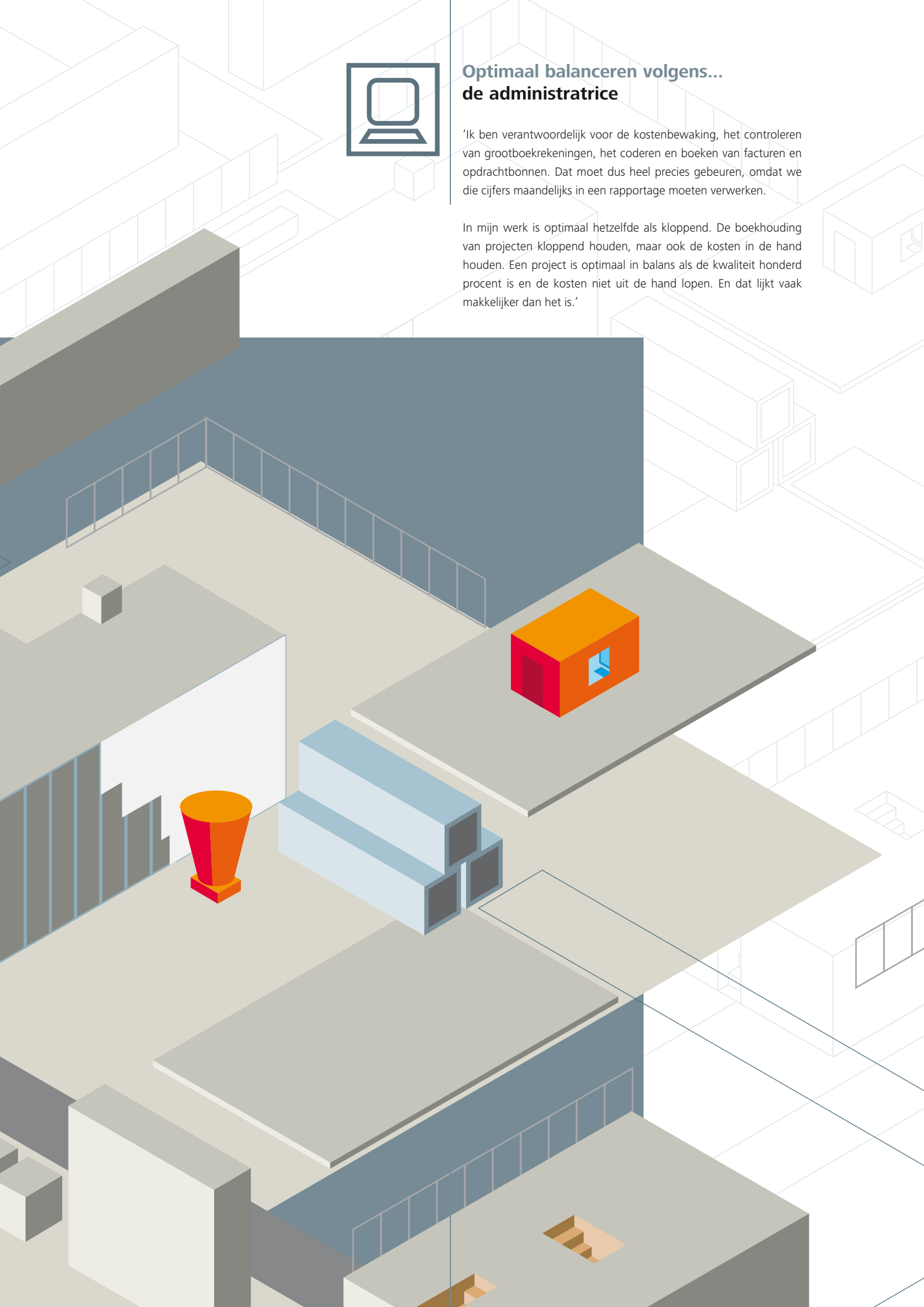
***** De premiebijdragen voor de middelloonregeling zijn in 2007 met 67,4 miljoen euro verhoogd in verband met 'Geen premie, wel recht'.

Optimaal balanceren volgens... de administratrice

'Ik ben verantwoordelijk voor de kostenbewaking, het controleren van grootboekrekeningen, het coderen en boeken van facturen en opdrachtbonnen. Dat moet dus heel precies gebeuren, omdat we die cijfers maandelijks in een rapportage moeten verwerken.'

In mijn werk is optimaal hetzelfde als kloppend. De boekhouding van projecten kloppend houden, maar ook de kosten in de hand houden. Een project is optimaal in balans als de kwaliteit honderd procent is en de kosten niet uit de hand lopen. En dat lijkt vaak makkelijker dan het is.'

Algemeen

Het fonds

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid is opgericht door de organisaties van werkgevers en werknemers uit de bouw. Het fonds heeft een sterke ambitie. Het stelt alles in het werk om werknemers in de bouw een solide pensioen te bieden. Tegen een betaalbare premie. En welvaartsvast.

Sinds 2006 is de hoogte van het pensioen afhankelijk van het gemiddeld verdiende loon. Daarnaast bepaalt het fonds jaarlijks of er indexatie van de pensioenaanspraken plaatsvindt. Dit leidt voor deelnemers met een volledige diensttijd tot een solide pensioen. Het fonds staat garant voor de uitkering van de opgebouwde pensioenaanspraken. Daarnaast zijn de meeste deelnemers bij het fonds verzekerd voor een aanvullende uitkering bij arbeidsongeschiktheid.

Solidariteit

De pensioenregeling van het fonds is gebaseerd op een aantal solidariteitsbeginselen. Het premiepercentage is daar een goed voorbeeld van. Dit is namelijk voor iedere deelnemer even hoog. Hierbij maakt het fonds geen onderscheid tussen de omvang van de onderneming of het geslacht, de leeftijd of de gezondheid van de werknemer.

Dit gelijke premiepercentage geldt niet voor de regelingen die vervroegde uittreding mogelijk maken. Hiervoor verschillen de premies en de regelingen namelijk per sector.

Keuzevrijheid

Binnen het fonds bouwen de deelnemers op gelijke wijze hun pensioenaanspraken op. De deelnemers hebben echter zelf invloed op hoe en wanneer ze deze aanspraken laten uitkeren. Zo kunnen ze bijvoorbeeld het ouderdompensioen en het nabestaandenpensioen uitruilen, het pensioen eerder of later dan hun 65ste laten ingaan en de pensioenuitkering in hoogte laten variëren.

Bouwnijverheid

De bouwnijverheid bestaat voor BPF Bouw uit de sectoren:

- bouwbedrijf (inclusief UTA);
- timmerfabrieken;
- afbouw;
- natuursteenbedrijf.

Twee grote ontwikkelingen in 2007

In het afgelopen jaar stonden twee grote ontwikkelingen centraal:

- invoering van de Pensioenwet;
- verdere invulling van Pension Fund Governance.

Hieronder leest u meer over deze ontwikkelingen.

De Pensioenwet

Op 1 januari 2007 trad de Pensioenwet in werking. Deze wet verving de oude Pensioen- en spaarfondsenwet. In het jaarverslag 2006 was de invoering van de Pensioenwet al een belangrijk onderwerp. Voor 2007 geldt hetzelfde. Ook omdat sommige bepalingen in de nieuwe wet later dan 1 januari 2007 in werking traden.

Afkoop

Onder de Pensioenwet heeft een pensioenfonds het eenzijdige recht om een pensioen dat lager is dan de wettelijke afkoopgrens al voor de pensioendatum af te kopen. In 2007 is het fonds begonnen de fondsadministratie hiervoor in te richten. Verder heeft het fonds besloten deze mogelijkheid ook voor bestaande gewezen deelnemers te gebruiken. In de eerste helft van 2008 is hiermee gestart.

Uitgebreidere voorlichting

De Pensioenwet kent in vergelijking met de Pensioen- en spaarfondsenwet uitgebreidere voorlichtingsvoorschriften. Deze treden met ingang van 1 januari 2008 in werking. Hierbij hoort ook een aantal voorlichtingsdocumenten. Bijvoorbeeld de 'startbrief' en de 'einde deelnamebrief'.

De 'startbrief' is een brief met informatie over de pensioenregeling die de deelnemers ontvangen op het moment dat zij deelnemer worden aan BPF Bouw.

De 'einde deelnamebrief' is een brief met informatie over de gevolgen van het beëindigen van de deelname aan de pensioenregeling. De gewezen deelnemer ontvangt deze brief nadat zijn deelname eindigt. BPF Bouw heeft hiervoor overigens een 'einde dienstverbandbrief' opgesteld. Omdat de beëindiging van een dienstverband/arbeidsverhouding een objectief meetbaar moment is.

In 2007 ontwikkelde het fonds deze documenten.

Indexatiematrix

De Pensioenwet schrijft ook voor op welke wijze pensioenfonds over indexaties moeten communiceren. In de indexatiematrix staan hiervoor specifieke voorwaardelijkheidsverklaringen. Hierin staat of en eventueel wanneer een pensioenfonds indexatie toepast. Welke voorwaardelijkheidsverklaring een pensioenfonds moet gebruiken, hangt af van de wijze waarop het pensioenfonds de indexatie financiert.

Het fonds heeft de kans op indexatie doorberekend. De deelnemers en gepensioneerden mogen op basis van deze kansberekening verwachten dat onder normale economische omstandigheden de verhoging (indexatie) van het opgebouwde

pensioen de komende jaren voor een groot deel de loontrend in de bouw zal volgen. In deze kansberekening zijn ook scenario's meegenomen waarin sprake is van slechte economische omstandigheden. Over vijftien jaar gerekend, kan ook in die omstandigheden gemiddeld nog altijd meer dan de helft volgens deze loontrend geïndexeerd worden. Recht op indexatie kunnen deelnemers en gepensioneerden overigens niet ontlenen aan deze verklaring.

Het fonds financiert de indexatie uit de reserves voor zover deze toereikend zijn. Voor actieve deelnemers wordt ook nog een afzonderlijke indexatiereserve gevormd.

Vanaf 1 januari 2008 ziet de Autoriteit Financiële Markten (AFM) toe op de toepassing van de matrix en de daarmee samenhangende voorwaardelijkheidsverklaringen. Ze neemt deze taak over van De Nederlandsche Bank (DNB).

Indexatielabel

Een ontwikkeling die samenhangt met de voorlichtingsvoorschriften is de invoering van een indexatielabel. Dit label maakt aan betrokkenen op een kwalitatieve en beeldende manier duidelijk wat de mate van zekerheid is dat de opgebouwde pensioenaanspraken of het ingegane pensioen worden geïndexeerd. De verwachting is dat het label in 2008 door de wetgever wordt ingevoerd en dat pensioenfonds het per 1 januari 2009 moeten toepassen.

Het fonds volgt de ontwikkelingen rondom dit indexatielabel op de voet.

Geen premie, wel recht

Is er voor een deelnemer geen premie betaald? Dan betekent dit niet automatisch dat die deelnemer geen recht op een pensioen heeft. Ook dit volgt uit de Pensioenwet. Hiermee wil de wetgever werknemers beschermen tegen slecht betalende werkgevers.

In 2007 heeft het fonds besloten te onderzoeken hoe werknemers achterblijvende betalingen van werkgevers kunnen melden. En onder welke voorwaarden, tegen welke kosten, op welke manier en op welk moment het fonds in dat geval aanspraken kan verlenen.

Het fonds heeft zich ook aangesloten bij het initiatief van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfonds om te pleiten de 'Eerstedagsmelding' beschikbaar te maken. De Eerstedagsmelding is de opgave die bedrijven aan de Belastingdienst moeten doen als ze een nieuwe werknemer in dienst nemen. Hiermee wil het fonds bereiken dat alle nieuwe werknemers worden aangemeld en dat niemand wordt vergeten. Ook heeft het fonds besloten een online inzage van de pensioenaanspraken (Mijn Bouwpensioen) in te richten. Deze online inzage maakt het mogelijk dat de werknemer altijd een actueel overzicht van zijn pensioenopbouw heeft.

Vrijwillige voortzetting voor zelfstandigen

De Pensioenwet maakt het mogelijk dat deelnemers hun deelname aan de pensioenregeling maximaal 10 jaar op vrijwillige basis kunnen voortzetten als ze na de beëindiging van hun

deelname doorgaan als zelfstandige. Fiscale wet- en regelgeving faciliteert deze vrijwillige voortzetting echter maximaal 3 jaar. Daarom verruimt het fonds de vrijwillige voortzetting voor zelfstandigen niet naar het civielrechtelijke maximum van 10 jaar. Het fonds handhaaft het fiscale maximum van 3 jaar.

Overigens geldt voor de sectoren Afbouw en het Natuursteenbedrijf dat vrijwillige voortzetting voor zelfstandigen niet mogelijk is. Zij nemen reeds verplicht deel aan de pensioenregeling.

Dga's en Pensioenwet

In de bepalingen van de nieuwe Pensioenwet is de directeur-grootaandeelhouder (dga) niet langer opgenomen. Dit betekent dat dga's niet langer op vrijwillige basis kunnen deelnemen aan de pensioenregeling van BPF Bouw. Dga's die op 31 december 2006 (vrijwillig) deelnamen aan de pensioenregeling konden nog één keer kiezen om te blijven deelnemen aan de regeling of hun pensioen op een andere wijze te regelen. BPF Bouw heeft de dga's hierover geïnformeerd.

Pension Fund Governance

Het bestuur neemt Pension Fund Governance uitermate serieus. En streeft erna hiermee voorop te lopen. Het fonds is één van de eerste grote fondsen dat op alle vlakken Pension Fund Governance heeft vormgegeven.

Verantwoordingsorgaan

Het fonds kent een verantwoordingsorgaan. Hiermee volgt het fonds de Pensioenwet en de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het verantwoordingsorgaan oordeelt over het handelen van het bestuur, het vastgestelde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit een aantal leden van de deelnemersraad, uitgebreid met een afvaardiging van werkgevers. In 2007 is het verantwoordingsorgaan benoemd.

Taken en bevoegdheden

Het verantwoordingsorgaan gebruikt het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie om tot een oordeel te komen. Dit oordeel staat, samen met de reactie van het fonds daarop, in het jaarverslag. Ook adviseert het verantwoordingsorgaan het fonds, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- de wijziging van het beleid over het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- de interne klachtenprocedure;
- het communicatie- en voorlichtingsbeleid van het fonds.

Het fonds en het verantwoordingsorgaan vergaderen minimaal tweemaal per kalenderjaar met elkaar.

Het verantwoordingsorgaan is in 2007 één keer bijeengekomen op dezelfde dag als waarop de deelnemersraad bijeenkwam. Dit was een soort 'kennismakingsdag'. De voorzitters van BPF Bouw waren hierbij aanwezig. Het te wijzigen reglement van de Klachtencommissie is toen besproken en hierop heeft het verantwoordingsorgaan positief geadviseerd.

Raad van toezicht

Voor het interne toezicht heeft het fonds gekozen voor een afzonderlijk orgaan: de raad van toezicht. Deze raad bestaat uit onafhankelijke deskundigen die het functioneren van het fonds kritisch volgen. In 2007 zijn de 3 leden van de raad van toezicht benoemd.

Taken en bevoegdheden

De raad van toezicht beoordeelt het fonds, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- de beleids- en bestuursprocedures van het fonds;
- het stelsel van interne controle en beheersing binnen het fonds;
- de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- de wijze waarop het bestuur omgaat met de risico's op langere termijn.

Het fonds en de raad van toezicht vergaderen minimaal eenmaal per jaar met elkaar. De raad van toezicht rapporteert jaarlijks aan het bestuur over de gegeven oordelen.

De Raad van Toezicht is in 2007 drie keer bijeengekomen. Onderwerpen die besproken werden, zijn onder meer compliance, Pension Fund Governance, risicobeleid en strategische overwegingen.

Evaluatie deskundigheid bestuurders

De bestuursleden hebben hun deskundigheid vastgelegd op basis van hun opleiding en ervaring op de zeven kennisgebieden die de Nederlandsche Bank onderscheidt.

Jaarlijks vindt er een evaluatie plaats van de bestuursleden, afzonderlijk als ook van het bestuurlijk functioneren als geheel.

De bestuursvoorzitters hebben deze evaluatie over 2007 uitgevoerd en naar aanleiding daarvan actie- en verbeterpunten voorgesteld. Het algemene oordeel is dat de deskundigheid van de bestuursleden goed is, maar dat verdere kennisversterking op de vakgebieden communicatie en financiën gewenst is. Verder zijn de volgende actiepunten uit deze evaluatie vastgesteld:

- aanpassing van het deskundigheidsplan op basis van zelfevaluaties;
- beoordeling matching deskundigheid ten aanzien van bestuurscommissies; en
- continuering deskundigheidsverbetering, ook en met name ten aanzien van de beleggingsadviescommissie en VB-bijeenkomsten.

Ten aanzien van het functioneren van het bestuur als geheel bestaat er behoefte aan een meer expliciete taakverdeling binnen de geledingen en dat ten aanzien van de inhoud van de bestuursvergaderingen de sturing sterker op hoofdlijnen zal moeten plaatsvinden.

Overige ontwikkelingen

Wederkerigheid

In 2007 hebben het fonds en het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf besloten wederkerigheidsafspraken te maken. Deze afspraken zorgen ervoor dat het overstappen tussen de sectoren Bouw en Schilders zo min mogelijk gevolgen heeft voor werknemers die voor hun 65ste willen uit-treden. In 2008 maken beide partijen hiervoor praktisch uitvoer-bare afspraken.

In het verleden zijn er al wederkerigheidsafspraken gemaakt tussen de volgende sectoren:

- Bouw en UTA-Bouw
- Bouw en Timmerfabrieken
- Bouw en Afbouw
- UTA-Bouw en Timmerfabrieken
- UTA-Bouw en Afbouw

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Arbeidsongeschikte werknemers kunnen in de WIA terecht-komen. Er kan dan een WGA-hiaat ontstaan als een werknemer zijn resterende verdiencapaciteit niet voldoende kan benutten. Of als hij lager betaald werk gaat doen. Het fonds dekt dit af met een arbeidsongeschiktheidspensioen. De hoogte hiervan is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. Overigens heeft de sector Afbouw deze dekking niet bij het fonds onderge-bracht.

Het ziet ernaar uit dat de Pensioenwet wordt aangepast. Hierdoor ontstaan er ruimere mogelijkheden voor pensioenfondsen om een Arbeidsongeschiktheidspensioen onder de WIA uit te voeren. Het is de verwachting dat het fonds de komende periode een kleine aanpassing in de Arbeidsongeschiktheidspensioenregeling door-voert om volledig aan de nieuwe wet te voldoen.

Inlooprisico Arbeidsongeschiktheid

Het fonds heeft het afgelopen jaar besloten het inlooprisico bij arbeidsongeschiktheid te verzekeren. Hiermee wil het fonds de re-integratie van werknemers bevorderen. Het fonds verzekert het recht op premievrije bijboeking:

- als een deelnemer bij aanvang van de deelname (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt is en de arbeidsongeschiktheid tijdens de deelname verder toeneemt; *of*
- als een deelnemer voor aanvang van de deelname (gedeelte-lijk) arbeidsongeschikt is geweest en tijdens de deelname weer arbeidsongeschikt wordt.

Verhoging WAO en (aanvullend) Invaliditeitspensioen

Per 1 juli 2007 is het uitkeringspercentage van WAO-uitkeringen voor volledig arbeidsongeschikten verhoogd van 70% naar 75%. Op verzoek van CAO-partijen heeft het bestuur, in afwijking van het reglement, besloten deze verhoging niet te korten op het Invaliditeitspensioen en aanvullend Invaliditeitspensioen. Het reglement zal hierop worden aangepast.

FVP-bijdrageregeling

De Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP) heeft besloten om de FVP-bijdrageregeling met één jaar te verlen-gen tot 1 januari 2010. Dit betekent dat ook de werknemers van 40 jaar en ouder die voor 1 januari 2010 WW-gerechtigd worden, onder bepaalde voorwaarden, recht op een FVP-bijdrage hebben. Dat maakt het voor deze werknemers mogelijk toch pensioen op te bouwen. Werknemers die met ingang van 1 januari 2010 WW-gerechtigd worden, komen niet meer voor een FVP-bijdrage in aanmerking.

Communicatie naar deelnemers en gepensioneerden

Het bestuur heeft de taak gepensioneerden, actieve deelnemers en gewezen deelnemers (de zogenoemde 'slapers') actief te informeren over hun pensioenrechten. Door goede communicatie wil het bestuur de belanghebbenden pensioenbewust maken en houden. Het wordt hierbij ondersteund door werkgevers- en werknemersorganisaties, die een belangrijke rol spelen bij deze informatievoorziening. De centrale vragen in dat proces zijn: hoe informeer je belanghebbenden goed over hun rechten en de keuzes die zij kunnen maken? Hoe voorkom je dat er 'informatiemoeheid' ontstaat? En hoe houd je belanghebbenden bij de les?

De informatiebehoefte van de deelnemers verschilt enorm. Als de pensioengerechtigde leeftijd dichtbij komt, wordt het pensioenbewustzijn groter. De deelnemers willen dan weten wanneer ze kunnen stoppen met werken en hoe hoog hun netto-uitkering is. Jongere deelnemers zijn veel minder met hun pensioen bezig. Bij het beantwoorden van die vragen moeten besturen, werkgevers- en werknemersorganisaties en pensioenuitvoerders onderscheid maken tussen informeren en adviseren. Op basis van dat uitgangspunt wil het bestuur de deelnemers goed en adequaat informeren, zodat ze daarna zelf verantwoorde keuzes kunnen maken.

Activiteiten

In 2007 heeft het bestuur:

- een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder deelnemers, gepensioneerden en werkgevers;
- deelgenomen aan de Pensioenfonds Transparantie Benchmark 2007. In dit benchmarkonderzoek, uitgevoerd door de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfonds (VB), zijn communicatie-uitingen (websites, brochures en brieven) van diverse bedrijfstakpensioenfonds getoetst op begrijpelijkheid;
- 'Mijn Bouwpensioen' geïntroduceerd. Dit is een persoonlijk en beveiligd deel van de website van BPF Bouw. 'Mijn Bouwpensioen' biedt de deelnemers:
 - toegang tot de interactieve Pensioen Simulator BPF Bouw;
 - inzage in de premie- en loonaangifte door de werkgever;
 - uitleg op maat bij het Pensioenoverzicht 2007.
- de brochurelijn geheel vernieuwd en waarin de Pensioenregeling Bouwnijverheid toegelicht wordt aan de hand van de veranderingen in het leven van de deelnemer.

Pensioenmagazine

Sinds 2005 stuurt het fonds het blad Bouwpensioen naar de deelnemers en gepensioneerden. Dit magazine komt ieder kwartaal uit. Het magazine schenkt aandacht aan actuele ontwikkelingen op pensioengebied, maar ook aan luchtigere onderwerpen. Zo is er ruimte voor interviews met deelnemers en gepensioneerden. Door de doelgroep over de actualiteiten op pensioengebied in te lichten, probeert het fonds de deelnemers op tijd en volledig te informeren en ervoor te zorgen dat ze blijven nadenken over hun pensioen.

Uniform Pensioen Overzicht

In 2007 hebben de deelnemers een opgave van hun pensioen volgens de richtlijnen voor het Uniform Pensioen Overzicht (UPO) ontvangen. Hiermee volgt het fonds de Pensioenwet. Overigens

was dit niet nieuw. Ook in 2006 stuurde het fonds al een opgave die voldeed aan de richtlijnen voor het UPO. Toen was dit nog niet verplicht. Om de deelnemers vertrouwd met het UPO te maken, hield het fonds het afgelopen jaar presentaties voor werkgevers- en werknemersorganisaties.

Pensioensimulator

Sinds 2007 kunnen actieve deelnemers via 'www.bouwpensioen.nl' zelf pensioensituaties simuleren. Op die manier zien ze direct welke gevolgen bepaalde beslissingen voor hun pensioen hebben. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de hoogte van de uitkering als men een jaar eerder stopt met werken? Of juist een jaar langer blijft doorwerken? Bijzonder is dat de deelnemers ook het verwachte netto resultaat zien.

Daarnaast is het mogelijk om op de site informatiebronnen te raadplegen, zoals (leefmomenten)brochures en reglementen. Het voordeel hiervan is dat de deelnemers actuele informatie ontvangen die bovendien direct beschikbaar is.

Consulenten

Ook werkgevers- en werknemersorganisaties hebben een cruciale taak in de informatievoorziening. Zij informeren de deelnemers mondeling over hun pensioen, al dan niet ondersteund door de pensioensimulator. Juist in onze branche wordt deze vorm van voorlichting erg gewaardeerd. De consulenten bevorderen direct contact met deelnemers en dat is bevorderlijk voor het pensioenbewustzijn en het begrijpen van de eigen pensioensituatie. Het bestuur heeft daarom besloten hier meer geld aan te besteden.

Pensioeninformatielijn

Actief informeren (pensioenmagazine, pensioenopgave, internet-site) leidt tot reacties. Betrokkenen kunnen daarmee terecht bij de Pensioeninformatielijn van BPF Bouw. De medewerkers hiervan beantwoordden in het afgelopen jaar ongeveer 124.000 telefonische vragen. In 2006 was dit 128.000. In 2005 nog 108.000. De stabilisatie in het afgelopen jaar kwam doordat de betrokkenen meer vertrouwd waren met de nieuwe pensioenregeling en de gecombineerde pensioenopgave. De meeste vragen werden naar aanleiding van het UPO gesteld. Deelnemers reageerden daarbij vooral op de volledigheid van de gespecificeerde dienstjaren, de registratie van hun samenlevingsvorm en het nabestaandenpensioen ten behoeve van hun partners.

Beleidsvoornemens

In 2008 start het fonds, mede door de uitkomsten van de Transparantie benchmark, met het formuleren van een communicatiebeleid. Op hoofdlijnen staat dit beleid er al. De ontwikkelingen in de omgeving van het fonds maken het echter nodig de hoofddoelstellingen van het communicatiebeleid te herformuleren.

Samenwerking met werkgevers

Premie-inning

In 2007 heeft het fonds de premie-inning op verschillende punten verbeterd. Dit omdat de premie-inning in 2006 veel extra werk kostte door de invoering van een nieuw premie-innings-systeem. De nieuwe systematiek sluit aan bij de werkwijze van de Belastingdienst en UWV en heeft een kostenbesparing opgeleverd.

Het fonds startte in 2007 met de controle op de consistentie en kwaliteit van de aangeleverde gegevens. De controle over 2006 werd een inhaalslag. Twijfelde de administratie aan de juistheid van de gegevens? Dan stuurde de administratie een nota zoals die volgens haar moest zijn. Of men gaf de werkgever de kans alsnog de juiste gegevens aan te leveren.

Verder wilde het fonds in 2007 werkgevers die via een doorlopende incassomachtiging betalen, indirect gaan "belonen". Op basis van de CAO is deze werkwijze echter niet afdwingbaar. Desondanks heeft 63% van de werkgevers toch een doorlopende machtiging afgegeven. Het fonds bekijkt nu hoe ze de indirecte "beloning" voor het afgeven van een incassomachtiging alsnog kan realiseren.

Eén en ander was overigens niet aan de orde voor de inning van de pensioenpremie voor de sector Afbouw. Deze wordt door A&O Services geïnd.

Gedispenseerde werkgevers

Een aantal werkgevers in de bouwnijverheid is in het verleden vrijgesteld van verplichte deelname aan de pensioenregeling van het fonds. Voorwaarde hiervoor was dat de pensioenregeling waaraan ze elders deelnamen minimaal gelijkwaardig was aan die van het fonds. In 2007 was ongeveer 4,5% (680) van de werkgevers in de bouwnijverheid gedispenseerd. Dit was een daling met ongeveer 1 procentpunt (-150) ten opzichte van 2006. Ruim de helft hiervan is op vrijwillige basis teruggekeerd in de pensioenregeling van het fonds.

Vrijwillige aansluiting

In 2007 hebben verschillende ondernemingen zich op vrijwillige basis aangesloten bij het fonds. Het gaat daarbij om ondernemingen die op basis van de verplichtstellingsbeschikking van het fonds niet verplicht zijn de pensioenregeling toe te passen. De reden voor vrijwillige aansluiting was dat zij deel uitmaken van een concern met één of meerdere ondernemingen die al verplicht zijn aangesloten. Vrijwillige aansluiting is dan een manier om binnen het concern op de werknemers een uniform arbeidsvoorwaardenpakket (waaronder het pensioen) te kunnen toepassen. Bij vrijwillige aansluiting gelden voorwaarden die het bestuur van het fonds heeft vastgesteld. Deze voorwaarden zijn opgenomen in een beleidsplan. Daarin staat in welke gevallen het bestuur vrijwillige aansluiting kan toestaan binnen de wettelijke kaders die zijn opgenomen in de Pensioenwet. Hoofddregel in het beleidsplan is dat de onderneming naast de pensioenregeling bereid is ook de andere collectieve regelingen en arbeidsvoorwaarden van de bedrijfstak toe te passen. Het bestuur beoogt hierdoor te

voorkomen dat ondernemingen, die niet verplicht zijn de pensioenregeling van het fonds toe te passen, worden begunstigd ten opzichte van ondernemingen die wel verplicht zijn de pensioenregeling van het fonds toe te passen. Voorts dient een concern, wil sprake kunnen zijn van vrijwillige aansluiting, alle ondernemingen aan te melden die daarvoor in aanmerking komen.

Inspraak en klachten

Klachtencommissie

De klachtencommissie geeft belanghebbenden een laagdrempelige mogelijkheid om hun ontevredenheid te uiten. Daarnaast draagt de klachtencommissie bij aan het continue proces van kwaliteitsverbetering van de administratieve dienstverlening. In het verslagjaar heeft de klachtencommissie 56 klachten ontvangen. Daarvan zijn 12 klachten (gedeeltelijk) toegewezen en 43 klachten afgewezen. Over één klacht heeft de commissie zich nog niet uitgesproken.

De klachten gingen voornamelijk over:

- het afwijzen van dga's voor vrijwillige deelname;
- het stopzetten of verlagen van Premievrije Bijboeking.

Daarnaast ontving de commissie enkele klachten over de berekening van de hoogte van pensioenopbouw, de bijverdienruimte bij het vroegpensioen, het pensioenoverzicht 2007 en de vrijwillige voortzetting.

Commissie individuele gevalsbehandeling

Het bestuur heeft de Commissie individuele gevalsbehandeling opgedragen besluiten te nemen over de volgende zaken:

- beroepschriften van werknemers tegen besluiten van de klachtencommissie;
- verzoeken van werknemers om toepassing van de hardheidsclausule;
- verzoeken om vrijwillige voortzetting, die met inachtneming van het beleid niet toegekend kunnen worden;
- hoger beroepen en (sprong)cassaties betreffende rechtzaken van werknemers.

De commissie heeft tevens een adviserende rol ten aanzien van verzoeken met beleidsmatige consequenties en het jaarverslag en reglement van de klachtencommissie.

Het fonds heeft op aanbeveling van de commissie de uitvoerder opdracht gegeven om naast de rapportage van de klachtencommissie, in brede zin te rapporteren over het aantal klachten, de aard van deze klachten, de wijze waarop één en ander is afgehandeld en hetgeen de uitvoerder en het fonds hieruit voor de toekomst kunnen leren.

De commissie bestaat uit vier bestuursleden, waarvan twee van werkgeverszijde en twee van werknemerszijde. De commissie kwam in 2007 zeven maal bij elkaar. In afwijking van de klachtencommissie is de Commissie individuele gevalsbehandeling een bestuurscommissie.

Deelnemersraad

De deelnemersraad adviseert het bestuur over door de wet- en regelgeving bepaalde onderwerpen. Zij geeft daarnaast, gevraagd en uit eigen beweging, advies.

De deelnemersraad is in 2007 drie keer bijeengekomen. Van deze drie gelegenheden was er één bijeenkomst (van twee dagen) waarbij de deelnemersraad samen met het verantwoordingsorgaan een gezamenlijke vergadering/studiedag had. Een aantal leden van de deelnemersraad is ook lid van het verantwoordingsorgaan.

De deelnemersraad heeft zich gebogen over het jaarverslag/jaarrekening 2006, premie, indexatie, wijziging van reglementen, communicatie, maatschappelijk verantwoord beleggen, beleggingsresultaten en economische vooruitzichten.

De raad heeft geadviseerd over:

- het jaarverslag;
- de jaarrekening;
- de premie;
- de indexatie;
- de wijziging van de reglementen.

Optimaal balanceren volgens... de natuursteenbewerker

'Wij werken met prachtig materiaal. Een groot deel van de tijd werken wij in onze werkplaats. Daar bereiden we alles voor. Het stelwerk vindt plaats op de bouwwerf. Daar krijg ik te maken met de andere partijen.'

Alles gaat goed als de planning klopt. Als de volgorde goed is. Dus als ik kan starten op de afgesproken tijden en ik niet in de weg wordt gelopen door anderen die hun deel van het werk nog niet klaar hebben.

Optimaal balanceren betekent voor mij: het vakwerk dat wij in ons atelier maken, zonder problemen kunnen plaatsen in een druk bouwproces.'

Premie en indexatie

In 2006 heeft het bestuur een nieuw premie- en indexatiebeleid vastgesteld. Het afgelopen jaar zijn daar geen wijzigingen in aangebracht. Hieronder staan de hoofdlijnen van dit beleid puntsgewijs weergegeven.

Indexatie

Het bestuur streeft er naar de pensioenen welvaartsvast te houden door jaarlijkse indexatie met de loontrend. Indexatie blijft voorwaardelijk, dat wil zeggen dat alleen wordt geïndexeerd indien de middelen van het fonds dat naar het oordeel van het bestuur toelaten. In beginsel is er geen onderscheid tussen de indexatie van actieve deelnemers enerzijds en gepensioneerden en gewezen deelnemers anderzijds. Het indexatiebeleid sluit met behulp van een staffel aan op de hoogte van de Algemene Reserve van de betreffende regeling (middelloon- dan wel arbeidsongeschiktheidsregeling).

Inhaalindexaties

Een eventuele indexatieachterstand (door het niet of slechts gedeeltelijk verlenen van indexaties in het verleden) kan uiterlijk binnen vijf jaar, met ingang van 1 januari 2006, worden ingehaald. Als het eigen vermogen/de reserves boven de premiekortingsgrens uitkomt, kan inhaalindexatie worden verleend. (De premiekortingsgrens ligt op de grens van de som van het Vereist Eigen Vermogen plus het geschatte vermogen van de indexatieambitie.)

Reserve Indexatie Actieven

In de premie voor de middelloonregeling is een opslag van 0,4 procentpunt gereserveerd voor de Reserve Indexatie Actieven. Deze reserve kan worden aangesproken voor indexatie van de actieve deelnemers indien er sprake is van een indexatieachterstand.

Premie

Om het solidariteitsbeginsel tussen actieven (premiebetalers) en niet actieven (gepensioneerden en slapers) te onderstrepen, wordt bij de jaarlijkse vaststelling van de premie ook de hoogte van de Algemene Reserve ten opzichte van het Vereist Eigen Vermogen in ogenschouw genomen. Uitgangspunt voor het fonds is een lange-termijn-basispremie van 18,9% van de premiegrondslag.

De jaarlijks conform richtlijnen van de toezichthouder vast te stellen kostendeckende premie zal daar regelmatig van afwijken. Het beleid van het bestuur blijft gericht op het voorkomen van grote premiesprongen.

Schematisch kan de staffel voor het nieuwe premie- en indexatiebeleid op hoofdlijnen als volgt worden weergegeven (Vereist Eigen Vermogen steeds na indexatiebesluit):

Tabel 1 Staffel ten behoeve van de vaststelling van premie en indexatie

Het eigen vermogen/de reserves zijn volgens het FTK lager/tussen/hoger dan:		Indexatiebeleid	Premiebeleid Maximum 21,9% Minimum 14,9%
Lager dan het minimaal Vereist Eigen Vermogen		Geen indexatie	Premie verhogen met 2% doch minimaal naar 18,9%
Minder dan het Vereist Eigen Vermogen	Meer dan het minimaal Vereist Eigen Vermogen	Beperkte indexatie (naar rato/lineair *)	
Onvoldoende om indexatieambitie naar verwachting/schatting ook in toekomst te kunnen realiseren	Meer dan het Vereist Eigen Vermogen	Volledige indexatie (met loontrend)	Aanpassen premie richting 18,9% basispremie; maximaal 2% per jaar
Groter dan het Vereist Eigen Vermogen plus het naar verwachting/schatting benodigde vermogen om de indexatieambitie ook in toekomst te kunnen realiseren		Volledige indexatie + eventueel Inhaalindexatie **)	Premie verlagen naar basispremie c.q. verlagen met 2% tot een minimum van 14,9%

*) Maximaal twee achtereenvolgende jaren. Mogelijk indexatie voor actieve deelnemers uit Reserve Indexatie Actieven bij indexatieachterstand.

**) Ten aanzien van actieven verrekening met onttrekking Reserve Indexatie Actieven.

Premiekorting

In het premie- en indexatiebeleid voor de middelloonregeling wordt uitgegaan van een basispremie van 18,9%. Deze premie werd bij de vaststelling als kostendekkend beschouwd. In de Pensioenwet zijn echter regels opgenomen met betrekking tot de kostendekkende premie. Deze zorgen er voor dat de solvabiliteitsvrijval van de uitgekeerde pensioenen die in dat percentage is opgenomen, nu als een premiekorting wordt aangemerkt. Het beleid van het fonds voorziet nu in de mogelijkheid van een maximale premiesprong van 4 procentpunt vanuit de positie van de minimale premie van 14,9% naar de kostendekkende premie van 18,9%. Door deze nieuwe (extra) premiekorting kan, wanneer het fonds een reservetkort heeft, de premiesprong oplopen tot 7 á 8%. Het fonds beraadt zich op een oplossing om een dergelijke situatie te voorkomen.

Premie- en indexatiebeleid aanvullingsregelingen

Ook voor de aanvullingsregelingen is de ambitie om de rechten te verhogen met de loontrend. De verschillen tussen de aanvullingsregeling voor deelnemers geboren voor 1950 en de aanvullingsregeling voor deelnemers geboren na 1949 in de sectoren komen tot uitdrukking in het premiebeleid voor de aanvullingsregelingen met als algemeen kenmerk dat voor iedere sector van de bouwnijverheid geldt dat de aanvullingsregelingen ingevolge de (fiscale) regelgeving uiterlijk in het jaar 2020 afgefinancierd moeten zijn. Het bestuur heeft daarbij gekozen voor de zogenoemde jaarlagenmethode. Eén en ander betekent dat gedurende die financieringsperiode voor de vaststelling van de premie per sector rekening wordt gehouden met de verwachte toekomstige lasten en de reeds per sector gevormde reserves.

Premie- en indexatiebeleid arbeidsongeschiktheidspensioen

Ook de premies en indexaties voor het arbeidsongeschiktheidspensioen worden op gelijke wijze met behulp van een staffel per sector vastgesteld. De indexatieambitie voor deze regelingen is gelijk aan de loonontwikkeling van de betreffende sector.

Vaststelling premies en indexatie 2008

Hieronder staan per regeling de premies en indexatie die het bestuur voor 2008 heeft vastgesteld.

Middelloonregeling

Het bestuur heeft besloten de premie voor 2008 met 2,0 procentpunt te verlagen tot 14,9% van de pensioengrondslag (pensioenloon min franchise) en een volledige indexatie van 2,52% toe te kennen. De geschatte financiële positie per ultimo 2007 laat deze stap toe. De geschatte benodigde dekkingsgraad om alle toekomstige verwachte indexaties te financieren (inclusief Vereist Eigen Vermogen (VEV)) was voor 2007 134%. De in oktober geschatte vermogenspositie ultimo 2007 was 144%.

Aanvullingsregelingen

De premies voor de aanvullingsregelingen staan in de tabellen hieronder. Het bestuur bepaalt de premies per sector. Daarvoor kijkt men naar de verwachte toekomstige lasten en de al aanwezige reserves. Door de combinatie van een verlaging van de middelloonpremie en een verhoging van de premies van de aanvullingsregelingen Bouw en UTA, is de totale premiedruk wederom nagenoeg gelijk gebleven.

Tabel 2 Premiepercentages aanvullingsregeling voor deelnemers geboren na 1949

Sector

	2007	2008
Bouw	10,8%	12,8%
UTA	3,9%	5,9%
Afbouw	8,3%	8,8%
Timmerfabrieken	2,4%	2,7%
Natuursteenbedrijf	8,5%	9,0%

(over de premiegrondslag (pensioenloon minus franchise))

Tabel 3 Premiepercentages aanvullingsregeling voor deelnemers geboren voor 1950

Sector

	2007	2008
Bouw	2,2%	2,2%
UTA	1,5%	1,5%
UTA-excedent	1,0%	1,0%

(over het pensioenloon; voor het UTA-excedent is de premie voor die deelnemers met een loon dat boven het maximum pensioenloon ligt, met een maximum van 77.773,65 euro (per 1 januari 2008))

Arbeidsongeschiktheidspensioen

In de tabel hieronder staan de premies en indexaties voor het arbeidsongeschiktheidspensioen. Ook weer per sector. De arbeidsongeschiktheidspremie over het pensioenloon en de indexatie bepaalt het bestuur op dezelfde manier als bij de middelloonregeling.

Tabel 4 Premie- en indexatiepercentages Arbeidsongeschiktheidspensioen

Arbeidsongeschiktheidspensioen

	2007	2008
Premie Bouw/UTA	0,0%	0,0%
Premie Timmerfabrieken	0,0%	0,0%
Premie Natuursteenbedrijf	0,0%	0,0%
Indexatie Bouw/UTA	1,76%	2,51%
Volledige indexatie Bouw/UTA	1,76%	2,51%
Indexatie Afbouw	1,76%	2,01%
Volledige indexatie Afbouw	1,76%	2,01%
Indexatie Timmerfabrieken	1,41%	2,93%
Volledige indexatie Timmerfabrieken	1,41%	2,93%
Indexatie Natuursteenbedrijf	2,19%	3,02%
Volledige indexatie Natuursteenbedrijf	2,19%	3,02%

Voor alle sectoren geldt dat er geen indexatieachterstand is over 2007, noch over 2008.

Kostendeekkende premie 2007

Naast de bovenstaande feitelijke premies berekent het fonds ook jaarlijks de kostendeekkende premie. Deze wordt na het boekjaar achteraf vastgesteld en is de premie die nodig is voor de financiering van:

- de jaarlijkse pensioeninkoop (Coming service);
- de indexatieopslag;
- het in stand houden van het vereiste eigen vermogen (Solvabiliteitsopslag);
- de kosten van uitvoering.

Middelloonregeling

Het fonds hanteert voor de berekening van de kostendeekkende premie voor de middelloonregeling een gedempte rentevoet van 4%. Daarnaast berekent het fonds de premie ook op basis van de marktrente (de rentetermijnstructuur, RTS). In de onderstaande tabel staan de kostendeekkende premies voor de basisregeling op basis van beide rentestructuren.

Tabel 5 Kostendeekkende premies voor basisregeling

Onderdelen

	rts ultimo 2006	4%
Coming service	17,4%	18,4%
Indexatie opslag	0,4%	0,4%
Solvabiliteitsopslag	4,0%	4,2%
Kostenopslagen	0,3%	0,3%
Kostendeekkende premie	22,1%	23,3%

De kostendekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur is lager dan de premie tegen 4%. Dit komt omdat het renteniveau van de RTS aanmerkelijk hoger ligt dan 4%. Hierdoor geldt voor de inkoop van pensioenen een lager tarief.

De feitelijke premie kan afwijken van de kostendekkende premie als de financiële positie van het fonds het toelaat om een korting te verlenen op deze premie. Voor BPF Bouw is sprake van een ruime dekkingsgraad, zodat op grond van het geldende premiebeleid een premiekorting kan worden toegepast.

In absolute zin bedraagt de feitelijke premie (exclusief de premies ontvangen voor beterexcedent ad 2,8 miljoen euro, inclusief premies voor Vroegpensioen ad 5,6 miljoen euro) 700,4 miljoen euro. De kostendekkende premie op basis van 4% bedraagt 965,6 miljoen euro en de kostendekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur bedraagt 915,7 miljoen euro.

Aanvullingsregelingen

De aanvullingspremies worden berekend door de contante waarde van de verwachte lasten voor de aanvullingsregeling, verminderd met de reserve aanvullingsregeling, te delen door de contante waarde van de premiegrondslag tot 2021. Oftewel, de financiering vindt gelijkmatig plaats tot 2021, terwijl de jaarlijkse lasten kunnen fluctueren. Over de gehele looptijd wordt dus wel een kostendekkende premie gevraagd, echter in sommige jaren zal de gevraagde premie hoger zijn dan voor dat jaar benodigd, in andere jaren zal hij lager zijn.

Arbeidsongeschiktheidspensioenen

De kostendekkende premies voor de arbeidsongeschiktheidspensioenen zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 6 Kostendekkende premies invaliditeitspensioenen

Onderdelen

	rts ultimo 2006	4%
Coming service	0,11%	0,11%
Indexatie opslag	0,00%	0,00%
Solvabiliteitsopslag	0,02%	0,02%
Kostenopslagen	0,01%	0,01%
Kostendekkende premie	0,14%	0,14%

In absolute zin bedraagt de feitelijke premie 87.400 euro negatief. De kostendekkende premie op basis van 4% bedraagt 7,3 miljoen euro en de kostendekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur bedraagt 7,2 miljoen euro.

Er wordt voor de arbeidsongeschiktheidspensioenen geen kostendekkende premie gevraagd omdat er voldoende middelen gereserveerd zijn in de Reserve Arbeidsongeschiktheidspensioenen.

Fondsreserves en dekkingsgraad

Reserves

De ontwikkeling van de reserves over 2007 is opgenomen in de tabel op pagina 24.

De Algemene reserve van het fonds bestaat uit reserves voor:

- de pensioenregeling;
- de aanvullingsregelingen;
- het arbeidsongeschiktheidspensioen.

De reserve voor de pensioenregeling is ook voor het nabestaandenpensioen en voor de vroegpensioenaanspraken die voor 2006 zijn opgebouwd. De reserves voor de aanvullingsregelingen en het arbeidsongeschiktheidspensioen zijn per sector onderverdeeld.

Het fonds kent ook een Reserve Indexatie Actieven. Dit is geen algemene reserve, maar een bestemmingsreserve, bedoeld voor toekomstige aanvullingen op indexatietekorten van de actieve deelnemers.

Het fonds berekent de reserves, net als de Voorziening pensioenverplichtingen, op basis van de rentetermijnstructuur (RTS) ultimo 2007. Hiermee volgen we het Financieel Toetsingskader (FTK). De hoogte van de reserve voor een regeling bepaalt de jaarlijkse vaststelling van de premies en indexaties voor die regeling.

Dekkingsgraad

Ultimo 2007 bedroeg de dekkingsgraad 141%. Dit is een stijging met 1 procentpunt ten opzichte van ultimo 2006 (na stelselwijziging, op basis van de toen geldende rentetermijnstructuur).

Het fonds bepaalt de dekkingsgraad door de mate waarin de Voorziening pensioenverplichtingen op basis van de rentetermijnstructuur wordt gedekt door het aanwezige vermogen verminderd met:

- de Reserve Aanvullingsregelingen met minimum van nul; *en*
- de Reserve Indexatie Actieven; *en*
- de schulden.

De beleggingen en voorzieningen behorende bij de spaarmodule Beterexcedent worden niet in de berekening van de dekkingsgraad meegenomen.

Tabel 7 Verloop van de dekkingsgraad over de afgelopen 5 jaar (in procenten)

	Dekkingsgraad volgens RTS	Dekkingsgraad op basis van vaste rekenrente 4%*)
2007	141	- **)
2006	140	134
2005	128	- ***)
2004	- ****)	123
2003	- ****)	121

*) De dekkingsgraad in 2003, 2004 en 2005 is op basis van ongefuseerde fondsen.

***) De dekkingsgraad in 2007 op basis van de vaste rekenrente van 4% is niet van toepassing.

****) De rente behorende bij de looptijd verplichtingen is lager dan 4%. De Voorziening is verplicht op lagere rente vastgesteld; 4% is derhalve niet van toepassing.

*****) De dekkingsgraad in 2003 en 2004 op basis van de rentetermijnstructuur is niet van toepassing.

Toereikendheid

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen valt uiteen in voorzieningen voor ouderdomspensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen, vroegpensioen, jaarlagen en het spaarsaldo voor Beterexcedent.

De aard van de onderliggende regelingen luidt als volgt:

- ouderdomspensioen: het voorzien in pensioenuitkeringen op grond van ouderdom aan (gewezen) deelnemers dan wel bij overlijden van deelnemers aan hun nabestaanden;
- arbeidsongeschiktheidspensioen: het voorzien in uitkeringen op grond van invaliditeit aan deelnemers;
- vroegpensioen: het voorzien in vroegpensioenuitkeringen op grond van ouderdom aan (gewezen) deelnemers;
- jaarlagen: het voorzien in aanvullende pensioenuitkeringen op grond van ouderdom aan deelnemers;
- spaarsaldo Beterexcedent: het (vrijwillig) opbouwen van een aanvullend pensioenkapitaal teneinde op de pensioendatum aanvullend pensioen in te kopen.

Voor de indexatiebepalingen ten aanzien van deze regelingen wordt verwezen naar het hoofdstuk *Premie en indexatie*. Bij het vaststellen van de voorzieningen is rekening gehouden met de indexaties die per 1-1-2008 verleend zijn. Het spaarsaldo voor Beterexcedent wordt niet aangepast door indexatie maar door het jaarlijkse behaalde rendement.

De Voorziening pensioenverplichtingen is ultimo 2007 18,8 miljard euro. Dit is de contante waarde van alle pensioenrechten van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden op basis van de pensioenreglementen. Bij de berekening van deze contante waarde gebruikt het fonds de rentetermijnstructuur (RTS) per ultimo 2007 en de overige actuariële grondslagen en veronderstellingen.

Tabel 8 Vereist eigen vermogen

Categorie

	Buffer in euro	Buffer als % VPV
S1: Renterisico	1.651,5	8,8%
S2: Zakelijkewaardenrisico	3.157,0	16,8%
S3: Valutarisico	471,3	2,5%
S4: Commodityrisico	79,4	0,4%
S5: Kredietrisico	73,8	0,4%
S6: Verzekeringstechnisch risico	734,6	3,9%
Subtotaal voor diversificatie	6.167,6	32,8%
Diversificatie-effect	-1.845,4	-9,8%
Vereist eigen vermogen	4.322,2	23,0%

Kijk hiervoor in de jaarrekening op pagina's 49 tot en met 52. Het fonds toetst de veronderstellingen ieder jaar.

Pensioenfondsen moeten boven de Voorziening pensioenverplichtingen ook reserves hebben om de risico's te dekken van bijvoorbeeld waardedaling van beleggingen. BPF Bouw hanteert vanaf 2007 het Financiële Toetsingskader en het standaardmodel van De Nederlandsche Bank bij het vaststellen van het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Het standaardmodel gaat uit van een aantal risico-categorieën en past daarop scenario's met een éénjaarsbetrouwbaarheid van 97,5% toe.

Dit leidt tot onderstaande reserves:

- S_1 : solvabiliteitsreserve renterisico (daling afhankelijk van duration);
- S_2 : solvabiliteitsreserve zakelijke waarden (daling van 25% voor aandelen mature markets, 30% voor private equity, 35% voor emerging markets). Vastgoed is gesplitst naar direct en indirect (daling van 15%, respectievelijk 25%);
- S_3 : solvabiliteitsreserve valutarisico (waardedaling van 20%);
- S_4 : solvabiliteitsreserve commodities (daling van 30%);
- S_5 : solvabiliteitsreserve kredietrisico (stijging van de credit spread met 40%);
- S_6 : solvabiliteitsreserve verzekeringstechnisch risico door middel van een verzekeringsrisico- opslag.

De som van deze reserves vormt, na diversificatie tussen de risicotypen, het Vereist eigen vermogen (VEV). Tegen deze toetswaarde wordt de feitelijke Reserve afgezet. Er is dan voldoende eigen vermogen als het eigen vermogen van het fonds groter is dan het VEV.

Op basis van het feitelijke vermogen en de vermogensverdeling ultimo 2007 is het VEV vastgesteld. In tabel 8 is dit schematisch weergegeven.

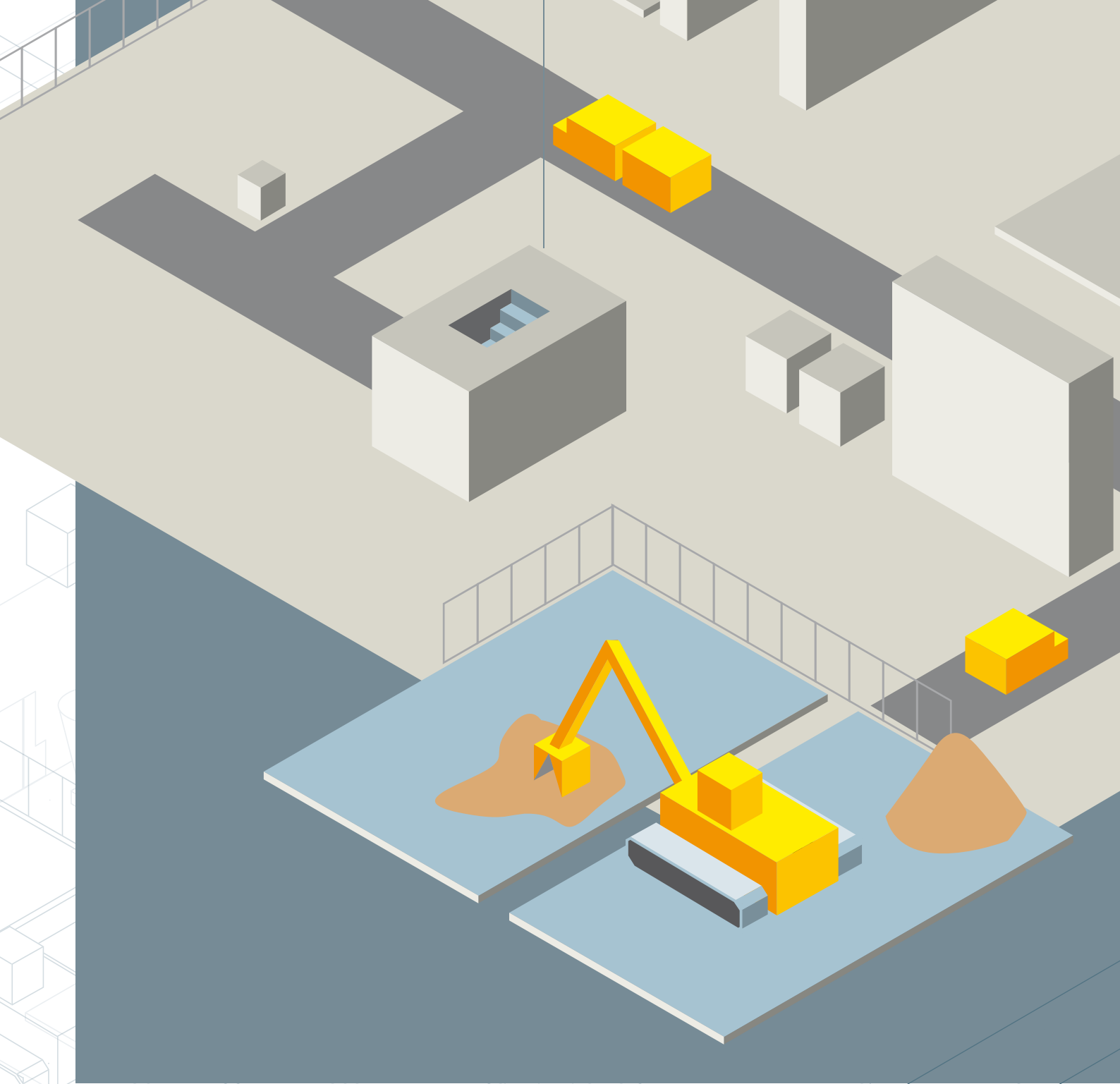
De feitelijke dekkinggraad van het fonds op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december 2007 is 141%. Het aanwezige vermogen overtreft het VEV dus ruimschoots.

In dit verband is het goed op te merken dat per ultimo 2006 de FTK-toets is uitgevoerd met een opslag van 5% op de Voorziening pensioenverplichtingen teneinde het effect van de sterfteverbetering mee te wegen. In 2007 is het fonds overgegaan op het gebruik van de Prognosetafel 2005-2050, welke het effect van sterfteverbetering expliciet maakt. Het blijkt dat het effect van deze grondslagwijziging overeenkomt met het effect van de opslag van 5%, zodat terugkijkend geconcludeerd kan worden dat de opslag van 5% in 2006 goed voldeed.

Zoals hiervoor is opgemerkt, overtreft het aanwezig vermogen (buffer) het VEV. De vraag is vervolgens wat de grenswaarde is van het eigen vermogen, zodanig dat het fonds precies voldoende vermogen heeft om de Voorzieningen en het Vereist Eigen Vermogen af te dekken. Deze grenswaarden zijn bepaald op basis van de strategische beleggingsmix voor zowel 2007 als 2008. Op deze wijze wordt inzichtelijk in hoeverre de verandering van de strategische beleggingsmix invloed heeft op de grenswaarde van het VEV.

Op basis van de strategische mix 2007 zou het Vereist Eigen Vermogen 21,1% bedragen. Op basis van de strategische mix 2008 zou het vereist eigen vermogen 21,8% bedragen.

Uit deze cijfers kan er worden vastgesteld dat het risico op basis van het totale vermogen groter is dan het risico gelopen op het vermogen in de evenwichtssituatie, de grenswaarde van het vermogen (van 23,0 naar 21,1). Tevens hebben de beleidswijzigingen, vastgelegd in het beleggingsplan 2008, een verhoging van het risico tot gevolg (van 21,1 naar 21,8).

Optimaal balanceren volgens... de graafmachinebestuurder

'Ik zit alleen op de graafmachine. Maar ik moet wel heel nauw samenwerken met de mensen op de grond. Voor mij is het optimaal als ik gewoon kan doorwerken. Dus niet telkens moet stoppen, omdat er dingen onduidelijk zijn. Dat betekent dat de instructies die ik krijg helder zijn. Dat bekend is waar leidingen en kabels liggen. Dat nagedacht is over waar grond moet worden verzet.'

Optimaal balanceren? Ja, tussen je werk zo snel mogelijk en zo goed mogelijk doen. Maar, zoals ik al zei, daarbij is het vooral belangrijk dat er een goede samenwerking is. Dan gaat het snel en goed!'

Beheersing van de risico's

Het bestuur vindt de integrale beheersing van risico's van groot belang en heeft het afgelopen jaar op gestructureerde wijze gekeken naar de diverse risicogebieden. Daarbij is uitgegaan van de door de toezichthouder geformuleerde risicocategorieën. Overigens worden niet alle risico's als negatief beschouwd. Zo vormen bepaalde beleggingsrisico's, zoals het risico van beleggingen in ondernemingen, bronnen van rendement.

Het fonds onderscheidt de navolgende risico's: matchingrisico, concentratierisico, rente- en valutarisico, prijsrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, beleggingsrisico's alternatieve beleggingen, verzekeringstechnisch risico, omgevingsrisico, operationeel risico; uitbestedingsrisico, IT-risico, integriteitsrisico en juridisch risico.

Matchingrisico

Wat is het matchingrisico? Het matchingrisico vloeit voort uit de verschillen die bestaan tussen de verplichtingen en de beleggingen van het fonds. Dit betreft onder andere verschillen in rentegevoeligheid en het markt- en valutarisico van de beleggingen.

De matchingrisico's worden geanalyseerd door middel van een ALM-studie. Deze studie vindt periodiek plaats. Dankzij deze studie is het mogelijk om tot een strategische beleggingsmix te komen waarmee de beleggingen worden afgestemd op de pensioenverplichtingen.

Tabel 9 Samenstelling strategische beleggingsmix 2007

Beleggingscategorie

	Norm	Begrenzungen
Vastrentende waarden	42%	37 - 47%
Aandelen (inclusief private equity)	32%	27 - 37%
Vastgoed	23%	20 - 30%
Hedgefonds	1,5%	0 - 5%
Commodities	1,5%	0 - 5%
Totaal	100%	

Daarnaast vindt er een continue monitoring van het risico van het fonds plaats. Hiervoor gebruikt het fonds een intern risico-model. Dit model maakt de risicostructuur van de portefeuille ten opzichte van de verplichtingen inzichtelijk. Hierdoor kunnen we de beleggingsportefeuille beter beheren. Door middel van een continuïteitsanalyse toetsen we periodiek of het premiebeleid, in combinatie met indexatiebeleid en beleggingsbeleid voldoet aan de eisen van de toezichthouder. De continuïteitsanalyse wordt gehanteerd om inzicht te verkrijgen in de financiële risico's op langere termijn en om het premie- en indexatiebeleid te onderbouwen.

Concentratierisico

Van concentratie kan worden gesproken indien er geen sprake is van een evenwichtige verdeling over beleggingscategorieën, sectoren en regio's. Het fonds heeft geen beleggingen in of met individuele partijen groter dan 5% van de desbetreffende beleggingscategorie.

Bij het vaststellen van de strategische assetmix speelt diversificatie een belangrijke rol. Ook hebben we begrenzings vastgesteld.

De strategische mix en de begrenzings staan in tabel 9.

De verdeling van de aandelenportefeuille over regio's en sectoren is weergegeven in de onderstaande tabellen.

Tabel 10 Regioverdeling aandelenportefeuille

Regioverdeling per 31-12-07

Europa	45%
V.S.	34%
Japan	6%
Pacific ex. Japan	5%
Emerging Markets	10%
Totaal	100%

Tabel 11 Sectorverdeling aandelenportefeuille

Sectorverdeling per 31-12-07

Consumptiegoederen	15%
Energie	13%
Financiële instellingen	24%
Farmacie	5%
Industrie & Transport	10%
ICT	5%
Basisindustrie	9%
Telecom	7%
Overig	12%
Totaal	100%

Rente- en valutarisico

Het fonds heeft besloten om twee belangrijke matchingrisico's strategisch te beperken: het renterisico en het valutarisico. Binnen het beleid om het valutarisico te beperken worden alleen de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Britse pond afgedekt.

Voor het afdekken van dit risico maken we gebruik van valutatermijn contracten. De onderstaande tabel geeft de verdeling van de valuta in de portefeuille weer en de mate waarin vreemde valuta zijn afgedekt.

Tabel 12 Valutaverdeling aandelenportefeuille

Valutaverdeling per 31/12/07

	EUR	USD	GBP	JPY	Overig	Totaal
Vastrentende waarden	41%	1%	1%	-	-	43%
Aandelen	7%	11%	5%	2%	7%	32%
Kortgelduitzettingen	1%	-	-	-	-	1%
Vastgoed	20%	2%	-	-	-	22%
Alternatieve beleggingen	-	2%	-	-	-	2%
Totaal voor valuta afdekking	69%	16%	6%	2%	7%	100%
Valutatermijncontract	22%	-15%	-5%	-2%	-	-
Totaal na valuta afdekking	91%	1%	1%	-	7%	100%

Renterisico is het risico dat het saldo van de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de nominale pensioenverplichtingen verandert als gevolg van een verandering in de marktrentes. Het bestuur heeft in 2006 besloten om dit verschil in de rentegevoeligheid te verkleinen. Het doel van dit beleid is om de dekkingsgraad te beschermen tegen ongunstige rentebewegingen. In 2007 is verder invulling gegeven aan dit beleid.

Prijzrisico

De waarde van de beleggingen fluctueert met macro-economische ontwikkelingen en de markt. Hierbij maakt het fonds onderscheid tussen gewenst en ongewenst prijsrisico. Zo dekt het fonds een deel van het wisselkoersrisico en van het renterisico af. Op andere beleggingen loopt het fonds bewust risico, zoals in aandelen, vastgoed en commodities. Hierbij wordt steeds een afweging gemaakt tussen het risico van een dergelijke allocatie en de verwachte opbrengst.

Kredietrisico

Het fonds heeft specifiek beleid voor kredietrisico gedefinieerd. Onder kredietrisico verstaan we het risico dat een debiteur niet aan haar rente- en aflossingsverplichtingen kan voldoen. Als indicator hiervoor worden veelal de classificaties (AAA, AA etc.) van instituten als Moody's, Standard & Poor's en Fitch gehanteerd.

Het afgelopen jaar zijn er vraagtekens gezet bij de kwaliteit, methodiek en onafhankelijkheid van deze instituten. Vooral op het gebied van gestructureerde producten, bleek de methodologie onvoldoende robuust. Vanwege de lage transparantie en geringe compensatie voor het risico heeft het fonds niet belegd in dergelijke gestructureerde producten.

Voor de overige sectoren functioneerden de ratinginstituten meer naar behoren. De toegekende rating blijft vanwege het niet voorhanden zijn van een breed gedragen alternatief echter wel één van de indicatoren voor de kwaliteit van de vastrentende portefeuille. Binnen de portefeuille vastrentende waarden van het fonds is bijna uitsluitend belegd in vastrentende waarden uit de 'investment grade' categorie. In de categorie 'non-investment grade' is met een weging van 3% binnen vastrentende waarden een beperkte positie aangehouden. Meer specifiek is het vastrentende fondsvermogen voor meer dan de helft belegd in overheids(gegarandeerd) papier. In termen van rating kan de gemiddelde kwaliteit van de vastrentende portefeuille als AA worden gekenmerkt.

Tabel 13 Classificaties vastrentende waardenportefeuille

Credit Rating klasse per 31/12/07

AAA	54%
AA	29%
A	12%
BBB	2%
Lager dan BBB	1%
Geen rating	2%
Totaal vastrentende waarden	100%

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico heeft betrekking op hoe snel en tegen welke prijs de beleggingen van het fonds verkocht kunnen worden. De beleggingen van het fonds zijn voor het grootste deel beursgenoteerd. Dit betreft aandelen en vrijwel de gehele vastrentende portefeuille. Een belangrijk deel van de alternatieve beleggingen, zoals private equity, infrastructuur en hedgefonds, heeft een illiquide karakter. Dit geldt ook voor de portefeuille vastgoed.

Beleggingsrisico's Alternatieve Beleggingen

Het fonds belegt een deel van haar portefeuille in niet-traditionele beleggingen. Dit betreft de categorieën commodities (bulkgoederen), private equity, venture capital, hedgefonds en microkredieten. Dergelijke beleggingen brengen specifieke risico's met zich mee, zoals het gebruik van leverage (geleend geld) bij private equity en hedgefonds. Het beleid is gericht op enerzijds het maken van selectieve investeringen en aan de andere kant een brede spreiding. Zo worden de beleggingen in private equity gespreid over vintage (beleggingsjaren), regio en private equity managers. De beleggingen in hedgefonds worden gespreid over verschillende stijlen en over een breed scala van managers.

Verzekeringstechnisch risico

Wat is het verzekeringstechnisch risico? Het is het risico dat we uitkeringen niet kunnen financieren vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten door onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van de pensioenaanspraken.

In 2007 zijn de fondsgrondslagen aangescherpt, waardoor de risico's zijn afgezwakt. Zo hebben we bijvoorbeeld de voorzienbare verbetering van overlevingskansen in de grondslagen verwerkt door gebruik te maken van de Prognosetafel 2005-2050. Ook de grondslagen voor gehuwdheidsfrequenties en revalideringskansen zijn verzawaard. De structuur voor kostenopslagen hebben we meer toekomstbestendig gemaakt.

Jaarlijks worden de aannames getoetst aan de werkelijke ontwikkelingen door het resultaat op grondslagen vast te stellen en zonodig bij te stellen. Daarnaast analyseren we door middel van een periodieke continuïteitsanalyse of, uitgaande van huidige

grondslagen, premie- en indexatiebeleid en beleggingsbeleid, de verwachte financiële positie van het fonds ook op langere termijn gezond blijft.

Omgevingsrisico

Wat is het omgevingsrisico? Dit is het risico door van buiten het fonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden en reputatie.

Het fonds is zich constant bewust van de veranderende omstandigheden in binnen- en buitenland en stemt daar haar lange termijn strategie op af. Voorbeelden van actuele ontwikkelingen waarbij het fonds nadrukkelijk betrokken is geweest zijn de invoering van het Pension Fund Governance en de discussie over Verantwoord Beleggen. Daarnaast is de toename van de communicatieactiviteiten van het fonds een voorbeeld van de wijze waarop het fonds inspeelt op deze ontwikkelingen.

Integriteitsrisico

Welke risico's lopen we hiermee? Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integer, onethisch gedrag van de organisatie, dan wel de organisaties waaraan taken zijn uitbested, dan wel onethisch handelen van partijen waarmee zaken worden gedaan.

Het bestuur geeft invulling aan de beheersing van het integriteitsrisico door het formuleren van een gedragscode voor de bestuursleden en de benoeming van een externe compliance-officer om toe te zien op de naleving van de code. De bestuursleden hebben vooraf getekend dat zij zich zullen gedragen volgens deze gedragscode. De compliance-officer heeft van alle bestuursleden een verklaring ontvangen dat zij zich in 2007 volgens de code hebben gedragen. In 2008 zal in het integriteitsbeleid ook een vastlegging plaatsvinden van de wijze waarop screening van zakenpartners plaatsvindt. Voorts zal de omschrijving van de functie en taak van de compliance-officer worden uitgebreid.

De organisaties waaraan het fonds taken heeft uitbested, dienen regelingen te treffen die minimaal gelijkwaardig zijn aan de regelingen zoals deze gelden voor bestuursleden. De opdrachtnemers Cordares Pensioenen en Technisch Bureau Bouwnijverheid hanteren een interne gedragscode die gelijkwaardig is aan de

gedragscode van het bestuur. Cordares Vermogensbeheer en BPF Bouwinvest hanteren een zwaardere gedragscode; zij hebben de AFM insiders code ondertekend.

Het fonds heeft van alle opdrachtnemers een compliance-rapportage ontvangen. Daarin worden geen onoorbare zaken gemeld.

Juridisch risico

Dit is het risico dat samenhangt met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving en mogelijke bedreigingen van de rechtspositie van het fonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct geformuleerd zijn.

De opdrachtnemers van het vermogensbeheer, de administratie en de secretariële ondersteuning beschikken over voldoende expertise om te borgen dat wijzigingen in wet- en regelgeving goed doorgevoerd worden.

Voor complexere zaken wordt regelmatig advies ingewonnen bij (gerenommeerde) externe juristen.

Bovendien worden relevante wet- en regelgeving voortvarend vertaald naar en geïmplementeerd in processen en procedures. Een goed voorbeeld hiervan is de invoering van de Pensioenwet.

De contractvoorbereiding mondt uit in adviezen aan een bestuurlijke commissie Prijs/Kwaliteit, die deze beoordeelt. De leden van deze commissie worden op basis van hun deskundigheid benoemd.

Uitbestedingsrisico

Dit is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Het fonds heeft de administratie en het beheer van haar vermogen uitbesteed. Ook het secretariaat en de contractvoorbereiding zijn uitbesteed.

Het fonds vindt de kwaliteit van de (uitbestede) bedrijfsactiviteiten van groot belang. Daarom heeft de sturing en beheersing hiervan de voortdurende aandacht. De administrateurs en de vermogensbeheerders rapporteren per kwartaal over de behaalde resultaten. Zij besteden daarbij aandacht aan kwantitatieve aspecten, de kwaliteit van de uitvoering, zoals tijdigheid, juistheid en volledigheid en aan de kosten van de uitvoering.

De contractbewaking mondt, evenals de contractvoorbereiding, uit in adviezen aan een bestuurlijke commissie Prijs/Kwaliteit, die deze beoordeelt.

Operationeel risico

Voor de beheersing van de procesinrichting en de procesvoering heeft het fonds met haar opdrachtnemers Cordares Vermogensbeheer en Pensioenen, afgesproken dat deze via een SAS 70-verklaring aantonen 'in control' te zijn.

SAS 70 is een certificering van de interne beheersing van de processen in dienstverlenende organisaties. Het bestaat uit twee onderdelen:

- SAS 70 type I beschrijft de beheersingsmaatregelen op een bepaald moment.
- SAS 70 type II verklaart dat de beheersingsmaatregelen ook daadwerkelijk werken.

Een externe accountant certificeert de SAS 70-verklaringen.

Over het jaar 2007 heeft Cordares een SAS 70 type I-verklaring verkregen voor de uitvoering van het vermogensbeheer en een type II-verklaring voor de pensioenadministratie.

IT-risico

Het bestuur realiseert zich, dat voor de juiste verwerking van de enorme stroom gegevens welke gepaard gaat met de inning, het beheer en de uitbetaling van pensioengelden grote afhankelijkheid bestaat van geautomatiseerde processen.

Om de IT-dienstverlening aantoonbaar op het vereiste niveau te houden, heeft het IT-bedrijf van de opdrachtnemer een groot aantal maatregelen en interne controles in werking. Hierdoor kan bijvoorbeeld het behaalde certificaat van de Code van Informatiebeveiliging jaarlijks worden verlengd (ISO/IEC 27001:2005).

Jaarlijks vindt er daarnaast, in het kader van de bedrijfscontinuïteit, een test plaats van de juistheid en actualiteit van het calamiteitenplan, waarvan de uitvoering en de resultaten door de interne Risk & Audit Services-afdeling worden geaudit.

Naast de bedrijfscontinuïteit besteden we veel aandacht aan het changemanagementproces: het proces om beheerste wijzigingen door te voeren naar de productieomgeving. Het doel: de stabiliteit van de productieomgeving waarborgen en het risico van ongewenste of onbedoelde wijzigingen in de informatievoorziening minimaliseren. Jaarlijks is het changeproces onderwerp van meerdere audits.

Uitvoering van de regeling

De CEM-benchmark

In 2007 presenteerde BPF Bouw de resultaten over het boekjaar 2006 van de benchmark voor de pensioenadministratie van het bedrijf Cost Effectiveness Measurement Inc (CEM). In dit hoofdstuk staan deze cijfers centraal. Dit omdat de cijfers voor 2007 nog niet bekend zijn. CEM vergelijkt de uitvoering van de pensioenadministratie van een groot aantal Nederlandse en buitenlandse pensioenfondsen met elkaar. De benchmark maakt de prestaties op dit gebied meet- en vergelijkbaar, toetst de effectiviteit en efficiency en draagt bij aan het lokaliseren van ontwikkel- en verbeterpunten.

Wijziging ten opzichte van vorig jaar

Per 31 december 2006 zijn BPF Bouw, de vroegpensioenfondsen en VUT-UTA-Bouw gefuseerd. Met het bestuur is afgesproken dat vooruitlopend daarop de benchmark wordt uitgevoerd alsof de fondsen al gefuseerd waren. Om die reden zijn ook de kosten per deelnemer volgens een nieuwe grondslag herberekend. Deze zijn nu vastgesteld op 87 euro. In vergelijking met de oude grondslag is dit een stijging van 16 euro per deelnemer. Dit verschil wordt gemaakt doordat de uitvoeringskosten van de vroegpensioenfondsen toegevoegd zijn aan de uitvoeringskosten van het ouderdomspensioenfonds. Daar waar voorheen dus één regeling werd uitgevoerd, zijn dat er nu meerdere.

Gemiddelde kosten per deelnemer

In 2006 waren de gemiddelde kosten per deelnemer 86 euro. (N.B. Rapportage CEM vindt plaats over een eerder verslagjaar.) Dit is gelijk aan het gemiddelde van de normgroep, een vergelijkingsgroep met gelijksoortige fondsen. Overigens schommelde het gemiddelde van de normgroep de afgelopen jaar flink. In 2005 was het nog 115 euro; in 2004 96 euro. Deze verschillen komen door wijzigingen in de samenstelling van de normgroep.

Servicescore

De servicescore voor BPF Bouw is ten opzichte van vorig jaar toegenomen van 70 naar 72. De score van de normgroep is gedaald van 77 naar 72. BPF Bouw schuift hiermee op van de laagste positie naar de mediaan. Deze stijging komt vooral doordat het fonds meer communiceert. Een voorbeeld daarvan is het magazine Bouwpensioen.

Complexiteit

De complexiteitsscore is een relatieve score. Het fonds met de laagste complexiteit krijgt waarde 0, het fonds met de hoogste complexiteit waarde 100. De reden hiervoor is dat CEM ervan uitgaat dat alle pensioenregelingen complex zijn. Daarom zijn in deze benchmark alleen de onderlinge verhoudingen relevant.

De totale complexiteit van BPF Bouw is in 2006 sterk toegenomen tot 42. In 2005 was dit nog 13. Daarmee ligt de complexiteit ook ruim boven het gemiddelde van 25 van de normgroep. Deze stijging komt door de toevoeging van de vroegpensioenregelingen.

Verwachting

Voor 2007 verwacht het fonds een daling van de administratiekosten per deelnemer en uitkeringsgerechtigde. Dit omdat de afschrijvingskosten op het geautomatiseerde pensioensysteem wegvallen. Ook de projectkosten nemen af. Zo vervallen de kosten voor het omvangrijke project voor de implementatie van de nieuwe pensioenregeling 2006. Verder verwacht het fonds dat de servicescore met ongeveer 3 punten toeneemt tot circa 75. Dit omdat het fonds in 2007 de pensioenplanner in gebruik heeft genomen.

Klanttevredenheid werkgevers

Eind 2007 heeft TNS/NIPO in opdracht van BPF Bouw een tevredenheidsonderzoek gehouden onder werkgevers over de premieafdracht en de premie-inning. Helaas is het oordeel van de werkgevers gedaald naar een 5,8. In 2003, 2004 en 2005 was het oordeel nog telkens een 6,9. Het bestuur concludeert dat deze daling van tevredenheid extra aandacht behoeft.

Een nieuw premie-inningsstelsel

Een derde van alle klanten vindt de dienstverlening ten opzichte van 2 jaar geleden verslechterd. De oorzaak is de invoering van een nieuw premie-inningsstelsel. Tot 2006 leverden de werkgevers de premiegrondslagen aan en berekende de uitvoerder de premies. Vanaf 2006 leveren werkgevers zowel de grondslagen als de berekende premies aan. Deze gegevens komen uit de loon- en salarisadministratie. De bedrijfstak en de uitvoerder hebben hierdoor in 2006 en in 2007 de nodige aanloopproblemen gehad.

Inhaalslag op de aanlevering 2006

Om de individuele rechten van de deelnemers veilig te stellen, moest het fonds eind 2007 een inhaalslag uitvoeren op de controle van de juistheid van premie en gegevens over 2006. Dit leidde tot ruim 63.000 correctieverzoeken bij ruim 9.000 werkgevers. In december zijn naar aanleiding van deze correctieverzoeken ruim 40.000 premienota's opgelegd. Deze inhaalslag zorgde ook voor een enorm verhoogd telefoonaanbod, (klachten)brieven en mailverkeer. De afhandeling daarvan duurt naar verwachting nog tot het einde van het eerste kwartaal in 2008.

Weer op peil

De uitvoerder gebruikt de bevindingen en aanbevelingen uit het onderzoek om de klanttevredenheid weer op peil te brengen. Zo controleren ze voortaan elk aangeleverd loontijdvak direct. Hierdoor zijn grote correctieslagen aan het einde van het jaar niet meer nodig.

Klanttevredenheid werknemers

TNS NIPO heeft in 2007 opnieuw onderzoek gedaan naar de tevredenheid van deelnemers en gepensioneerden. De uitkomsten van het onderzoek:

- de resultaten zijn positief én ten opzichte van eerdere jaren verbeterd;
- BPF Bouw is als organisatie die verantwoordelijk is voor de inhoud én de uitvoering van de pensioenregeling bekender geworden.

De onderwerpen en vragen waarover TNS NIPO vragen heeft gesteld:

- Inzicht in en betrokkenheid bij het eigen pensioen;
- Hoe waarden deelnemers de informatieverstrekking van het fonds;
- Hoe leest men het magazine Bouwpensioen en wat vindt men ervan;
- Functioneren van het Pensioenfonds;
- Internetgebruik (www.bouwpensioen.nl);
- Pensioenoverzicht 2007.

Het bestuur hecht bijzondere waarde aan een zo breed mogelijk draagvlak voor haar pensioenregeling onder de deelnemers. Het bestuur neemt de mening van de deelnemers mee bij haar beleidsvorming.

Samenstelling aantal deelnemers

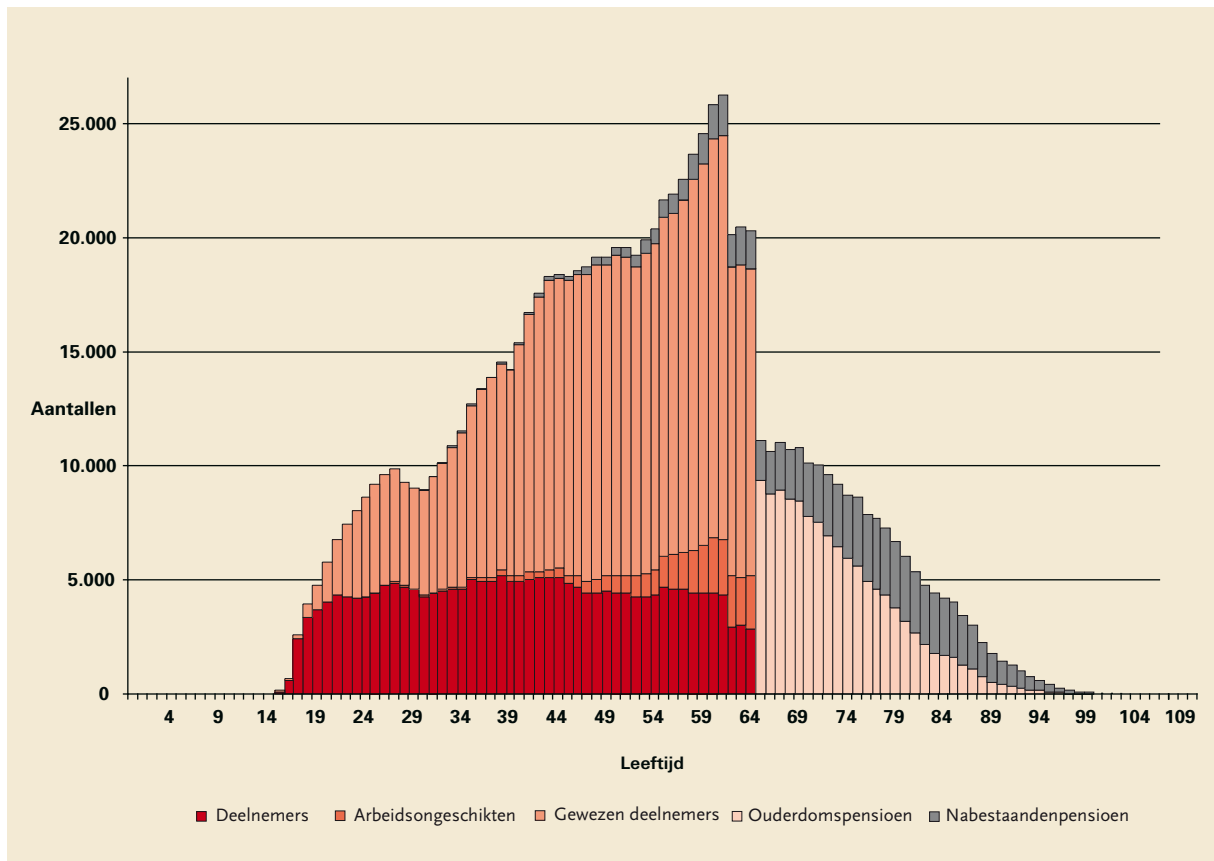
Het aantal deelnemers in het fonds is licht gedaald naar 912.122.

In de hierna volgende grafiek zijn deze deelnemers gespecificeerd naar leeftijd en aard van hun aanspraken bij het fonds.

De piek in de grafiek rond leeftijd 60 geeft de geboortegolf van na de Tweede Wereldoorlog weer.

De sterke terugval in de aantallen vanaf de 65-jarige leeftijd wordt veroorzaakt door het afkopen van kleine pensioenen, met name onder de gewezen deelnemers. De langere levensverwachting van de in de bedrijfstak overwegend vrouwelijke nabestaanden blijkt uit het met de leeftijd toenemende relatieve aandeel van de pensioengerechtigde nabestaanden ten opzichte van de gerechtigden op ouderdomspensioenen.

Grafiek 1 Deelnemers gespecificeerd naar leeftijd en aard van aanspraken

Beleidsuitgangspunten

ALM

Het langetermijnbeleggingsbeleid van het fonds is gebaseerd op een ALM-studie. ('ALM' staat voor 'Asset-liability management') Deze studie stemt de beleggingen en de pensioenverplichtingen op elkaar af. Het fonds streeft altijd naar een zo goed mogelijke afweging tussen risico en rendement. Diversificatie over categorieën, regio's en sectoren speelt hierbij een belangrijke rol. Daarom heeft het fonds naast de traditionele beleggingscategorieën (vastrentende waarden, aandelen en vastgoed) ook alternatieve beleggingen (commodities, private equity en hedgefonds) in de beleggingsportefeuille opgenomen.

De laatste ALM-studie was in 2006. Op basis van deze studie heeft het fonds in het afgelopen jaar de alternatieve beleggingen uitgebreid. Daarnaast heeft het bestuur in 2007 besloten "infrastructuur" aan de beleggingsportefeuille toe te voegen. In 2008 wil het fonds op zoek naar 'nieuwe' alternatieve beleggingen. Verder laat het fonds in 2008 onderzoeken of het vanwege het inflatierisico van de verplichtingen nodig is om de beleggingsmix aan te passen.

Rentehedge

Sinds 2006 is het fonds begonnen het verschil in renterisico tussen de pensioenverplichtingen en beleggingen terug te brengen. Vanaf 1 januari 2007 wordt de marktwaarde van verplichtingen berekend op basis van de actuele rentecurve in plaats van de tot dan gebruikelijke vaste rekenrente van 4%. Het renterisico ontstaat omdat verplichtingen en beleggingen ongelijke looptijden hebben. Daardoor hebben ze ook een sterk verschillende rentegevoeligheid. De waarde van beide beweegt immers niet in dezelfde mate met veranderingen in de rentecurve.

Het fonds dekt de nettoverplichtingen (de kasstroom van de pensioenverplichtingen minus de portefeuille vastrentende waarden) af met een derivatenstructuur, de zogenaamde "rollercoaster" renteswaps. Hiermee is het mogelijk per transactie de gehele rentecurve (tot een looptijd van vijftig jaar) in één keer af te dekken. De transacties worden, in de tijd gespreid, uitgevoerd tot een niveau waarbij 75% van de nettoverplichtingen is afgedekt. Dit is optimaal vanuit ALM-perspectief. Eenmaal afgesloten derivaten ("interest rate swaps") krijgen een waarde, waardoor er kredietrisico ontstaat op de tegenpartij waarmee deze is afgesloten. Om dit risico te beperken, vindt er overdracht van onderpand plaats ("collateral").

Valutahedge

Het bestuur vindt het ongewenst dat beleggingsresultaten van het fonds beïnvloed worden door koersschommelingen van vreemde valuta. Daarom heeft het bestuur besloten dit risico te beperken. De valutarisico's op beleggingen in de Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen worden door 3-maands valutatermijncontracten afgedekt binnen een bandbreedte van 97-103%. De omvang van deze valutatermijncontracten wordt maandelijks bijgesteld.

Verantwoord beleggen

Het fonds is zich bewust van haar maatschappelijke positie en de verantwoordelijkheden die hieraan zijn verbonden. Daarom wil het fonds ondernemingen aansporen aandacht te schenken aan de maatschappij waarin zij opereren. Dit komt duidelijk naar voren in het beleggingsbeleid van de afgelopen jaren. Het bestuur gebruikt de opgedane ervaring om het beleid voor verantwoord beleggen in 2008 uit te breiden. De ambitie is om tot de toonaangevende fondsen in Nederland te horen.

Het bestuur heeft daartoe, naast het staande beleid voor onder meer uitsluiting van gedwongen kinderarbeid, beleidsvoornemens voor 2008 geformuleerd. Het betreffen voornemens om te komen tot een verdere aanscherping van het staande beleid van het fonds op een drietal terreinen. In de eerste plaats op het gebied van uitsluiting van ondernemingen in de wapenindustrie die actief betrokken zijn bij de productie van clusterbommen en anti-personeelsmijnen. In de tweede plaats ten aanzien van beleggingen in landen waarin sprake is van een notoire en systematische schending van mensenrechten en landen die de International Labour Organization (ILO) niet respecteren. Tenslotte met betrekking tot het aangaan van de dialoog met de leiding van ondernemingen. Voorts heeft het bestuur het voornemen om naast de speciale portefeuille, toegelicht in de hierop volgende paragraaf, wordt beheerst op basis van maatschappelijk verantwoorde ondernemingscriteria volgens het *Best in class* principe, een gedeelte van de aandelenportefeuille in de Verenigde Staten en Pacific volgens dergelijke criteria te beheren. Tenslotte staat het bestuur open voor investeringen in duurzame hout- en energieproductie. Na consultatie van de Deelnemersraad zal het bestuur in 2008 overgaan tot definitieve besluitvorming ten aanzien van deze voornemens en daarover nader communiceren.

Speciale portefeuille

Het fonds is in 2003 gestart met een portefeuille op basis van maatschappelijk verantwoorde ondernemingscriteria. De criteria die het fonds hanteert hebben betrekking op:

- werknemers;
- maatschappij;
- milieu;
- corporate governance;
- opdrachtgevers;
- leveranciers.

Hierbij wordt per sector de nadruk gelegd op die thema's die voor die sector het meest van belang zijn. Verder wijst het fonds al vele jaren beleggingen in ondernemingen die direct betrokken zijn bij kinderarbeid nadrukkelijk af. Dat is de reden dat het fonds zeer selectief in India belegt.

Verder heeft het bestuur in 2007 een besluit genomen om een start te maken op het gebied van microkredieten. De kredietverlening zal gericht zijn op landen en aan mensen die een lage welvarendheid kennen. Met behulp van deze vorm van beleggen kan de inkomenspositie van deze groepen aanzienlijk verbeterd

worden. Besloten is om 1% van het belegde vermogen ter beschikking te stellen voor microkredieten.

De dialoog en rendement

Het fonds zoekt samen met andere pensioenfondsen actief de dialoog met ondernemingen. Het doel is om de leiding van die ondernemingen ervan te overtuigen eventueel gewenste aanpassingen uit te voeren. Verder publiceert het fonds sinds 2007 alle beleggingen op de website. Hierdoor kan iedereen zien waarin het fonds belegt. Vanuit dezelfde maatschappelijke verantwoordelijkheid streeft het fonds ook naar voldoende rendement op de beleggingen om de pensioenen nu en in de toekomst veilig te stellen.

Duurzaamheid in vastgoed

Ook op het gebied van vastgoedbeleggingen geeft het fonds haar beleggingsbeleid op een maatschappelijk verantwoorde wijze vorm. BPF Bouwinvest kijkt niet alleen naar rendement en risico, maar ook naar duurzaamheid. De hele organisatie geeft hier vorm aan. Bijvoorbeeld door de gedragscode. Maar ook bij het maken van plannen voor gebiedsontwikkeling. Zo wordt in de ontwikkelingsplannen de historie van het gebied meegenomen en wordt er zoveel mogelijk voor duurzame materialen gekozen.

Corporate governance

Op 1 januari 2007 is de Wet financieel toezicht (Wft) ingevoerd. Hiermee zijn de aanbevelingen uit de code Tabaksblat voor institutionele beleggers in de wet verankerd. Dit volgens het 'pas toe of leg uit'-beginsel. De aanbevelingen uit de code gaan over stemmen, engageren en transparantie.

Het fonds maakt gebruik van het stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders via stemmen op afstand (*proxy*

voting). Verder zoekt het fonds, als daar aanleiding voor is, actief de dialoog met individuele ondernemingen. Momenteel is dit het geval bij een tiental ondernemingen. Voor de uitvoering van dit engagementbeleid neemt het fonds deel in het Governance Platform. Dit is een samenwerkingsverband van Nederlandse institutionele beleggers. In de uitvoering richt het stem- en engagementbeleid zich steeds meer op buitenlandse beleggingen. Via de website www.bouwpensioen.nl zijn de stemverslagen te bekijken. Dit past bij de wens van het fonds zo transparant mogelijk te zijn.

Macro-economische ontwikkelingen

De Verenigde Staten kregen in 2007 te maken met een crisis op de hypotheekmarkt. Hierdoor nam de Amerikaanse economische groei af. In 2006 was deze nog 2,9%, in 2007 komt hij naar verwachting uit op iets onder de 2%. Deze groeivertraging in de Verenigde Staten heeft niet geleid tot een terugval van de groei van de wereldeconomie. Deze liep namelijk 'slechts' terug van 5,4% naar 5,2%. Dit komt vooral door de aanhoudende forse groei in China en India. Bovendien hebben de opkomende landen in de voorgaande jaren economische hervormingsmaatregelen doorgevoerd. Hierdoor zijn ze nu beter in staat om de gevolgen van financiële crises op te vangen.

De economische groei in de VS

De gevolgen van de crisis op de hypotheekmarkt in de Verenigde Staten werden in het derde kwartaal duidelijk zichtbaar in de economische cijfers. Dit was het moment dat steeds meer huizenbezitters niet langer in staat waren om aan hun aflossingsverplichtingen te voldoen. De renteversillen tussen bedrijfsobligaties met een geringe kredietwaardigheid en de relatief risicovrije overheidsobligaties liepen fors op. Omdat de banken de kredietwensen in deze

De Groote Wielen

In het oostelijk deel van 's-Hertogenbosch is een nieuwe woonwijk in aanbouw: De Groote Wielen. Met een ligging midden in de mooie polder verenigt dit project nieuwbouw en natuur. Met een nadruk op sfeer, functionaliteit en duurzaamheid, wordt er gestreefd naar optimaal woonplezier.

periode sterk aanscherpten, liepen de 3-maands interbancaire rentetarieven op. Door de krappe situatie op de geldmarkt en de verder dalende huizenprijzen verslechterden de groeivoorzichten voor de Amerikaanse economie in de loop van het jaar. Ook de verdere stijging van de olieprijs (tot rond 100 Amerikaanse dollar tegen het eind van 2007) drukte de groeivoorzichten. De groeiramingen werden neerwaarts bijgesteld en de kans op een recessie in de VS nam toe.

De rente in de VS

Door de verminderde groeiperspectieven was het stelsel van Amerikaanse Centrale Banken (FED) genoodzaakt om de officiële rente te verlagen. Daarmee wilde men een dreigende recessie voorkomen. Op 18 september werd de rente voor het eerst verlaagd: van 5,25% naar 4,75%.

Op 30 oktober en 11 december volgden verlagingen naar respectievelijk 4,5% en 4,25%. Tegelijkertijd was de ruimte om de rente te verlagen beperkt. Dit vanwege de hoge inflatieverwachtingen door de gestegen energieprijzen en loonkosten. De inflatie liep in de VS op tot boven de 4% in november. De onderliggende (voor de volatiele componenten 'energie' en 'voedingsmiddelen' gecorrigeerde) inflatie bedroeg aan het eind van het jaar circa 2,3%.

Inflatie en rente in het eurogebied

In het eurogebied leverden vooral de investeringen en de uitvoer een positieve bijdrage aan de groei van het Binnenlands Product. De particuliere consumptie steeg ten opzichte van 2006 tamelijk constant met 1,5%. Verder hadden de daling van de werkloosheid, de gunstige ontwikkeling van looninkomens en de winstgevendheid een positieve uitwerking op de economische groei. Toch zijn ook in het eurogebied de groeivoorzichten momenteel wat minder florissant. Ook de Europese banken ondervinden namelijk hinder van de kredietcrisis. Ze zijn daarom genoodzaakt de kredietteugels aan te trekken. Samen met de stijging van de prijzen voor energie en voedingsmiddelen zorgt deze monetaire verkrapping voor enige neerwaartse druk op de groeiperspectieven. Tegen het einde van het jaar wezen de vertrouwensindicatoren op een matiging van het groeitempo.

Verwachtingen eurogebied

De toegenomen graad van capaciteitsbenutting, de krappe arbeidsmarkt en de gestegen grondstoffenprijzen, zorgen ervoor dat de inflatiedruk hoog blijft. In december was de inflatie in het eurogebied 3,1%. Dat is ruim boven het door de Europese centrale bank (ECB) wenselijk geachte niveau van 2%. Ook de voor

Belvédère Haven

Voor 1970 was Belvédère Haven een belangrijk industrieel knooppunt. De komende 25 jaar zal het uitgroeien tot een eigentijds leefgebied in Maastricht waarin wonen, werken en winkelen centraal staan. De architectuur zal optimaal aansluiten bij de karakteristieke elementen van de stad.

energie en voedingsmiddelen gecorrigeerde inflatie ligt met 2,3% boven deze grens. Op grond van de inflatie zou een verdere renteverhoging door de ECB het waarschijnlijkst zijn geweest. Maar tegelijkertijd moest de ECB de gevolgen van de kredietcrisis voor de Europese economie beperken. Uiteindelijk heeft de ECB de officiële rente in het eurogebied de laatste maanden onveranderd op 4% gehouden. In maart en in juni had de ECB de rente wel tweemaal verhoogd. Aan het begin van het jaar stond de rente nog op 3,5%.

Koers dollar - euro

Door de renteverlagingen van de FED is het renteverhaal tussen de VS en de eurozone verder opgelopen. Hierdoor is de dollar ten opzichte van de euro in waarde gedaald. Per saldo is de euro ten opzichte van de dollar in het afgelopen jaar in waarde gestegen van circa 1,30 Amerikaanse dollar naar bijna 1,50 Amerikaanse dollar. De dure euro drukt de groei in het eurogebied. De invloed ervan is echter geringer dan in voorgaande perioden van dollarzwakte. Dit komt doordat tegenwoordig een groter deel van de Europese export gaat naar opkomende landen in Centraal- en Oost-Europa en Azië. Het belang van de uitvoer naar de VS is de afgelopen jaren afgenomen.

Japanse economie

De Japanse economie herstelt moeizaam. De groei van het Bruto Binnenlands Product is sterk afhankelijk van de uitvoer, terwijl de binnenlandse vraag een gematigde ontwikkeling doormaakt. Naast de recente terugval op de huizenmarkt heeft de deflatie een bijzonder hardnekkig karakter. Dit weerhoudt de Japanse centrale bank ervan om de nog altijd lage rente (0,5%) te verhogen naar een meer 'normaal' niveau.

Resultaten

Algemeen

Het rendement van het fonds over 2007 bedraagt 5,2%. Dit rendement is behaald op de beleggingscategorieën:

- vastrentende waarden;
- aandelen;
- vastgoed;
- overige beleggingen.

Het resultaat van de valutahedge is hierbij inbegrepen.

Het resultaat van de rentehedge zit er niet bij in.

Rentehedge

In 2006 begon het fonds met het afdekken van risico's veroorzaakt door rentefluctuaties. In dat jaar heeft het fonds circa 10% van de nettopensoenverplichtingen (kasstroom verplichtingen min de kasstroom vastrentende waarden) afgedekt. Het afgelopen jaar is dat percentage door vijf transacties verhoogd tot ongeveer 33%. Dit betekent dat nu voor 33% van de nettoverplichtingen de verandering in de waarde gecompenseerd wordt door een gelijke verandering in de waarde van de afgesloten rentehedge. De gebruikte interest-rate-swapstructuren (zogenaamde "rollercoasters") zijn tegen een steeds hogere vaste rente uitgevoerd. Hierdoor bedraagt de gewogen gemiddelde vaste rente op de totale hedge nu 4,65%.

De waarde van de rentehedge aan het einde van 2007 was 137,5 miljoen euro. Over 2007 werd op de rentehedge een negatief resultaat behaald van 15,7 miljoen euro.

In de rendementsberekeningen van het fonds worden de resultaten van de rentehedge niet meegenomen, omdat dit balansmanagement betreft en geen actieve beleggingsactiviteit.

Valutahedge

De valutahedge op de posities in de Amerikaanse dollar, Japanse yen en Britse pond leverde over 2007 een resultaat op van 446,7 miljoen euro. Hiervan is 58,2 miljoen euro gerelateerd aan vastgoedbeleggingen.

Vastrentende waarden

Het rendement op de totale vastrentendewaardenportefeuille was dit jaar 1,3%. Dit is iets beter dan de referentie-index van 1,1%.

De Europese rentestijging van 0,4% drukte het rendement op vastrentende waarden. Staatsobligaties lieten in het eerste halfjaar een koersdaling zien als gevolg van deze rentestijging, maar presteerden later in het jaar goed. Dit omdat beleggers naar waarde vast investeringen vluchtten. Inflatie-linked obligaties profiteerden van de oplopende inflatie(verwachtingen).

Het fonds zette twee nieuwe portefeuilles op.

De ene portefeuille richt zich op Europese bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid ('investment grade'). Deze bedrijfsobligaties zijn op dit moment aantrekkelijk omdat door de kredietcrisis de risicopremies stegen van een historisch laag niveau tot ver boven het gemiddelde.

De andere portefeuille bestaat uit internationale bedrijfsobligaties met een lagere kredietwaardigheid ('high yield') en obligaties uit opkomende landen ('emerging market debt'). Inflatie-linked obligaties profiteerden van de oplopende inflatie(verwachtingen). De (positieve) opslag op High Yield obligaties was aan het einde van 2007 verdubbeld ten opzichte van de start van het jaar. De Emerging Market obligaties bleven relatief goed presteren, mede onder invloed van een sterke economische groei in de opkomende markten.

Aandelen

Het rendement op de totale aandelenportefeuille bedroeg 1,7%. Dat is aanzienlijk beter dan de referentie-index van 0,1%.

In het afgelopen jaar heeft het fonds de regionale verdeling binnen de aandelenportefeuille aangepast. Aangezien het fonds het risico van de belangrijkste valuta afdekt, is de regioverdeling meer in lijn gebracht met de mondiaal geldende referentieindices.

De MSCI Europe index steeg over het jaar met 2,7%. De aandelen in het mid- en smallcapsegment lieten echter een underperformance zien, ook in Nederland. Zo steeg de AEX in 2007

nog met 4,1% (large cap index), maar daalde de AMX met 3,1% (mid cap index).

De Amerikaanse aandelen daalden na verscheidene waarschuwingen van grote Amerikaanse financiële instellingen. Mede hierdoor daalden ook de meeste Aziatische aandelen. De Nikkei-index daalde bovendien doordat exportgerelateerde aandelen ongunstig werden beïnvloed door de sterkte van de Japanse yen tegenover de Amerikaanse dollar. De Emerging Markets stegen lichtjes tijdens de afgelopen periode, doordat beleggers vertrouwen hielden in de groeiverwachtingen voor deze regio's.

Vastgoed

De vastgoedbeleggingsportefeuille heeft in 2007 een rendement gerealiseerd van 9,2%. Het totale resultaat in 2007 bedroeg 534 miljoen euro.

Rendement Nederlands direct vastgoed

Het totale rendement op de Nederlandse directe vastgoedportefeuille daalde van 12,9% in 2006 naar 11,2% in 2007. Het directe rendement op de directe vastgoedportefeuille (woningen, kantoren, winkels en overige) daalde van 4,6% in 2006 naar 4,4% in 2007 (gemeten naar de ROZ/IPD-methode). Het indirecte rendement op de directe vastgoedportefeuille daalde van 8,3% in 2006 naar 6,8% in 2007.

Vooraf de winkels laten een hoog resultaat zien door een goed direct rendement en positieve herwaarderingen. De Nederlandse beleggingsportefeuille bestond ultimo 2007 uit circa 16.700 woningen, circa 270.000 m² kantoren en circa 150.000 m² winkels.

Rendement internationale beleggingen

Het totale rendement op de indirecte beleggingen (Nederland, Europa, Verenigde Staten) bedroeg in 2007 in totaal 8,4% ten opzichte van 21,1% in 2006.

Commodities

De resultaten over 2007 waren bevredigend: 19,8% tegenover 19,5% van de relevante index. Het fonds heeft de portefeuille commodities uitgebreid met 125,3 miljoen euro.

Private equity

De opbouw van de private equity-portefeuille is in volle gang. Het geplande programma voor 2007 van 0,3 miljard euro heeft het fonds succesvol afgerond. Voor 2008 staat een soortgelijk programma op de planning. De opgebouwde positie in private equity is nog jong. Daarom is het ook nog te vroeg om over resultaten te praten. De eerste resultaten verwachten we over 4 tot 5 jaar. Van de uitstaande toezeggingen van 0,4 miljard euro is eind 2007 ongeveer 13% opgevraagd.

Hedgefonds

Het fonds belegt in hedgefonds via drie zogenoemde fund of hedgefonds. In 2007 was het rendement over deze beleggingen 27 miljoen euro. Ondanks de turbulentie op de financiële markten

bleken de hedgefonds in staat aantrekkelijke rendementen te behalen. Het belang in de fund of hedgefonds steeg naar 290 miljoen euro. In 2008 verhoogt het fonds het belang verder. Hiermee volgt het fonds het eigen beleggingsbeleid.

Infrastructuur

In 2007 werden de eerste toezeggingen gedaan om in infrastructurele beleggingen te investeren. Voor geheel 2007 werd een programma van 0,1 miljard euro afgerond. Voor 2008 staat een soortgelijk programma in de planning.

De opgebouwde positie in infrastructuur is nog jong. Daarom is het ook nog te vroeg om over resultaten te praten. De eerste resultaten verwachten we over 4 tot 5 jaar. Van de uitstaande toezeggingen van 0,1 miljard euro is eind 2007 ongeveer 9% opgevraagd.

Portefeuilleoverzicht

Tabel 14 Portefeuilleoverzicht naar beleggingscategorie (in miljoenen euro's)

	Bedrag	2007 %	Netto mutatie	Strategische norm	Bedrag	2006 %
Vastgoed	5.863	22,9%	145	23%	5.718	22,9%
Aandelen	8.759	35,4%	-61	32%	8.820	35,4%
Vastrentende waarden	11.307	40,3%	1.254	42%	10.053	40,3%
Overige beleggingen	540	1,4%	194	3%	346	1,4%
Totaal beleggingen	26.469	100,0%	1.532	100%	24.937	100,0%

Z-score

De Z-score wordt ieder jaar vastgesteld en geeft de afwijking van het feitelijke rendement ten opzichte van het benchmarkrendement (het rendement dat op grond van de normportefeuille wordt behaald, ofwel het normrendement).

De voorlopige Z-score van BPF Bouw kwam in 2007 op 0,80 (2006: 0,85). De voorlopige performancetoets over de periode 1 januari 2003 tot en met 31 december 2007 bedroeg 0,60. Pas bij een performancetoets gemeten over vijf kalenderjaren, waarbij deze lager is dan $-1,28$ heeft het fonds een onvoldoende beleggingsrendement. De performance zit met 0,60 over 2007 ruim boven deze kritische grens.

Beleidsvoornemen

Zoals hiervoor is aangegeven dekt het fonds de risico's af die worden veroorzaakt door rentefluctuaties. Hierdoor ontstaat extra risicobudget voor het fonds, dat kan worden gebruikt binnen het eigen beleggingsbeleid. Het bestuur heeft besloten deze risicoruimte gedeeltelijk in te zetten om de beleggingen in risicodragende obligaties uit te breiden. Dit zal ten koste gaan van Europese staatsobligaties. Daarnaast verhoogt het fonds het aandelenbelang in opkomende markten naar 15%.

Optimaal balanceren volgens... de stukadoor

'Ons werk maakt een project af. Steeds vaker spuiten we het stucwerk. Dat is snel en goed. De krenten in de pap zijn voor mij de renovaties van oude panden. Het eeuwenoude stucwerk herstellen. Prachtig!

Maar met evenveel plezier werk ik met een paar collega's in nieuwbouwprojecten. Optimaal is voor mij als ik meters kan maken. En dat komt aan op een goede werkplanning in de bouw. En goed overleg met collega's.

Optimaal balanceren? Dat is de balans tussen snel en goed werken in de nieuwbouw en precies en langzaam werken in de renovatie.'

Wijzigingen statuten, verplichtstelling en reglementen

Statuten

In 2007 zijn de statuten gewijzigd. In de statuten is opgenomen dat het fonds een Verantwoordingsorgaan en een Raad van Toezicht als bedoeld in de Pensioenwet heeft ingesteld.

Verplichtstelling

In 2007 is de verplichtstelling ongewijzigd gebleven.

Pensioen- en uitvoeringsreglement Bouwnijverheid

In 2007 is het Pensioenreglement Bouwnijverheid gewijzigd. Deze wijziging hield verband met het aanpassen van het reglement aan de eisen die de Pensioenwet stelt. Een in het oog springende wijziging is het indelen van het reglement in een pensioenreglementgedeelte (regelt rechten-plichten deelnemer-fonds) en een uitvoeringsreglementgedeelte (regelt rechten-plichten werkgever-fonds). De naam van het reglement luidt voortaan dan ook Pensioen- en uitvoeringsreglement. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement Arbeidsongeschiktheidspensioen

In 2007 is het Reglement Arbeidsongeschiktheidspensioen ongewijzigd gebleven.

Reglement Vroegpensioen Bouwbedrijf

In 2007 is het Reglement Vroegpensioen Bouwbedrijf gewijzigd. De wijziging hield enerzijds verband met het aanpassen van het reglement aan de Pensioenwet. Anderzijds was de wijziging noodzakelijk in verband met de fusie van de voormalige Stichting Vroegpensioenfonds Bouwbedrijf met BPF Bouw per 31 december 2006. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement Vroegpensioen voor het UTA-personeel in het Bouwbedrijf

In 2007 is het Reglement Vroegpensioen voor het UTA-personeel in het Bouwbedrijf gewijzigd. De wijziging hield enerzijds verband met het aanpassen van het reglement aan de Pensioenwet. Anderzijds was de wijziging noodzakelijk in verband met de fusie van de voormalige Stichting Vroegpensioenfonds voor het UTA-personeel in het Bouwbedrijf met BPF Bouw per 31 december 2006. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement VUT-UTA Bouwbedrijf

In 2007 is het Reglement VUT-UTA Bouwbedrijf gewijzigd. De wijziging hield enerzijds verband met het aanpassen van het reglement aan de Pensioenwet. Anderzijds was de wijziging noodzakelijk in verband met de fusie van de voormalige Stichting VUT-UTA Bouwbedrijf met BPF Bouw per 31 december 2006. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement Vroegpensioen Afbouw

In 2007 is het Reglement Vroegpensioen Afbouw gewijzigd. De wijziging hield enerzijds verband met het aanpassen van het

reglement aan de Pensioenwet. Anderzijds was de wijziging noodzakelijk in verband met de fusie van de voormalige Stichting Vroegpensioenfonds voor het Stukadoors-, Afbouw- en Terrazzo-/Vloerenbedrijf met BPF Bouw per 31 december 2006. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement Vroegpensioen Natuursteen

In 2007 is het Reglement Vroegpensioen Natuursteen gewijzigd. De wijziging hield enerzijds verband met het aanpassen van het reglement aan de Pensioenwet. Anderzijds was de wijziging noodzakelijk in verband met de fusie van de voormalige Stichting Vroegpensioenfonds voor het Natuursteenbedrijf met BPF Bouw per 31 december 2006. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement Vroegpensioen sector Timmerfabrieken

In 2007 is het Reglement Vroegpensioen sector Timmerfabrieken gewijzigd. De wijziging hield hoofdzakelijk verband met het aanpassen van het reglement aan de Pensioenwet. Het bestuur heeft dit reglement in december 2007 (met inachtneming van gemaakte opmerkingen) vastgesteld.

Reglement klachtenprocedure

In 2007 is het Reglement klachtenprocedure gewijzigd. De belangrijkste wijziging is dat de in de praktijk reeds toegepaste mogelijkheid om een klacht mondeling toe te lichten, nu expliciet in het reglement is opgenomen. De termijn waarbinnen de klachtencommissie een besluit genomen moet hebben ingeval van een mondelinge toelichting gebruik gemaakt wordt, is verruimd van 2 naar 3 maanden.

Reglement deelnemersraad

In 2007 is het Reglement deelnemersraad ongewijzigd gebleven.

Voor alle reglementswijzigingen (behoudens het Reglement klachtenprocedure) geldt dat de Deelnemersraad BPF Bouw op de in december door het bestuur vastgestelde reglementen een advies moet uitbrengen op het reglement voordat het definitief vastgesteld kan worden.

Verlag van de Raad van Toezicht

Oprichting en samenstelling raad van toezicht

Op 14 februari 2007 heeft het bestuur van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (BPF Bouw), in het kader van de bepalingen rond Pension Fund Governance, besloten tot de oprichting van een raad van toezicht. De heren Goris, Penders en Geukers zijn op dezelfde datum benoemd tot leden van de raad. De raadsleden worden benoemd voor een periode van drie jaar en komen voor herbenoeming in aanmerking. De raad van toezicht heeft een rooster van aftreden vastgesteld, op grond waarvan de heren Penders en Geukers na twee jaar aftreden en de heer Goris na drie jaar.

Taakstelling raad van toezicht

De raad van toezicht heeft de verantwoordelijkheid toezicht te houden op het bestuur, de besluitvormingsprocessen en de wijze waarop het bestuur, in de termen van de pensioenwet, goed bestuur waarborgt.

Hiervoor adviseert de raad van toezicht het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over de beoordeling van:

- de beleid- en bestuursprocessen
- de checks & balances binnen het fonds
- de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd
- de wijze waarop het bestuur om gaat met risico's, met name die op langere termijn.

Activiteiten 2007 en planning 2008

De raad van toezicht is in 2007 tweemaal bijeen geweest met de voorzitters van BPF Bouw en driemaal in eigen kring.

De raad beschouwt 2007 als inwerkperiode en heeft veel tijd besteed aan het zich eigen maken van de fondssituatie. Voor het jaar 2007 zijn de onderwerpen Pension Fund Governance en het jaarverslag als speerpunt benoemd.

Gebruikmakend van de verworven kennis is een werkplan voor het jaar 2008 voorbereid, waarin de onderwerpen compliance en integrale risicobeheersing als speerpunt zijn benoemd. De raad heeft aan het bestuur gevraagd aan deze onderwerpen aandacht te besteden, zodat de raad in 2008 over deze onderwerpen een gefundeerd oordeel kan geven.

Pension Fund Governance

In 2007 zijn de richtlijnen inzake Pension Fund Governance voor BPF Bouw nader uitgewerkt. De raad heeft met instemming kennis genomen van de inhoud van de wijze waarop de Pension Fund Governance is ingericht. De raad beveelt het bestuur aan het functioneren van de verschillende organen periodiek te toetsen, diverse onderdelen van de Governance tijdig aan maatschappelijke ontwikkelingen aan te passen en waar nodig bij te stellen.

Jaarverslag

De raad van toezicht heeft met instemming kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening 2007. De raad heeft geconstateerd dat de totstandkoming planmatig geschiedt waarbij alle relevante instanties (de uitvoeringsorganisatie, de externe accountant, de certificerende actuaire en het bestuur) voldoende ruimte hebben om invulling te geven aan hun verantwoordelijkheid.

De raad komt tot de bevinding dat het Jaarverslag 2007 een getrouw beeld geeft van de fondssituatie en de gebeurtenissen in 2007. De raad van toezicht beveelt het bestuur aan het jaarverslag ook in te zetten om verantwoording af te leggen, door het weergeven van zijn eigen oordeelsvorming.

Rapportage Verantwoordingsorgaan

Oordeel van het verantwoordingsorgaan bij de jaarstukken 2007 van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid

Algemeen

In het kader van Pension Fund Governance is, op 5 november 2007, door de stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (BPF Bouw) besloten tot de oprichting van een verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft totaal twaalf leden:

- vier leden vanuit werkgeverszijde;
- vier leden vanuit de deelnemerszijde;
- vier leden vanuit de zijde van de gepensioneerden.

Het verantwoordingsorgaan functioneert aan de hand van een reglement en een aanvullend huishoudelijk reglement.

Verklaring bij de jaarstukken

Wij hebben de jaarstukken van BPF Bouw over het boekjaar 2007 beoordeeld. Het betreft de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2007, de staat van baten en lasten over 2007, alsmede de toelichtingen daarbij en het jaarverslag van het bestuur.

Beoordelingskader

Het verantwoordingsorgaan toetst achteraf of het bestuur haar beleid op een evenwichtige en oprechte wijze heeft gevoerd met in achtneming van de doelstellingen van de stichting.

Werkzaamheden

Teneinde tot een oordeel te komen, zijn de jaarstukken uitgebreid bestudeerd en besproken met het bestuur en zijn adviseurs. Daar waar nodig zijn nadere toelichtingen verstrekt.

De jaarstukken zijn aan de hand van de volgende vijf hoofdbeleidsterreinen beoordeeld:

1. Inning van premies;
2. Administratie van de rechten;
3. Beheer van het vermogen;
4. Uitkering van pensioenen;
5. Overige beleidsterreinen.

Overige gegevens

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van de goedkeurende accountantverklaring, alsmede van de actuariële verklaring bij de jaarstukken.

Daarnaast is het rapport van de raad van toezicht en het advies van de deelnemersraad bij de beoordeling betrokken.

Oordeel

De ten aanzien van compliance gegeven toelichting geeft aan dat het gevoerde beleid actiever is dan in de jaarstukken tot uitdrukking komt. Het verantwoordingsorgaan beveelt aan in de jaarstukken 2008 deze aspecten beter te belichten en de ontwikkeling ten aanzien van compliance nauwlettend en pro-actief te volgen.

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in het boekjaar 2007 op een evenwichtige en oprechte wijze haar beleid heeft vorm gegeven en uitgevoerd binnen de kaders van de doelstellingen van de Stichting BPF Bouw.

Wij geven daarom een positief oordeel op de opgemaakte jaarstukken over het boekjaar 2007.

Harderwijk, 29 mei 2008

Het verantwoordingsorgaan van BPF Bouw, namens deze,

Drs. Ing. C.A.J. Bastiaansen (wg)
Voorzitter

W. Stoeltje (wn)
Plaatsvervangend voorzitter

Reactie bestuur op rapportage verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft met instemming kennis genomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan over de wijze waarop het bestuur uitvoering heeft gegeven aan haar beleid. Het bestuur neemt het advies van het verantwoordingsorgaan over. Dit houdt in dat in de volgende jaarstukken het gevoerde beleid ten aanzien van compliance uitgebreider zal worden belicht en dat het bestuur onveranderd voort zal gaan met het nauwlettend en pro-actief volgen van de ontwikkelingen van de compliance.

Harderwijk, 29 mei 2008

Het bestuur BPF Bouw

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid
Geconsolideerde jaarrekening 2007

Geconsolideerde balans per 31 december 2007

na resultaatbestemming (bedragen in duizenden euro's)

Activa

	2007	2006
Beleggingen voor risico pensioenfond:		
Vastgoed	5.852.937	5.713.057
Aandelen	8.691.450	8.753.750
Vastrentende waarden	11.307.068	10.053.323
Derivaten	78.364	110.988
Overige beleggingen	<u>539.544</u>	<u>305.568</u>
Totaal beleggingen voor risico pensioenfond	26.469.363	24.936.686
Materiële vaste activa	9.638	7.894
Vorderingen en overlopende activa	209.445	268.868
Liquide middelen	<u>45.261</u>	<u>112.838</u>
Totaal van de activa	<u>26.733.707</u>	<u>25.326.286</u>

Passiva

	2007	2006
Groepsvermogen	7.664.752	7.182.120
Technische Voorzieningen	18.791.239	18.034.854
Voorziening voor risico deelnemers	4.235	1.609
Langlopende schulden	8.622	8.622
Kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>264.859</u>	<u>99.081</u>
Totaal van de passiva	<u>26.733.707</u>	<u>25.326.286</u>

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2007

(bedragen in duizenden euro's)

Baten	2007	2006
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	1.163.860	1.025.113
Premiebijdragen voor risico deelnemersdeelnemers	2.751	1.730
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen	1.109.126	1.777.476
Saldo overdracht van rechten	2.386	375.977
Overige baten	<u>3.000</u>	<u>2.121</u>
Totaal van de baten	<u>2.281.123</u>	<u>3.182.417</u>

Lasten	2007	2006
Pensioenuitkeringen	961.370	902.933
Pensioenuitvoeringskosten	52.418	47.667
Personeelskosten	15.120	12.417
Afschrijvingskosten	1.739	678
Mutatie Technische Voorzieningen	756.385	32.793
Mutatie voorziening voor risico deelnemers	2.626	./.
Overige lasten	<u>8.833</u>	<u>9.986</u>
Totaal van de lasten	<u>1.798.491</u>	<u>1.005.820</u>
Saldo staat van baten en lasten	<u>482.632</u>	<u>2.176.597</u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2007

(bedragen in duizenden euro's)

	2007	2006
Kasstroom uit pensioenuitvoeringsactiviteiten		
Saldo staat van baten en lasten	482.632	2.176.597
Toename voorzieningen	759.011	32.139
Afname/toename vorderingen en overlopende activa	59.423	/.
Toename/afname kortlopende schulden en overlopende passiva	165.778	/.
	984.212	/.
Kasstroom uit pensioenuitvoeringsactiviteiten	1.466.844	1.851.689
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Toename beleggingen en materiële vaste activa	1.534.421	1.755.565
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	1.534.421	1.755.565
Mutatie liquide middelen	67.577	96.124
Liquide middelen primo periode	112.838	16.714
Mutatie liquide middelen	67.577	96.124
Liquide middelen ultimo periode	45.261	112.838

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De stichting heeft zowel de enkelvoudige jaarrekening als de geconsolideerde jaarrekening opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek.

Door een herrubricering van de balanswaarde van de valutatermijncontracten zijn de vergelijkende cijfers 2006 aangepast. Het betreft een verschuiving tussen de posten 'Derivaten' en 'Aandelen' en 'Vastgoed' in de rubriek Beleggingen voor risico pensioenfonds. Door een herrubricering van een onderdeel van 'Vastgoed in exploitatie' zijn de vergelijkende cijfers ook aangepast. Het betreft een verschuiving tussen de posten 'Vastgoed in exploitatie' en 'Materiële vaste activa'.

Stelselwijziging

Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 worden beleggingen en pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen actuele waarde. Voor het fonds heeft dit belangrijke gevolgen voor de waardering van de pensioenverplichtingen. Thans vindt waardering plaats met inachtneming van de uitgangspunten van het Financieel Toetsingskader (FTK). Dit betekent het gebruik van de markttrente in plaats van een vaste rekenrente van maximaal 4%.

Het fonds heeft tevens besloten om met ingang van boekjaar 2007 de nieuwe Richtlijn 610 voor de verslaggeving van pensioenfondsen toe te passen. Alle beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Voor de beleggingen die in 2006 niet gewaardeerd werden op actuele waarde betekent dit ook een stelselwijziging. Dit betreft de 'Overige kapitaalbelangen' (deelneming via participaties in Cordares Holding nv, private equity en venture capital) in de rubriek Aandelen, en de renteswapcontracten.

Het cumulatieve effect van de stelselwijzigingen op het vermogen 2006 kan als volgt worden gespecificeerd:

Schattingwijziging

Door invoering van het FTK stapt het fonds over van de tot en met 2006 gehanteerde overlevingstafels zonder sterftetrend naar prognosetafels met sterftetrend; dit betreft een schattingswijziging. De negatieve invloed van deze schattingswijziging op het resultaat 2007 van het fonds is 739,1 miljoen euro.

Grondslagen voor de consolidatie

Groepmaatschappijen zijn die vennootschappen, welke behoren tot de economische eenheid van BPF Bouw en in welke vennootschappen beslissende zeggenschap bestaat. De groepsmaatschappijen worden niet meer in de consolidatie opgenomen vanaf de datum waarop geen sprake meer is van beslissende zeggenschap. BPF Bouw heeft direct dan wel indirect een 100% belang in de volgende groepsmaatschappijen: BPF Bouwinvest bv, Monurend bv, Bouwinvest Projecten bv, Bouwinvest Services bv, Phui Energy bv, GIP Groningen 1 bv, GIP Beheer bv, DRI Beheer bv en DRI Property bv, alle statutair gevestigd in Amsterdam, en in Landgoed Wellsmeer bv, statutair gevestigd in Well.

Valutaomrekening

Een transactie in vreemde valuta wordt bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de valutakoers op transactiedatum.

Monetaire balansposten in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoers op de balansdatum. Niet-monetaire balansposten in vreemde valuta, die zijn gewaardeerd op actuele waarde, worden omgerekend tegen de valutakoers geldend op het moment van waardering van de post.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling dan wel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Cumulatief effect stelselwijziging maximaal 4% naar markttrente	688.615
Cumulatief effect stelselwijziging Overige kapitaalbelangen	8.603
Cumulatief effect stelselwijziging Renteswapcontracten	40.900
Totaal	738.118

Waardering van activa en passiva

Vastgoed

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om huuropbrengsten en/of waardestijgingen te realiseren en die niet dienen voor eigen gebruik.

Een vastgoedbelegging wordt in de balans opgenomen indien:

- het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die voortvloeien uit de vastgoedbelegging zullen toekomen aan het fonds; en
- de kosten van de vastgoedbelegging op betrouwbare wijze kunnen worden vastgesteld.

De eerste waardering van een vastgoedbelegging geschiedt tegen de verkrijgingsprijs, inclusief de transactiekosten minus eventuele investeringssubsidies. Na de eerste verwerking worden de vastgoedbeleggingen gewaardeerd tegen de reële waarde. Winsten of verliezen ontstaan door een wijziging in de reële waarde, worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Deze post is opgebouwd uit de beleggingscategorieën vastgoed in exploitatie, vastgoed in ontwikkeling en vastgoed via participaties.

- *Vastgoed in exploitatie*
Deze categorie wordt gewaardeerd op de rendementswaarde, conform de ROZ/IPD-methodiek. Zowel de ongerealiseerde als gerealiseerde waardeverschillen worden direct in de staat van baten en lasten verantwoord.
- *Vastgoed in ontwikkeling*
Waardering vindt plaats tegen kostprijs of lagere actuele waarde. Tot de kostprijs worden gerekend de aanschafwaarde, de bouwrente (tot 2005) en de gemaakte ontwikkelingskosten.
- *Vastgoed via participaties*
Deze post bestaat uit deelnemingen in instellingen die beleggen in vastgoed in binnen- en buitenland.
De waardering vindt plaats tegen actuele waarde.

Aandelen

Deze post is samengesteld uit de beleggingscategorieën aandelen, overige kapitaalbelangen en rekening-courant buitenlandse portefeuillebeheerders.

De aandelen worden gewaardeerd op marktwaarde. De aandelen worden in belangrijke mate belegd in beleggingspools. De participaties in beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie.

De Overige kapitaalbelangen bestaan uit private equity, venture capital en de deelneming via participaties in Cordares Holding nv, en worden gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde van de private equity en venture capital is bepaald op basis van het meest recente beschikbare jaarverslag en/of periodieke rapportage van het betreffende fonds. De deelneming via participaties in Cordares Holding nv betreft cumulatief preferente aandelen en wordt gewaardeerd door het quotiënt van het rendement van de participaties, en het effectief rendement van

30-jarige staatleningen ultimo boekjaar inclusief een opslag van 1,25% voor illiquiditeit en risico.

Zowel de ongerealiseerde als gerealiseerde waardeverschillen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

Vastrentende waarden

Dit betreffen obligaties, hypotheekleningen, leningen op schuldbekentenis, deposito's en kasgeldleningen. Obligaties, hypotheekleningen en leningen op schuldbekentenis worden gewaardeerd op actuele waarde. Voor obligaties is dit de marktwaarde, voor hypotheekleningen en leningen op schuldbekentenis de contante waarde van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt op basis van de geldende markttrente. De vastrentende waarden worden in belangrijke mate belegd in beleggingspools. De participaties in beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie. De deposito's en kasgeldleningen worden gewaardeerd tegen kostprijs. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeverschillen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

Derivaten

Valutatermijncontracten

Het fonds maakt voor het afdekken van valutarisico's gebruik van valutatermijncontracten. De valutatermijncontracten worden gewaardeerd op marktwaarde. Deze wordt bepaald door de waarde van de vreemde valuta tegen de termijakoersen op afsluitmoment af te zetten tegen de waarde van de vreemde valuta tegen de termijakoersen op balansdatum; het verschil tussen deze twee waarden is de marktwaarde van de valutatermijncontracten. De termijakoers op balansdatum wordt berekend op basis van de MSCI slotkoersen ultimo boekjaar met een koerscorrectie voor het agio/disagio voor de resterende looptijd van het contract op basis van de respectievelijke Euribor fixings. De gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten op valutatermijncontracten worden verantwoord onder de indirecte beleggingsopbrengsten.

Renteswapcontracten

Het fonds gebruikt renteswapcontracten voor het afdekken van het renterisico. De renteswapcontracten worden gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de resultante van de contante waarde van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt op basis van de geldende swapcurve. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeverschillen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

Derivaten met een negatieve waarde ultimo boekjaar worden opgenomen onder de Overige schulden en overlopende passiva.

Overige beleggingen

Deze post bestaat uit commodities en de participatie in hedgefonds. Beide worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Zowel de ongerealiseerde als gerealiseerde waardeverschillen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verantwoord.

Materiële vaste activa

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de desbetreffende activa rekening houdend met de restwaarde. Activering en afschrijving vinden plaats vanaf het moment van ingebruikname.

Deelnemingen

De deelnemingen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde.

Langlopende vorderingen op groepsmaatschappijen

De langlopende vorderingen op groepsmaatschappijen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorderingen en overlopende activa

De waardering vindt plaats tegen nominale waarde, eventueel onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Technische Voorzieningen

De technische voorzieningen bestaan uit de volgende onderdelen: Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds en Spaarfonds Gemoedsbezwaarden.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De Voorziening pensioenverplichtingen bestaat uit de volgende vier voorzieningen:

1. Voorziening Ouderdomspensioen

Het bedrag dat nodig is om dekking te bieden voor door verzekerden verworven pensioenrechten uit hoofde van de

Pensioenregeling Bouwnijverheid met betrekking tot het ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen zonder de aanvullingsregelingen voor deelnemers geboren na 1949;

2. Voorziening Jaarlagen

De Voorziening Jaarlagen bestaat uit de verwachte toekenningen uit hoofde van de aanvullingsregelingen voor deelnemers geboren voor 1950 die naar verwachting het komende boekjaar als 60-jarige of 62-jarige gebruik zullen maken van de aanvullingsregeling. De inhoud van de aanvullingsregelingen verschilt per CAO.

3. Voorziening Vroegpensioen

Het bedrag dat nodig is om dekking te bieden voor door verzekerden verworven vroegpensioenrechten uit hoofde van de tot 2006 bestaande vroegpensioenregelingen;

4. Voorziening Arbeidsongeschiktheidspensioen

De Voorziening Arbeidsongeschiktheidspensioen betreft naast een voorziening voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen ook een voorziening voor nog niet ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen;

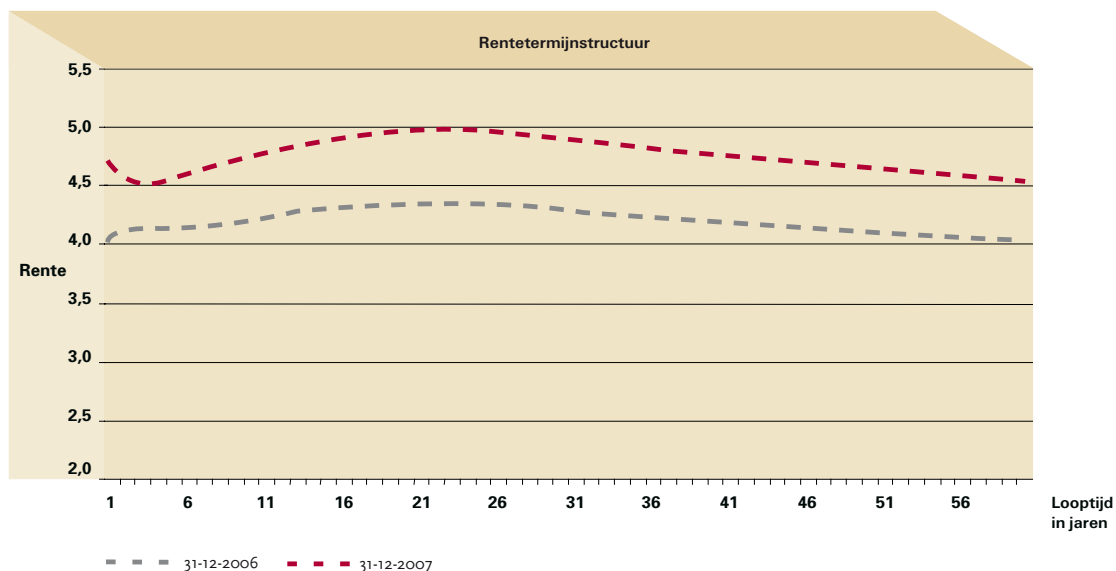
De voorziening is berekend met gebruikmaking van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen.

Rekenrente

De gehanteerde rekenrente is de rentetermijnstructuur.

Grondslagenaanpassing

In 2007 is het fonds overgegaan tot het gebruik van de Prognose-tafel 2005-2050. Dit is een zogeheten generatietafel: een overlevingstafel die rekening houdt met een voorzienbare trend in de verbetering van de overlevingskansen. Door gebruik te maken van deze Prognosetafel, is het niet langer nodig de Voorziening Pensioenverplichtingen te verhogen met een overlevingstrendopslag.

Tegelijk met de introductie van deze nieuwe sterftetafel, is besloten de leeftijdsterugstelling zoals die voorheen werd toegepast, op nul te stellen.

Voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen zijn de grondslagen voor WAO-pensioenen gelijk getrokken met de grondslagen voor WIA-pensioenen.

Voor de DAP- en LAP-regeling worden de huwelijksfrequenties gebruikt op basis van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek in 2001 gepubliceerde cijfers, met een partneropslag van 10% tot 65-jarige leeftijd (nadien geen opslag). Voor de middelloonregeling en B2000 gelden dezelfde huwelijksfrequenties, echter op leeftijd 65 wordt deze gelijk gesteld aan 100% en deze neemt daarna af met de sterftetekans van de partner.

Ten behoeve van kostendekking wordt voor de VP/UT-regelingen een uniforme kostendekking van 10 euro per deelnemer per jaar gehanteerd.

Dit leidt tot de volgende grondslagen:

Overlevingstafels

Voor mannen:

- ten behoeve van ouderdomspensioenen, jaarlagen en vroegpensioenen de tafel Prognosetafel 2005-2050 zonder leeftijdsverlaging;
- ten behoeve van het arbeidsongeschiktheidspensioen de tafel GBM 1995-2000 zonder leeftijdsbijstelling voor ingegane pensioenen, verhoogd met een sterftetrendopslag van 5%.

Voor vrouwen:

- ten behoeve van ouderdomspensioenen, jaarlagen en vroegpensioenen de tafel Prognosetafel 2005-2050 zonder leeftijdsverlaging;
- ten behoeve van het arbeidsongeschiktheidspensioen de tafel GBV 1995-2000 zonder leeftijdsbijstelling voor ingegane pensioenen, verhoogd met een sterftetrendopslag van 5%.

Gehuwdheidsfrequentie

Voor de pensioenrechten is de gehuwdheidsfrequentie voor mannen en vrouwen ontleend aan de gegevens omtrent de leeftijdsopbouw van de Nederlandse bevolking, naar geslacht en burgerlijke staat, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek in 2001, verhoogd met een partneropslag van 10% tot 65 jaar. Voor rechten tot 1-1-2000 gelden na 65 eveneens deze frequenties, echter zonder opslag met 10%. Voor de middelloonregeling en de B2000-regeling is de huwelijksfrequentie op 65-jarige leeftijd 100%. Nadien neemt deze frequentie af met de sterftetekans van de partner.

Ontslagkansen

Met ontslagkansen is geen rekening gehouden.

Loonontwikkelingen

Met toekomstige loonontwikkelingen wordt in de voorziening geen rekening gehouden. De gevolgen van loonontwikkelingen voor deelnemers zijn verdisconteerd in de hoogte van de premie.

Leeftijdsverschil

Voor de berekening van de voorziening van het nabestaandenpensioen is de man 3 jaar ouder dan de vrouw verondersteld.

Opslag wezenpensioenen Voorziening Bouwpensioenen2000

Voor de dekking van toekenningen van wezenpensioenen is het deel van de Voorziening pensioenverplichtingen dat betrekking heeft op het ouderdomspensioen van actieve en gewezen deelnemers verhoogd met 2%.

Administratiekosten

Voor de dekking van de administratiekosten komen de volgende bedragen ter beschikking:

2,5% van de uitkeringen voor dekking van de kosten die aan de uitbetaling verbonden zijn; 0,30 procentpunt van de middelloonpremie respectievelijk 3% van de premie voor arbeidsongeschiktheidspensioenen en aanvullingsregelingen voor de dekking van de kosten die aan de inning van de premies en de verdere administratie verbonden zijn; 10 euro per (gewezen) deelnemer voor vroegpensioenen Bouw, vroegpensioenen Timmerfabrieken, vroegpensioenen UTA-Bouw, vut UTA-Bouw, vroegpensioenen Natuursteenbedrijf en vroegpensioenen Afbouw tot de vroegpensioendatum, ter dekking van de kosten die aan de administratie verbonden zijn.

Kosten premie ouderdomspensioenen

Voor de dekking van de kosten premie ouderdomspensioenregeling is de voorziening van vroegpensioenen Bouw verhoogd met 2%.

Opslag ziektekosten vroegpensioenen

Voor de dekking van de ziektekosten zijn de voorzieningen voor vroegpensioenen UTA-Bouw, Timmer en Natuursteen voor reeds ingegane pensioenen verhoogd met 3%.

Invaliditeitskansen arbeidsongeschiktheidspensioenen

De invaliditeitskansen voor ingegane pensioenen betreffen éénjarige invaliditeitskansen gebaseerd op KAZO 2000 en hebben betrekking op de betrokken CAO's (Bouwbedrijf, UTA-Bouw, Natuursteenbedrijf, Afbouw en Timmerfabrieken).

Spaarfonds Gemoedsbezwaarden

Via dit spaarfonds worden de spaargelden van gemoedsbezwaarden beheerd. Aan het Spaarfonds Gemoedsbezwaarden wordt een rentevergoeding verstrekt. De rentebijdring bedraagt 4% plus de in enig jaar verleende indexatie.

Voorziening voor risico deelnemers

Dit betreft de Spaarmodule Beterexcedent met de bijdragen van deelnemers die toe- of afnemen door rendement en kosten. De voorziening is gelijk aan het opgebouwde spaarsaldo.

Resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten, verbonden aan de werkzaamheden van het fonds, worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Het in de staat van baten en lasten opgenomen bedrag betreft:

- Voor premies gefactureerd vanaf 1 januari 2007 de tot ultimo februari 2008 aan werkgevers en werknemers in rekening gebrachte premie;
- Voor premies gefactureerd voor 1 januari 2007 de in rekening gebrachte en ontvangen premies waarvoor in het verslagjaar rechten zijn bijgeschreven.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Het in de staat van baten en lasten opgenomen bedrag betreft de van deelnemers ontvangen bijdragen voor de Spaarmodule Beterexcedent.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

Het resultaat uit beleggingen bestaat uit 'directe beleggingsopbrengsten', en 'indirecte beleggingsopbrengsten'. Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verantwoord de netto exploitatieopbrengsten uit vastgoed, de interest van de beleggingen en de gerealiseerde resultaten uit hoofde van renteswaps. De indirecte beleggingsopbrengsten betreffen zowel de onge-realiseerde als gerealiseerde waardeverschillen. De kosten van vermogensbeheer zijn op de beleggingsopbrengsten in mindering gebracht.

Toelichting op de geconsolideerde balans 2007

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders vermeld)

Activa

Beleggingen voor risico pensioenfond's

Ondanks dat zich op de balans van het fonds een Voorziening voor risico van deelnemers bevindt, staan op de balans alleen beleggingen voor risico van het pensioenfonds. De reden hiervan is dat er geen specifieke beleggingen aan deze deelnemers toe te rekenen zijn.

Verloopoverzicht beleggingen

De waardeverschillen betreffen onder andere valutaverschillen, waardemutaties en de actuele waarde van de nog lopende valuta-termijncontracten.

	Boekwaarde begin van het jaar	Aankopen en investeringen	Verkopen, aflossingen	Waarde- verschillen	Herrubricering	Boekwaarde eind van het jaar
Vastgoed	5.713.057	534.175	./. 718.091	323.796	-	5.852.937
Aandelen	8.753.750	1.209.351	./. 994.054	./. 277.597	-	8.691.450
Vastrentende waarden	10.053.323	1.766.990	./. 268.992	./. 244.253	-	11.307.068
Derivaten	110.988	-	-	./. 195.473	162.849	78.364
Overige beleggingen	305.568	177.768	-	56.208	-	539.544
Totaal beleggingen	24.936.686	3.688.284	./. 1.981.137	./. 337.319	162.849	26.469.363

Vastgoed

	2007	2006
Vastgoed in exploitatie	4.278.597	4.571.000
Vastgoed in ontwikkeling	360.461	332.307
Vastgoed via participaties	1.213.879	809.750
Totaal	5.852.937	5.713.057

Verloopoverzicht vastgoed

	Boekwaarde begin van het jaar	Investeringen	Verkopen	Her- waarderingen	Opleveringen	Boekwaarde eind van het jaar
Woningen	3.534.349	-	./. 596.599	239.609	15.702	3.193.061
Kantoren	592.536	973	-	18.623	2.741	614.873
Winkels	373.953	-	./. 5.946	24.951	6.253	399.211
Overige	70.162	-	-	1.290	-	71.452
Vastgoed in exploitatie	4.571.000	973	./. 602.545	284.473	24.696	4.278.597
Vastgoed in ontwikkeling	332.307	66.414	./. 24.674	11.110	./. 24.696	360.461
Vastgoed via participaties	809.750	466.788	./. 90.872	28.213	-	1.213.879
Totaal	5.713.057	534.175	./. 718.091	323.796	-	5.852.937

Vastgoed in exploitatie

Vastgoed in exploitatie is extern getaxeerd. De taxaties binnen de bestaande portefeuille vinden gedurende het jaar plaats.

Het vastgoed dat in 2007 in exploitatie is genomen, circa 0,6% van de portefeuille, is ingebracht tegen de verkrijgingsprijs.

Vastgoed in ontwikkeling

Met ingang van 2005 wordt geen rente meer toegerekend aan de verschillende projecten. De rente is vervangen door een rendementseis over het geïnvesteerde vermogen van projecten in ontwikkeling.

Aandelen

	2007	2006
Aandelen	8.595.122	8.713.681
Overige kapitaalbelangen	96.328	38.798
Nog af te wikkelen transacties	-	1.271
Totaal	8.691.450	8.753.750

Onder de overige kapitaalbelangen zijn private equity en venture capital opgenomen, alsmede de deelneming via participaties in Cordares Holding nv.

Ultimo 2007 zijn er geen uitleenposities.

Met ingang van 2007 worden de Overige kapitaalbelangen gewaardeerd tegen marktwaarde; in 2006 werden deze posten nog gewaardeerd tegen kostprijs dan wel intrinsieke waarde als deze in totaal lager is. Dit is een stelselwijziging met een positief cumulatief effect op de beleggingen van 8,6 miljoen euro.

Het verloop van de Overige kapitaalbelangen is als volgt:

	2007	2006
Boekwaarde eind van het voorgaand boekjaar	38.798	29.211
Cumulatief effect stelselwijziging Overige kapitaalbelangen op marktwaarde	-	10.006
Boekwaarde begin van het boekjaar	38.798	39.217
Aankopen	62.525	2.005
Verkopen	/. 1.392	/. 1.021
Jaareffect stelselwijzigingen	-	/. 1.403
Waardeverschillen	/. 3.603	-
Boekwaarde eind van het boekjaar	96.328	38.798

Vastrentende waarden

	2007	2006
Obligaties	10.791.010	9.833.678
Leningen op schuldbekentenis	140.063	149.949
Hypotheke	41.776	42.399
Deposito's en kasgeldleningen	<u>334.219</u>	<u>27.297</u>
Totaal	<u>11.307.068</u>	<u>10.053.323</u>

Leningen op schuldbekentenis

De leningen op schuldbekentenis hebben een looptijd van langer dan één jaar.

Deposito's en kasgeldleningen

Deze categorie bestaat uit liquide middelen die voor korte termijn zijn uitgezet.

Derivaten

De derivaten betreffen valutatermijncontracten en renteswapcontracten. De waarde van de renteswapcontracten is ultimo 2007 162,8 miljoen euro negatief; deze waarde is daarom opgenomen onder de post 'Derivaten' in de rubriek Overige schulden en overlopende passiva.

Met ingang van 2007 worden de renteswapcontracten gewaardeerd tegen marktwaarde; in 2006 werden deze contracten nog gewaardeerd tegen kostprijs. Dit is een stelselwijziging met een positief cumulatief effect op de beleggingen van 40,9 miljoen euro. Dit wordt verder toegelicht bij de post Derivaten onder de Overige schulden en overlopende passiva.

Ter mitigering van het kredietrisico op de derivaten zijn vastrentende waarden als onderpand verstrekt met een waarde van 47,9 miljoen euro.

Overige beleggingen

	2007	2006
Hedgefonds	289.825	213.400
Commodities	<u>249.719</u>	<u>92.168</u>
Totaal	<u>539.544</u>	<u>305.568</u>

Materiële vaste activa

	2007	2006
Boekwaarde begin van het jaar	7.894	8.125
Investerings	3.483	656
Afschrijvingen	<i>./.</i> 1.739	<i>./.</i> 887
Boekwaarde aan het einde van het jaar	9.638	7.894
Aanschafwaarde	13.108	9.625
Cumulatieve afschrijvingen	<i>./.</i> 3.470	<i>./.</i> 1.731
Boekwaarde aan het einde van het jaar	9.638	7.894

De afschrijvingspercentages bedragen tussen 6,7% en 33,3%.

Vorderingen en overlopende activa

	2007	2006
Nog te ontvangen opbrengst beleggingen	41.950	116.194
Nog te ontvangen bijdragen werkgevers	142.145	125.451
Nog te ontvangen waardeoverdrachten	3.788	4.255
Overige debiteuren	21.562	22.968
	209.445	268.868

Nog te ontvangen opbrengst beleggingen

Deze post heeft voor 6.017 (2006: 6.994) betrekking op nog te ontvangen interest. Verder zijn onder deze post opgenomen de nog te ontvangen huren 1.599 (2006: 3.500), coupon- en dividendbelasting 3.665 (2006: 94.078), overige opbrengsten vastgoed 4.993 (2006: 1.376) en rente renteswapcontracten en leningen op schuldbekentenis 25.676 (2006: 10.246).

Nog te ontvangen bijdragen werkgevers

De nog te ontvangen bijdragen werkgevers hebben betrekking op vorderingen op werkgevers inzake pensioenpremie 133.776 (2006: 116.741), op arbeidsongeschiktheidspensioenpremie 457 (2006: 585) en op de premie vroegpensioen 7.912 (2006: 8.125). De vordering is verlaagd met een voorziening voor mogelijke oninbaarheid van 11.225.

Overige debiteuren

De overige debiteuren hebben betrekking op debiteuren vastgoed 12.244 (2006: 14.247), te vorderen pensioen- en ip-premie UWV 1.594 (2006: 5.875), arbeidsongeschiktheidspensioen -/- 40 (2006: 2.612), debiteuren Coming Back Service 188 (2006: 234), te verrekenen administratiekosten 44 (2006: 0), te vorderen omzetbelasting vaste eigendommen 5.597 (2006: 0), vorderingen inzake beleggingen 31 (2006: 0) en overlopende activa 1.904 (2006: 0).

Liquide middelen

Liquide middelen betreffen de saldi van de bankrekeningen van het fonds. De middelen staan ter vrije beschikking.

Passiva

Groepsvermogen

In 2007 hebben de volgende stelselwijzigingen plaatsgevonden:

- De Overige kapitaalbelangen worden gewaardeerd tegen marktwaarde; in 2006 werden deze posten nog gewaardeerd tegen kostprijs dan wel intrinsieke waarde als deze in totaal lager is. Dit is een stelselwijziging met een positief cumulatief effect op de beleggingen van 8,6 miljoen euro;
- De waarderingsgrondslag van het derivaat renteswapcontracten is gewijzigd van kostprijs naar marktwaarde. Het positieve effect van deze stelselwijziging op het resultaat en eindvermogen 2006 is 40,9 miljoen euro;
- De waarderingsgrondslag van de Technische voorzieningen is gewijzigd van het gebruik van een vaste rekenrente van maximaal 4% naar de marktrente. Het positieve effect van deze stelselwijziging op het resultaat en eindvermogen 2006 is 688,6 miljoen euro.

	2007	2006
Stand per 31 december voorgaand boekjaar	7.182.120	4.995.517
Cumulatief effect stelselwijziging Overige kapitaalbelangen op markt-	-	10.006
Stand per 1 januari	7.182.120	5.005.523
Jaareffect stelselwijziging Overige kapitaalbelangen op marktwaarde	-	./.
Jaareffect stelselwijziging marktwaarde renteswapcontracten	-	40.900
Jaareffect stelselwijziging marktwaarde Technische Voorzieningen	-	688.615
Toevoeging saldo van baten en lasten	482.632	1.448.485
Stand per 31 december	7.664.752	7.182.120

Het verloop van de reserves gedurende het boekjaar vertoont het volgende beeld:

	Stand per 1 januari 2007	Resultaatverdeling	Stand per 31 december 2007
Reserve Pensioenen	6.941.133	545.726	7.486.859
Reserve Arbeidsongeschiktheidspensioen	269.347	./.	214.009
Reserve Indexatie Actieven	14.812	17.423	32.235
Reserve Aanvullingsregelingen	./.	./.	./.
	43.172	25.179	68.351
	7.182.120	482.632	7.664.752

De reserves zijn, behalve voor het opvangen van tegenvallers, bestemd voor dekking van de voor- en nadelige gevolgen die voortvloeien uit wijzigingen in de samenstelling van het deelnemersbestand, negatieve waardeontwikkelingen inzake beleggingen en toekomstige indexatie en premiekortingen.

Op grond van artikel 2:390 lid 1 BW moet een herwaarderingsreserve worden aangehouden voor de ongerealiseerde waardeinstijgingen van niet beursgenoteerde financiële instrumenten waarvoor geen frequente marktnotering aanwezig is (voornamelijk vastgoedbeleggingen, private equity, hedgefondsen en derivaten). Eind 2007 bedroeg deze ongerealiseerde waardeinstijging 1,6 miljard euro en is inbegrepen in de reserves van 7,7 miljard euro.

Solvabiliteit

	2007
Vereist eigen vermogen	123%
Minimaal vereist eigen vermogen	105%
Dekkingsgraad	141%

De vermogenpositie van het fonds kan worden gekarakteriseerd als toereikende solvabiliteit. Voor de berekening van het vereiste eigen vermogen wordt gebruikgemaakt van het standaard model.

Analyse van het technisch resultaat

Technisch resultaat

	2007	2006
Winsten		
Bijzondere oorzaken	668.283	1.484.741
Premie	72.748	3.731
Sterfte en langlevens	42.102	32.437
Arbeidsongeschiktheid	11.921	42.426
Kosten	158	./.
		1.271
Verliezen		
Diversen	5.775	./.
Uitkeringen	11.904	7.768
Waardeoverdracht	32.190	./.
Toekenningen	111.664	./.
Interest	151.047	./.
		585.302
Totaal	482.632	2.176.597

Toelichting

Het technisch resultaat van het boekjaar is gelijk aan de toename van 482.632 (2006: 2.176.597) van de reserves. Dit resultaat is op zijn samenstelling onderzocht door de afzonderlijke veronderstellingen welke ten grondslag liggen aan de Voorzieningen pensioenverplichtingen te vergelijken met de werkelijke uitkomsten in het boekjaar. Onderstaande analyse is uitgevoerd op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december 2006. De verandering van de rentetermijnstructuur ultimo 2006 naar ultimo 2007 is afzonderlijk verantwoord.

Bijzondere oorzaken

Het resultaat op bijzondere oorzaken bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds wordt het resultaat gevormd door de vrijval van een deel van de Voorzieningen pensioenverplichtingen in verband met een aanpassing van de rentetermijnstructuur. Anderzijds is de voorziening verhoogd door de overgang op nieuwe grondslagen voor sterfte, revalideringsfactoren, kosten en gehuwdheidsfrequenties. Het renteniveau uit de rentetermijnstructuur van 31 december 2007 (zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank) ligt hoger dan het niveau van 31 december 2006. Deze stijging van de rentetermijnstructuur brengt een bate van 1.435.265 met zich mee. De zwaardere grondslagen leiden tot een last van 766.982 (waarvan het merendeel, 739.091, door de overgang op de prognosetafel 2005-2050). Per saldo resteert een bate van 668.283.

Het resultaat op bijzondere oorzaken over 2006 (1.484.741) wijkt af van het in 2006 gerapporteerde resultaat (756.630). Het verschil ad 728.112 betreft het cumulatieve effect van de stelselwijzigingen.

Premie

Het resultaat op premie wordt bepaald door het saldo van de premiebijdragen en de benodigde middelen voor de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken. Bij het vaststellen van de benodigde middelen voor de pensioenopbouw is uitgegaan van de gewijzigde grondslagen van het pensioenfonds, te weten de overgang op de rentetermijnstructuur en de introductie van de Prognosetafel 2005-2050. Door het opsparen van de premies voor de aanvullingsregelingen (zonder dat daar nu al de volle last voor de inkoop tegenover staat) is het resultaat 72.748 positief.

Alternatief kan het resultaat op premie als volgt worden geanalyseerd: Voor de middelloonregeling bedraagt de feitelijk in rekening gebrachte premie 700.424. Als in plaats daarvan de kostendekkende premie op basis van de RTS in rekening gebracht zou zijn, had deze premie 915.736 bedragen. Per saldo een verlies van 215.312. Een deel van de kostendekkende premie, namelijk de solvabiliteit (165.781) zou echter vrijvallen. Derhalve is er een verlies van 49.531.

Feitelijke premie middelloonregeling:	700.424
RTS premie (kostendekkend):	915.736
Solvabiliteitsvrijval:	165.781
Resteert verlies van:	49.531

De premie voor de aanvullingsregelingen bedroeg 463.523 en de inkoop voor de jaarlaag bedroeg 334.584. Per saldo is dit een winst

van 128.939. Hier is het resultaat veel beter, omdat er nog maar ten dele rechten worden ingekocht (jaarlaag), terwijl er de volle premieontvangsten worden geboekt. Voor arbeidsongeschiktheid, Beterexcedent en gemoedsbezwaarden tezamen is het verlies 6.600.

Dit leidt tot de volgende opstelling:

Verlies ML:	-/- 49.531
Winst Aanvullingsregelingen:	128.939
Verlies overig:	-/- 6.660
Resultaat:	72.748

Sterfte en langlevens

Het fonds heeft met een aantal risico's te maken waarvan aan de verzekeringsskant het sterfterisico en het langlevensrisico de belangrijkste zijn. Het sterfterisico is van belang bij de overlevingspensioenen en de uitkeringen bij overlijden, het langlevensrisico bij ouderdomspensioenen. De hoogte van de Voorziening pensioenverplichtingen is zodanig bepaald dat voor deze risico's jaarlijks bedragen beschikbaar komen, waaruit het fonds de lasten kan dekken die uit deze risico's voortvloeien. Het blijkt dat het verloop van de bedoelde risico's in het boekjaar gunstiger is dan verwacht. Er resulteert een overschot van 42.102. Teneinde de risico's voor langlevens expliciet in de vaststelling van de voorzieningen op te nemen, is het pensioenfonds in 2007 overgegaan naar de Prognosetafel 2005-2050, een sterftetafel die rekening houdt met de verbetering van de levensverwachting van de Nederlandse bevolking.

Arbeidsongeschiktheid

Het resultaat op premievrijstelling (invalidering, revalidering) bedroeg 14.043 positief. De arbeidsongeschiktheidsregeling toonde een verlies van 2.122. Het totale resultaat is 11.921 positief.

Kosten

Het resultaat op kosten wordt bepaald door het saldo van de beschikbare middelen voor kostendekking enerzijds en de werkelijke kosten anderzijds. Een toelichting op de wijziging van de grondslagen voor kostenopslagen is op pagina 49 van de jaarrekening opgenomen. Het resultaat is per saldo positief, namelijk 158.

Diversen

Het resultaat op diversen wordt bepaald door het resultaat op afkoop, het saldo van overige lasten en baten en correcties op de beginstand. De correctie op de beginstand betreft in 2007 voornamelijk de toevoeging van een voorziening vakantietoelage bij de VP-fondsen. Het resultaat is per saldo negatief, namelijk 5.775.

Uitkeringen

Het resultaat op uitkeringen wordt bepaald door het saldo van de verwachte uitkeringen enerzijds en de werkelijke uitkeringen anderzijds. Het resultaat is per saldo negatief, namelijk 11.904. De reden is gelegen in het feit dat de theoretische uitkeringen gebaseerd zijn op de stand van de rechten ultimo 2006 (en daarom geen rekening houdt met de indexatie die op 1 januari 2007 verleend wordt) en daarnaast in het gegeven dat de werkelijke uitkeringen deels bestaan uit nabetalingen, welke in het theoretische model niet

worden meegenomen. Het eerste effect bedraagt circa 10 miljoen euro, de nabetalings bedragen circa 2 miljoen euro.

Waardeoverdracht

Het resultaat op waardeoverdracht wordt bepaald door het vrijvalen/inkopen van Voorziening pensioenverplichtingen ten gevolge van uitgaande/inkomende waardeoverdrachten. Het resultaat op waardeoverdracht is per saldo negatief, namelijk 32.190. Het negatieve resultaat wordt veroorzaakt door waardeoverdrachten waarvoor de baten in eerdere boekjaren verantwoord zijn.

Toekenningen

Het resultaat op toekenningen wordt bepaald door het saldo van vrijval uit de voorziening voor deelnemers en slapers enerzijds en de benodigde middelen voor de inkoop van pensioen voor de gepensioneerden anderzijds. Het resultaat is 111.664 negatief. De lasten voor de inkoop van aanvullingsrechten is hoger dan de dekking vanuit de jaarlaag. Een van de redenen is het gegeven dat het vaststellen van de jaarlaag (en de vrijval hiervan in het afgelopen boekjaar) gebaseerd wordt op gegevens zoals deze primo 2007 bekend zijn, terwijl de toekenning van rechten uit de aanvullingsregelingen tot en met ultimo 2007 plaatsvindt. Dit betekent dat voor de groep die in 2007 pensioneert de vrijval voor hun toekenningen vertraagd ter beschikking komt. Daarnaast is er een groep deelnemers die voor de reguliere pensioendatum gebruik maakt van de aanvullingsregeling. Voor deze groep is in de jaarlaag nog niet gereserveerd terwijl de lasten wel genomen worden.

Interest

Het resultaat op interest wordt bepaald door het saldo van beschikbare beleggingsopbrengsten over de rechten en de Reserves enerzijds en de benodigde interest en toegekende indexaties anderzijds. Vanaf 2007 wordt ter bepaling van de benodigde interest uitgegaan van de 1-jaarsrente uit de rentermijnstructuur van ultimo 2006. Deze 1-jaarsrente bedraagt 4,066%.

Het resultaat is per saldo negatief, namelijk 151.047. Dit is voornamelijk ontstaan door het achterblijven van het beleggingsresultaat. Dit wordt mede veroorzaakt door de gestegen rente, hetgeen leidt tot een waardedaling van de portefeuille vastrentende waarden. Anderzijds leidt de gestegen rente ook tot een bate door de afname van de Voorziening Pensioenverplichtingen. Dit effect wordt niet hier verantwoord maar onder het resultaat door Bijzondere oorzaken. Voor een totaalbeeld is het echter wel goed deze beide resultaten in hun samenhang te zien.

Technische Voorzieningen

	2007	2006
Voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds	18.784.388	18.028.990
Spaarfonds Gemoedsbezwaarden	<u>6.851</u>	<u>5.864</u>
Totaal	<u>18.791.239</u>	<u>18.034.854</u>

Het verloop van de Technische voorzieningen is als volgt:

	2007	2006
Stand aan het begin van het jaar	18.034.854	18.002.061
Jaareffect stelselwijziging	-	./. 688.615
Mutatie Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds uit hoofde van:		
- pensioenopbouw	1.027.865	1.030.207
- indexering en overige toeslagen	462.339	411.586
- rentetoevoeging	769.590	693.432
- onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	./. 965.149	./. 834.783
- wijziging marktrente	./. 1.435.265	./. 734.737
- overdracht van rechten	34.576	375.976
- overige	<u>862.429</u>	./. <u>220.273</u>
Stand aan het einde van het jaar	<u>18.791.239</u>	<u>18.034.854</u>

De Overige mutaties bestaan voor 739,1 miljoen euro uit de overgang van sterftetafels naar prognosetafels met sterftetrend als gevolg van de invoering van het FTK. De resterende 123,3 miljoen euro wordt met name gevormd door het verlies op toekenningen (111,7 miljoen euro).

De waarderingsgrondslag van de Technische voorzieningen is gewijzigd van het gebruik van een vaste rekenrente van maximaal 4% naar de marktrente. Het negatieve effect van deze stelselwijziging op de voorziening 2006 is in totaal 688,6 miljoen euro.

Voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds

	2007	2006
Ouderdomspensioen	15.374.127	14.792.460
Arbeidsongeschiktheidspensioen	425.793	394.844
Vroegpensioen	2.420.041	2.400.432
Jaarlagen	<u>564.427</u>	<u>441.254</u>
	<u>18.784.388</u>	<u>18.028.990</u>

Voorziening Ouderdomspensioen

	2007	2006
Contante waarde van door verzekerden verworven pensioenrechten:		
- Deelnemers	6.159.626	5.713.440
- Slapers	3.364.604	3.465.270
- Pensioengerechtigden	<u>5.849.897</u>	<u>5.613.750</u>
Stand voorziening aan het einde van het	<u>15.374.127</u>	<u>14.792.460</u>
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand aan het begin van het jaar	14.792.460	14.754.125
Jaareffect stelselwijziging	-	./.
Toevoeging ten laste van staat van baten en lasten inzake verhoging van de opgebouwde pensioenrechten	<u>581.667</u>	<u>647.900</u>
Stand aan het einde van het jaar	<u>15.374.127</u>	<u>14.792.460</u>

Voorziening Arbeidsongeschiktheidspensioen

	2007	2006
Contante waarde van het arbeidsongeschiktheidspensioen:		
- CAO Bouwbedrijf	372.959	344.361
- CAO Afbouw	31.891	30.077
- CAO Natuursteenbedrijf	3.097	3.006
- CAO Timmerfabrieken	<u>17.846</u>	<u>17.400</u>
Stand voorziening aan het einde van het jaar	<u>425.793</u>	<u>394.844</u>
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand aan het begin van het jaar	394.844	442.019
Jaareffect stelselwijziging	-	./.
Toevoeging/onttrekking ten laste/bate van staat baten en lasten inzake verhoging/verlaging van opgebouwde pensioenrechten	<u>30.949</u>	<u>./.</u>
Stand aan het einde van het jaar	<u>425.793</u>	<u>394.844</u>

Voorziening Vroegpensioen

	2007	2006
Contante waarde van door verzekerden verworven pensioenrechten:		
- Deelnemers	1.142.009	1.257.298
- Slapers	323.607	314.630
- Pensioengerechtigden	<u>954.425</u>	<u>828.504</u>
Stand voorziening aan het einde van het jaar	<u>2.420.041</u>	<u>2.400.432</u>
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand aan het begin van het jaar	2.400.432	2.549.521
Jaareffect stelselwijziging	-	./ 68.380
Toevoeging/onttrekking ten laste/bate staat van baten en lasten inzake verhoging/verla- ging van de opgebouwde pensioenrechten	<u>19.609</u>	<u>./ 80.709</u>
Stand aan het einde van het jaar	<u>2.420.041</u>	<u>2.400.432</u>

Voorziening Jaarlagen

	2007	2006
Contante waarde van door verzekerden verworven pensioenrechten:		
- Deelnemers	<u>564.427</u>	<u>441.254</u>
Stand voorziening aan het einde van het jaar	<u>564.427</u>	<u>441.254</u>
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand aan het begin van het jaar	441.254	251.247
Jaareffect stelselwijziging	-	3.914
Toevoeging ten laste van staat van baten en lasten inzake verhoging van de opgebouwde pensioenrechten	<u>123.173</u>	<u>186.093</u>
Stand aan het einde van het jaar	<u>564.427</u>	<u>441.254</u>

De verdeling over categorieën deelnemers is:

	2007		2006	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Deelnemers	243.361	8.291.855	240.834	7.806.836
Slapers	463.070	3.688.211	470.694	3.779.900
Pensioengerechtigden	205.691	6.804.322	202.191	6.442.254
	<u>912.122</u>	<u>18.784.388</u>	<u>913.719</u>	<u>18.028.990</u>

Spaarfonds Gemoedsbezwaarden

Via dit spaarfonds worden de spaargelden van 334 erkende gemoedsbezwaarden beheerd. Aan het Spaarfonds Gemoedsbezwaarden werd een rentevergoeding verstrekt van 397. De rentebijbeschrijving bedraagt 4% plus de in enig jaar verleende indexatie. Over 2007 bedraagt de bijbeschrijving 6,52% (4% plus 2,52%). De administratiekosten van 21 (2006: 13) worden bij het BPF Bouw en VP-Bouw op basis van 4,5% van de premie berekend en hierop in mindering gebracht.

Voorziening voor risico deelnemers

Dit betreft de Spaarmodule Beterexcedent.

	2007	2006
Waarde van opgebouwde spaarsaldi:		
- Deelnemers	<u>4.235</u>	<u>1.609</u>
Stand voorziening aan het einde van het jaar	<u>4.235</u>	<u>1.609</u>
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Stand aan het begin van het jaar	1.609	2.263
Toevoeging/onttrekking ten laste/bate van staat van baten en lasten inzake verhoging/verlaging van de opgebouwde spaarsaldi	<u>2.626</u>	<u>./. 654</u>
Stand aan het einde van het jaar	<u>4.235</u>	<u>1.609</u>

Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen twee leningen van gemeenten 8.622 (2006: 8.622). Een lening heeft een rentevoet van 4% met een resterende looptijd van 19 jaar. De andere lening heeft een variabele rentevoet met een resterende looptijd van 14 jaar. In 2007 bedroeg de rente over deze lening 0%. Over deze lening is rente verschuldigd zodra op het onderhavige project een cumulatief positief resultaat wordt gerealiseerd. Aflossing van beide leningen vindt ineens plaats aan het eind van de looptijd.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2007	2006
Derivaten	162.849	-
Kasgeldleningen o/g	-	90
Nog te verwerken pensioenpremies	16.274	19.437
Te betalen uitkeringen	2.867	3.714
Crediteuren beleggingen	8.458	33.144
Overige crediteuren	42.156	28.623
Overlopende passiva	<u>32.255</u>	<u>14.073</u>
	<u>264.859</u>	<u>99.081</u>

De kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd korter dan één jaar. De crediteuren beleggingen hebben vooral betrekking op vooruitontvangen lossingen, leningen op schuldbekentenis en crediteuren inzake vastgoed.

Derivaten

Het verloop van de post is als volgt:

	2007	2006
Stand per 1 januari	./. 40.900	-
Aankopen	-	-
Verkopen	-	-
Jaareffect stelselwijziging	-	./.
Waardeverschillen	<u>203.749</u>	<u>40.900</u>
Stand per 31 december	<u>162.849</u>	<u>./.</u> 40.900

De waarderingsgrondslag van het derivaat renteswapcontracten is in 2007 gewijzigd van kostprijs naar marktwaarde. Het positieve effect van deze stelselwijziging op de post 2006 is 40,9 miljoen euro. De waarde van de renteswapcontracten ultimo 2006 is opgenomen onder de post 'Derivaten' in de rubriek Beleggingen voor risico pensioenfonds. De resterende looptijden van de renteswapcontracten zijn 49-50 jaar.

Overige crediteuren

	2007	2006
Te betalen loonbelasting	17.672	16.043
Te betalen administratiekosten	8.768	7.698
Af te dragen premie Zorgverzekeringswet	3.173	2.693
Te betalen waardeoverdrachten	697	1.254
Te betalen kosten	<u>11.846</u>	<u>935</u>
	<u>42.156</u>	<u>28.623</u>

Overlopende passiva

De overlopende passiva hebben betrekking op vooruitontvangen beleggingsopbrengsten. Deze bestaan uit overlopende resultaten 18.603 (2006: 0), vooruitontvangen huren 7.213 (2006: 13.795), vooruitontvangen interest 834 (2006: 265), rente op leningen o/g 0 (2006: 13) en overlopende passiva vastgoed 5.605 (2006: 0).

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

	2007	2006
Aangegane contracten inzake ontwikkeling vastgoed	61.735	3.955
Aangegane contracten vastgoed via participaties	578.109	620.124
Aangegane verplichtingen private equity	452.624	75.088
Stortingsverplichting overige kapitaalbelangen	<u>2.989</u>	<u>2.990</u>
Totaal	<u>1.095.457</u>	<u>702.157</u>

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2007

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders vermeld)

Omdat de financiële gegevens van BPF Bouw in de geconsolideerde jaarrekening zijn verwerkt is conform artikel 2: 402 BW in de enkelvoudige staat van baten en lasten volstaan met het als afzonderlijke post vermelden van het resultaat uit deelnemingen na aftrek van belastingen.

Baten

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Deze betreffen de premieontvangsten van werkgevers voor loontrekkenden, van zelfstandigen, van overige deelnemers en premieontvangsten inzake aanvulling op arbeidsongeschiktheid en ouderdomspensioen en premie vroegpensioen.

De overige deelnemers zijn die deelnemers die een uitkering ontvangen wegens werkloosheid (inclusief de sectorale aanvullingsfondsen). De pensioenpremie voor deze groep wordt betaald door UWV en de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering.

	2007
Totale feitelijke premie middelloonregeling/vroegpensioen	700.424
Totale gedempte premie middelloonregeling/vroegpensioen	965.585
Totale kostendekkende premie middelloonregeling/vroegpensioen	915.736
Totale feitelijke premie aanvullingsregeling	463.523
Totale feitelijke premie arbeidsongeschiktheidspensioen	./.
Kostendekkende gedempte premie arbeidsongeschiktheidspensioen	87
Kostendekkende premie op RTS arbeidsongeschiktheidspensioen	7.326
	7.162

Voor een toelichting op deze premies wordt verwezen naar het jaarverslag.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit betreft de door deelnemers afgedragen premie voor de Spaarmodule Beterexcedent. De premie bedraagt 2.751.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

Ondanks dat zich op de balans van het fonds een Voorziening voor risico van deelnemers bevindt, staan in de staat van baten en lasten alleen beleggingsresultaten voor risico van het pensioenfonds. De reden hiervan is dat er geen specifieke beleggingen aan deze deelnemers toe te rekenen zijn.

De beleggingsresultaten zijn als volgt te specificeren:

	2007	2006
Directe beleggingsresultaten	822.089	761.057
Indirecte beleggingsresultaten	<u>348.921</u>	<u>1.073.926</u>
	1.171.010	1.834.983
Af: - exploitatiekosten vastgoed	35.305	39.401
Af: - kosten vermogensbeheer	<u>26.579</u>	<u>18.106</u>
	<u>1.109.126</u>	<u>1.777.476</u>

Netto beleggingsresultaten per beleggingscategorie

	2007			2006	
	Directe beleggingsresultaten	Indirecte beleggingsresultaten	Totaal		Totaal
Vastgoed	218.015	280.395	498.410		667.747
Aandelen	131.797	28.782	160.579		981.205
Vastrentende waarden	402.225 ./.	247.681	154.544 ./.		39.058
Derivaten	3.832	235.150	238.982		177.687
Overige beleggingen	4.336	52.275	56.611 ./.		10.105
	<u>760.205</u>	<u>348.921</u>	<u>1.109.126</u>		<u>1.777.476</u>

Saldo overdracht van rechten

	2007	2006
Overgenomen pensioenverplichtingen	37.224	402.942
Overgedragen pensioenverplichtingen	<u>./.</u> <u>34.838</u>	<u>./.</u> <u>26.965</u>
	<u>2.386</u>	<u>375.977</u>

Overige baten

Onder overige baten zijn baten verantwoord uit rente achterstallige premie, bijdragen Spaarfonds Gemoedsbezwaarden en afboeking premieverschillen.

Lasten

Pensioenuitkeringen

	2007	2006
Ouderdomspensioenen	338.757	310.241
Weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioenen	154.512	150.156
Wezenpensioenen	2.666	2.644
Vakantiegeld	39.135	35.734
Afkoop van pensioenen	11.091	9.330
Overlijdensuitkeringen	182	180
Arbeidsongeschiktheidspensioenen	32.832	32.632
Vroegpensioenen	382.195	362.016
	961.370	902.933

Pensioenuitvoeringskosten

Een deel van de administratiekosten kan direct worden toegewezen aan de beleggingscategorieën. De administratiekosten voor vastgoed in aanbouw worden geactiveerd en opgenomen in de kostprijs.

De administratiekosten in verband met exploitatie van het vastgoed en de overige beleggingsactiviteiten komen direct ten laste van de opbrengst van de betreffende beleggingscategorieën.

Onderstaand volgt een overzicht van de administratiekosten:

	2007	2006
Totaal in rekening gebracht	79.693	68.225
Hiervan geactiveerd: Vastgoed in aanbouw	696	2.452
Hiervan direct ten laste van de opbrengsten inzake:		
Resultaten uit beleggingen	26.579	18.106
Subtotaal	27.275	20.558
Resteert: Administratiekosten cf. rekening van baten en lasten	52.418	47.667

Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt te specificeren:

	2007	2006
Lonen en salarissen	6.407	6.202
Sociale lasten	672	565
Pensioenlasten	1.124	1.263
Overige personeelskosten	6.917	4.387
	<u>15.120</u>	<u>12.417</u>

Gemiddeld aantal werknemers

Eén groepsmaatschappij van BPF Bouw heeft werknemers in dienst. Het gemiddeld aantal werknemers in 2007 bedroeg 109,2 fte (2006: 103,6 fte).

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten betreft de afschrijving van de materiële vaste activa.

Mutatie Technische Voorzieningen

	2007	2006
Mutatie uit hoofde van:		
- jaareffect stelselwijziging	-	./.
- pensioenopbouw	1.027.865	1.030.207
- indexering en overige toeslagen	462.339	411.586
- rentetoevoeging	769.590	693.432
- onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	./.	
- wijziging marktrente	./.	
- overdracht van rechten	34.576	375.976
- overige	862.429	./.
	<u>756.385</u>	<u>32.793</u>

De waarderingsgrondslag van de Technische voorzieningen is gewijzigd van het gebruik van een vaste rekenrente van maximaal 4% naar de marktrente. Het negatieve effect van deze stelselwijziging op de mutatie van de voorziening 2006 is 688,6 miljoen euro.

Overige lasten

De post overige bedrijfslasten bestaat uit rente kasgeldleningen, afboekingen inzake uitkeringen en uitbetaalde spaarpremie Gemoedsbezwaarden.

Enkelvoudige balans per 31 december 2007

na resultaatbestemming (bedragen in duizenden euro's)

Activa

	2007	2006
Beleggingen voor risico pensioenfonds:		
Vastgoed	5.720.832	5.594.727
Aandelen	8.691.450	8.753.750
Vastrentende waarden	11.307.068	10.053.323
Derivaten	78.364	110.988
Overige beleggingen	<u>539.544</u>	<u>305.568</u>
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	26.337.258	24.818.356
Deelnemingen	127.303	84.992
Langlopende vorderingen op groepsmaatschappijen	12.600	13.810
Vorderingen en overlopende activa	205.735	271.093
Liquide middelen	<u>41.800</u>	<u>134.574</u>
Totaal van de activa	<u>26.724.696</u>	<u>25.322.825</u>

Passiva

	2007	2006
Stichtingskapitaal en reserves	7.664.752	7.182.120
Technische Voorzieningen	18.791.239	18.034.854
Voorziening voor risico deelnemers	4.235	1.609
Langlopende schulden	8.622	8.622
Kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>255.848</u>	<u>95.620</u>
Totaal van de passiva	<u>26.724.696</u>	<u>25.322.825</u>

Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2007

(bedragen in duizenden euro's)

Baten	2007	2006
Resultaat deelnemingen	4.297	8.729
Overige bedrijfsresultaten	<u>478.335</u>	<u>2.167.868</u>
Saldo staat van baten en lasten	<u>482.632</u>	<u>2.176.597</u>

Toelichting op de enkelvoudige balans over 2007

De in de enkelvoudige financiële overzichten gehanteerde grondslagen voor de financiële verslaggeving zijn dezelfde als die toegepast in de geconsolideerde jaarrekening. Behoudens de posten Vastgoed, Deelnemingen en Langlopende vorderingen op groepsmaatschappijen wijken de enkelvoudige cijfers niet materieel af van de geconsolideerde cijfers. Voor een toelichting op de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten verwijzen wij grotendeels naar de toelichting op de geconsolideerde balans en de geconsolideerde staat van baten en lasten. De van de geconsolideerde balans en geconsolideerde staat van baten en lasten afwijkende posten worden hieronder toegelicht.

Vastgoed

De waardering van het vastgoed is conform de geconsolideerde jaarrekening.

Verloopoverzicht vastgoed

	Boekwaarde begin van het jaar	Investerings	Verkopen	Her- waarderingen	Opleveringen	Boekwaarde eind van het jaar
Woningen	3.534.349	-	./. 596.599	239.609	15.702	3.193.061
Kantoren	561.701	973	-	18.676	2.741	584.091
Winkels	368.893	-	./. 5.946	24.748	6.253	393.948
Overige	70.162	-	-	1.290	-	71.452
Vastgoed in exploitatie	4.535.105	973	./. 602.545	284.323	24.696	4.242.552
Vastgoed in ontwikkeling	249.872	38.055	./. 19.625	10.330	./. 14.231	264.401
Vastgoed via participaties	809.750	466.788	./. 90.872	28.213	-	1.213.879
Totaal	5.594.727	505.816	./. 713.042	322.866	10.465	5.720.832

Deelnemingen

Het verloop van de deelnemingen gedurende het boekjaar ver-
toont het volgende beeld:

	2007	2006
Stand begin van het jaar	84.992	44.110
Agio	40.092	33.940
Uitgekeerd dividend	./. 2.078	./. 1.182
Resultaat	4.297	8.729
Overige	-	./. 605
Stand einde van het jaar	127.303	84.992

Langlopende vorderingen op groepsmaatschappijen

Het verloop van deze post over het jaar is als volgt:

	2007	2006
Stand begin van het jaar	13.810	41.060
Aflossingen	./. 1.210	./. 1.210
Omzetting in agio	<u>-</u>	./. 26.040
Stand einde van het jaar	<u>12.600</u>	<u>13.810</u>

Van deze vorderingen heeft 6.050 (2006: 6.050) een looptijd van korter dan 5 jaar; 6.550 (2006: 7.760) van deze vordering heeft een looptijd langer dan 5 jaar.

Stichtingskapitaal en reserves

Het verloop van de reserves gedurende het boekjaar vertoont het volgende beeld:

	Stand per 1 januari 2007	Resultaatverdeling	Stand per 31 december 2007
Reserve Pensioenen	6.941.133	545.726	7.486.859
Reserve Arbeidsongeschiktheidspensioenen	269.347	./. 55.338	214.009
Reserve Indexatie Actieven	14.812	17.423	32.235
Reserve Aanvullingsregelingen	./. 43.172	./. 25.179	./. 68.351
	<u>7.182.120</u>	<u>482.632</u>	<u>7.664.752</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

	2007	2006
Aangegane contracten inzake ontwikkeling vastgoed	35.368	2.771
Aangegane contracten vastgoed via participaties	578.109	620.124
Aangegane verplichtingen private equity	452.624	75.088
Stortingsverplichting overige kapitaalbelangen	<u>2.989</u>	<u>2.990</u>
Totaal	<u>1.069.090</u>	<u>700.973</u>

Hoofddorp, 29 mei 2008

Namens het bestuur,
H. Gelderloos
T.J.M. van Haaster
L. Elzinga
L.C.A. Scheepens

Overige gegevens

Statutaire bestemming van het saldo van baten en lasten

De statuten bevatten geen regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Krachtens het besluit van het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Bouwnijverheid, genomen op 29 mei 2008, is het saldo van baten en lasten over 2007 verwerkt in de reserves.

Accountantsverklaring

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2007 van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid te Hoofddorp bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de staat van baten en lasten over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid per 31 december 2007 en van het saldo van baten en lasten over 2007 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 29 mei 2008

Ernst & Young Accountants
namens deze

w.g. mr. drs. G.H.C. de Méris RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid te Hoofddorp is aan Hewitt Associates B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2007.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Als onderdeel daarvan:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen zal kunnen nakomen.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De bevindingen van de accountant ten aanzien van de door het fonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt heb aanvaard.

Met inachtneming van het navolgende ben ik van oordeel dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid is naar mijn mening voldoende, mede gelet op mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen. Daarbij is bepalend de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria.

Rotterdam, 29 mei 2008

drs. A.G.M. den Hartogh AAG
verbonden aan Hewitt Associates B.V.

Bijlage 1 Structuur en organisaties

Bestuur

Het bestuur van BPF Bouw bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties. Zij zijn belast met het besturen van de zaken van het fonds, het beheer van het fondsvermogen, alsmede het innen van de gelden en het doen van uitkeringen. Tevens bepalen zij het beleid. Het bestuur vergaderde in 2007 twaalf keer.

De bestuursleden ontvangen vacatiegeld en een reis- en verblijfkostenvergoeding die is gebaseerd op de SER-regeling. Over het jaar 2007 is uit dien hoofde een totaalbedrag van 241.242 euro uitgekeerd.

Werkgeversbestuursleden

(Stand per 31 december 2007)

H. Gelderloos

Functie in bestuur: voorzitter
Geboortejaar: 1965
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Directeur Human Resources Koninklijke BAM Groep
Voorzitter Stichting Pensioenfonds BAM NBM
Bestuurslid Stichting pensioenfonds Wilma

Th.A.W.M. Jacobs

Functie in bestuur: fungerend secretaris
Geboortejaar: 1943
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2008
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Lid Raad van Commissarissen Cordares Verzekeringsgroep nv
Financieel adviseur Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten
Bestuurslid Stichting Garantiefonds Timmerwerk

G.J.P. Bot

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1945
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Directeur/groootaandeelhouder Bot Bouwgroep
Bestuurslid Bouwend Nederland
Bestuurslid Stabu
Voorzitter TechnoCentrum Noord-Holland Noord
Voorzitter Stichting Bouw Belangen
Lid raad van advies Horizon College
Lid Regionale Regieraad

H. Klein Poelhuis

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1946
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven op voordracht van Conga
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2009
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Directeur/groootaandeelhouder Kapee Bouwgroep bv
Voorzitter Aannemersvereniging van Metselwerken (AVM)
Lid breed overleg BNL / CONGA
Lid van de sector platform GA Fundeon
Penningmeester CONGA
Penningmeester Ondernemers Organisatie MKB-Bouw
Bestuurslid Fundeon
Bestuurslid SIAB
Bestuurslid Stichting SFB
BPF Bouw vertegenwoordiger in Ledenraad Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen

G.F.M.B. Raessens

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1958
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2009
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Directeur Concerndienst Personeel en Organisatie Heijmans nv
Bestuurslid Stichting pensioenfonds Heijmans nv
Bestuurslid Stichting pensioenfonds I.B.C. bv

F.Th.M. Rohof

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1961
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Federatie van Ondernemersorganisaties in de Afbouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Advocaat/procureur Bos & van Gorcom
Directeur/secretaris en lid van het dagelijks bestuur en hoofdbestuur Nederlandse Ondernemersvereniging voor Afbouwbedrijven NOA
Bestuurslid O&O-fonds Afbouw
Bestuurslid Bedrijfschap Afbouw
Bestuurslid Savantis, Landelijk Kenniscentrum Beroepsonderwijs voor Afbouw en Onderhoudsbedrijfstakken
Bestuurslid Stichting Loopbaan Ontwikkelingsfonds (LOF)
Lid vergadering Stichting Administratiekantoor A&O Services
Algemeen secretaris Federatie van Ondernemersorganisaties Afbouw
Bestuurslid Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen

L.C.A. Scheepens

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1965

Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: Bouwend Nederland, de vereniging van bouw- en infrabedrijven
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2010
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Senior beleidsmedewerker arbeidszaken en opleidingen Bouwend Nederland
Voorzitter ondernemingsraad Bouwend Nederland

Werknemersbestuursleden

(Stand per 31 december 2007)

T.J.M. van Haaster

Functie in bestuur: fungerend voorzitter
Geboortejaar: 1951
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: FNV Bouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Voorzitter FNV Bouw
Voorzitter Stichting SFB
Plaatsvervangend bestuurslid Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen
Lid SER

L. Elzinga

Functie in bestuur: secretaris
Geboortejaar: 1961
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: FNV Bouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2009
Voorzitter Stichting Fundeon (Opleidingsinstituut Bouw en Infra)
Voorzitter Stichting Technisch Bureau Bouwnijverheid
Voorzitter Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw
Voorzitter Stichting Fondsenbeheer Waterbouw
Voorzitter BTER, VUT-UTA, VUT, Spaarfonds, Vakantiefonds Waterbouw
Voorzitter Stichting Personeelspensioenfondsenbeheer Waterbouw
Bestuurslid Stichting Tijdsparfondsen voor de Bouwnijverheid
Bestuurslid Stichting Vakantiefonds voor het Bouwbedrijf in liquidatie
Bestuurslid Stichting Risicofonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Scholingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Aanvullingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid/secretaris Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid
Bestuurslid Stichting Garantiefonds loondoorbetaling bij vorst

J.B. Keizer

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1967
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: FNV Bouw

Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Hoofd financieel beleid FNV Bouw
Bestuurslid (penningmeester) Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

J.W.M. Kerstens

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1965
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: FNV Bouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2009
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Vice-voorzitter FNV Bouw
Bestuurslid Stichting Tijdsparfondsen voor de Bouwnijverheid
Bestuurslid Stichting Vakantiefonds voor het Bouwbedrijf in liquidatie
Bestuurslid Stichting Risicofonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Scholingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Aanvullingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Garantiefonds Loondoorbetaling bij vorst
Bestuurslid FNV ZBo

G. Lokhorst

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1963
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: CNV Hout en Bouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Sectorbestuurder CNV Hout en Bouw
Bestuurslid Stichting Tijdsparfondsen voor de Bouwnijverheid
Bestuurslid Stichting Vakantiefonds voor het Bouwbedrijf in liquidatie
Bestuurslid Stichting Risicofonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Scholingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Aanvullingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Technisch Bureau Bouwnijverheid
Bestuurslid Fundeon

Mevrouw M.B. van Veldhuizen

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1955
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: FNV Bouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2011
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Sectorbestuurder Afbouw en Onderhoud
Werknemersvoorzitter Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf
Werknemersvoorzitter Stichting Vrijwillig Vervroegd Uittreden voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf

Werknemersvoorzitter Afbouw Stichting Vrijwillig Vervroegd
Uittreden Afbouw
Bestuurslid Bedrijfschap Afbouw
Werknemersvoorzitter Savantis
Werknemersvoorzitter Stichting Administratiekantoor A&O Services
Werknemersvoorzitter O&O SAT/V
Werknemersvoorzitter O&O-fonds Schilders-, Afwerkings- en
Glazetbedrijf
Werknemersvoorzitter Vakantie- en Risicofonds voor het Schilders,
Afwerkings- en Glazetbedrijf
Werknemersvoorzitter Stichting Aanvullingsfonds Natuursteenbedrijf
Werknemersvoorzitter Natuursteenbedrijf Stichting Vrijwillig
Vervroegd Uittreden Natuursteenbedrijf
Werknemersvoorzitter Stichting Sociaal Fonds voor het
Natuursteenbedrijf
Bestuurslid Centrum Natuursteen

A.A. van Wijngaarden

Functie in bestuur: bestuurslid
Geboortejaar: 1953
Nationaliteit: Nederlandse
Voordragende organisatie: CNV Hout en Bouw
Aftreden volgens rooster: 1 januari 2010
Andere functie(s) relevant voor bestuursfunctie:
Voorzitter CNV Hout en Bouw
Bestuurslid Stichting SFB
Vice-voorzitter van het bestuur van het Economisch Instituut voor
de Bouwnijverheid
Bestuurslid Europese Federatie van Bouw- en Houtarbeiders
Bestuurslid bedrijfschap Afbouw
President-commissaris Stichting Administratiekantoor A&O Services
Bestuurslid Savantis
Bestuurslid Bpf Woningcorporaties (plaatsvervangend)
Bestuurslid Bpf Hiswa (plaatsvervangend)
Bestuurslid Bpf Houthandel (plaatsvervangend)
Bestuurslid Bpf Houtverwerkende industrie (plaatsvervangend)
Bestuurslid Bpf Meubelindustrie (plaatsvervangend)
Bestuurslid Stichting VUT-Meubel
Bestuurslid Stichting Hout en Meubel
Bestuurslid Stichting Tijdsparfondsen voor de Bouwnijverheid
Bestuurslid Stichting Vakantiefonds voor het Bouwbedrijf in
liquidatie
Bestuurslid Stichting Risicofonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds voor het
Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Scholingsfonds voor het Bouwbedrijf
Bestuurslid Stichting Aanvullingsfonds voor het Bouwbedrijf

Bijlage 2 Gebruikte begrippen en afkortingen

ALM

Asset Liability Management. Een methode waarbij de strategische assetmix afgestemd wordt met de verplichtingenstructuur, rekening houdend met het premie- en indexatierisico en het risico van onderdekking.

Assetmix

Hetzelfde als beleggingsmix: de verschillende categorieën, bijvoorbeeld aandelen, obligaties, vastgoed en liquide middelen, waaruit de beleggingsportefeuille bestaat.

CEM

Cost Effectiveness Measurement Inc. Canadese organisatie die zich toelegt op het meten van kosteneffectiviteit door vergelijking van de gegevens met de normgroep.

Commodities

Beleggingen in bulkgoederen zoals olie, gas en graan.

Contante waarde van alle pensioenrechten

Het bedrag dat op dit moment nodig is om in de toekomst één of meer betalingen te kunnen verrichten, waarbij rekening is gehouden met rente en actuariële grondslagen.

Deelnemers

Deelnemers zijn de werknemers en de verzekerde zelfstandigen in de bedrijfstak. Tot de deelnemers behoren ook de werknemers die van een vroegpensioen- dan wel vut-regeling gebruik maken evenals de werklozen voor wie of de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP) of één van de sectorale aanvullingsregelingen pensioenpremie betaalt.

Dekkingsgraad

Procentuele verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de contante waarde van de opgebouwde aanspraken.

Dga

Directeur-groootaandeelhouder in de zin van de Pensioenwet.

Dispensatie

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

DNB

De Nederlandsche Bank, de wettelijke toezichthouder.

Emerging Markets

Markten in opkomende landen welke zijn begonnen te participeren in de globale ontwikkeling door het implementeren van hervormingsprogramma's op economisch gebied. De markten in deze landen worden gekenmerkt door enige liquiditeit in lokale aandelen en obligatiemarkten en het bestaan van in enigerlei mate gereguleerde markten.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Door DNB te hanteren toetsingskader in het kader van de nieuwe Pensioenwet.

FVP-bijdrage

Bijdrage van Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering. Deze bijdrage stelt onvrijwillig werkloze werknemers in staat om hun pensioenregeling tijdens de werkloosheidsperiode voort te zetten. Werknemers, die met ingang van 1 januari 2009 ww-gerechtigd worden, komen niet meer in aanmerking voor een bijdrage van de Stichting FVP.

Gewogen loontrend

Loontrend vastgesteld op basis van de loontrend van de cao's die vallen onder BPF Bouw, gewogen naar het aantal deelnemers behorende bij deze cao's.

Hedgefonds

Beleggingsfondsen die een zeer actief beleid voeren op hun portefeuille, weinig beperkingen kennen in instrumenten en strategieën die ze ter beschikking staan, en daardoor bepaalde risico's in hun portefeuille kunnen afdekken (hedgen). Deze fondsen staan vaak niet onder toezicht.

Indexatielabel

Label dat op een beeldende en kwalitatieve manier duidelijk maakt wat de mate van zekerheid is dat pensioenaanspraken worden geïndexeerd.

Indexatiematrix

Publicatie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) dat onderscheid maakt tussen verscheidene vormen van voorwaardelijk en onvoorwaardelijk toeslagbeleid en combinaties daarvan. Voor elke indexatiecategorie wordt het indexatiebeleid, de financiering, de reglementering en de wijze van communicatie voorgeschreven. Ook wordt aangegeven wanneer een premiekorting is toegestaan.

Normrendement

De berekening van het normrendement wordt bepaald aan de hand van de normportefeuille. De samenstelling van deze normportefeuille wordt in het algemeen afgeleid via een ALM-studie en bestaat gewoonlijk uit een combinatie van vastrentende waarden, aandelen, vastgoed en overige beleggingen. Het normrendement wordt per periode berekend als de gewogen performance van de respectievelijke beleggingscategorieën naar de normweging.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het loon dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw.

Premiegrondslag

Het gedeelte van het loon dat de grondslag vormt voor de premieberekening.

Pension Fund Governance

Goed pensioenfondsbestuur, onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop, en het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende beleid en het toezicht daarop.

Private equity

Investeringen in niet ter beurse genoteerde ondernemingen.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde pensioenvermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentehedge

Financieel instrument om het renterisico op het verschil in looptijd tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen af te dekken.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Marktrente

SAS 70-verklaring

Een rapport voor de certificering van de interne beheersing van de processen in dienstverlenende organisaties.

ROZ/IPD

Rendement van de gangbare institutionele vastgoedindex.

Service Level Agreements (SLA)

Afspraken over het niveau van de te leveren dienstverlening.

Solvabiliteit

Verhouding tussen totale bezittingen en schulden.

Transparantie benchmark

Geeft een beeld van de transparantie in jaarverslaggeving van de grootste Nederlandse ondernemingen ten aanzien van hun maatschappelijke aspecten en effecten. Daarmee geeft de benchmark inzicht in de transparantie rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

UTA

Uitvoerend, Technisch en Administratief personeel.

Valutahedge

Financieel instrument om de valutarisico's op beleggingen in vreemde valuta af te dekken.

Vastrentende waarden

Beleggingen waarvoor in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheke.

Vereist Eigen Vermogen (VEV)

Het vereiste vermogen om risico's van waardedalingen van bijvoorbeeld beleggingen af te dekken.

Verplichtstellingsbeschikking

De Minister van Sociale Zaken Werkgelegenheid (SZW) legt hiermee bedrijven de verplichting op om deel te nemen aan een bedrijfstakpensioenfonds. Een verplichtstellingsbeschikking kan betrekking hebben op alle bedrijfsgenoten (degenen die in de desbetreffende bedrijfstak werkzaam zijn) of op bepaalde groepen van bedrijfsgenoten.

Voorwaardelijkheidsverklaring

Als deze wordt gehanteerd is indexatie aan voorwaarden gebonden. De indexatiematrix schrijft voor welke voorwaardelijkheidsverklaring gebruikt moet worden en op welke wijze over de voorwaardelijke indexatie moet worden gecommuniceerd.

Voorziening pensioenverplichtingen

Passiva van het fonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot een zeker moment opgebouwd pensioenrecht, in het geval dat de deelnemer verandert van werkgever.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

Colofon

Uitgave

Cordares
Basisweg 10
1043 AP Amsterdam
Postbus 637
1000 EE Amsterdam

Vormgeving

Droscic.nl, Nieuwegein

Redactie

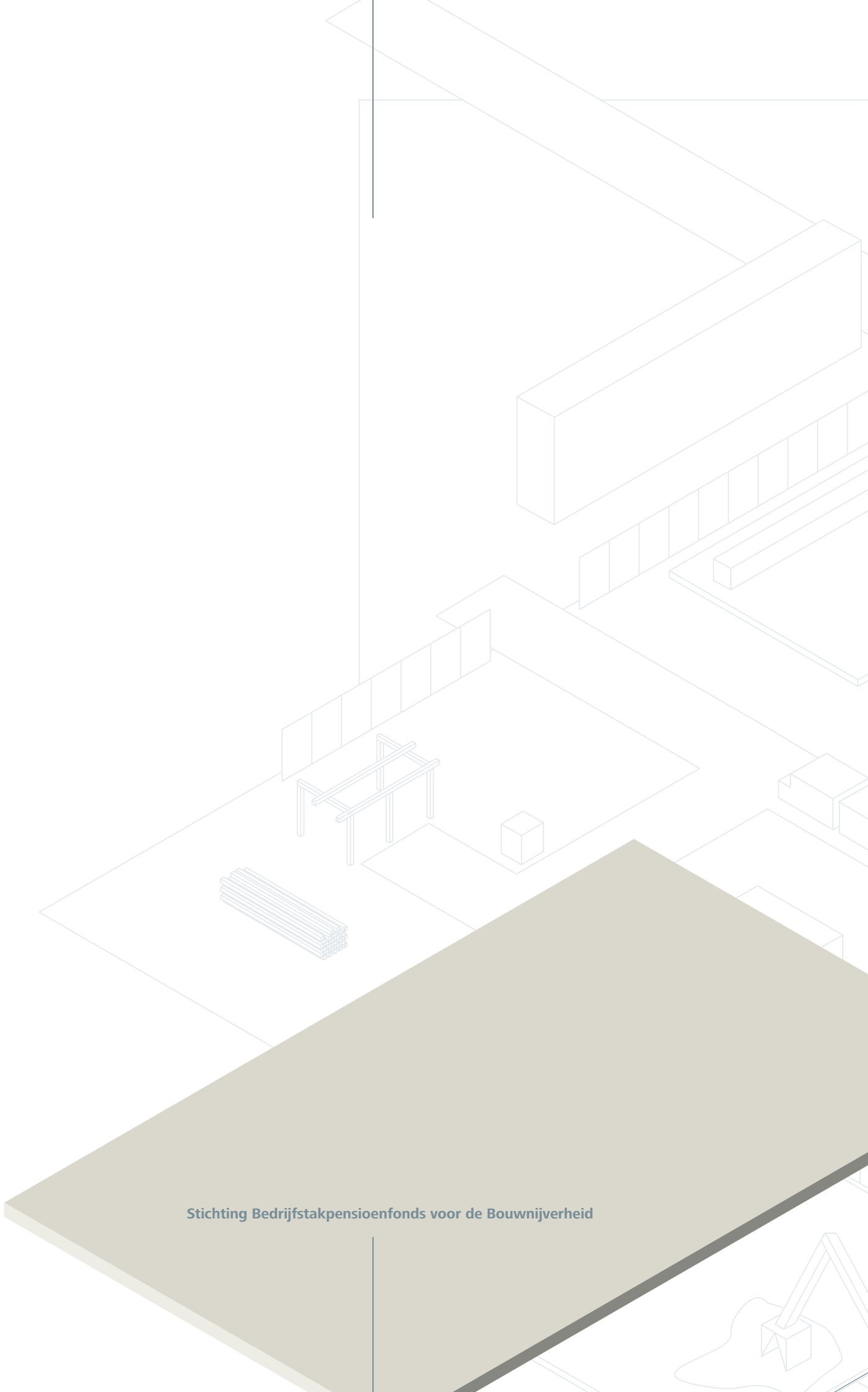
Brutaal Communicatie bv, Wageningen

Productie

Droscic.nl, Nieuwegein

Illustraties

Droscic.nl, Nieuwegein

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid

